

új magyar szó

20 oldal

Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VII. évfolyam,

6. (1326.) szám

BNR-valutaárfolyamok

1 euró	4,2643 ▲
1 amerikai dollár	3,3053 ▲
100 magyar forint	1,5216 ▼

Aktuális

2

Lezuhant egy iráni repülőgép

Kényszerleszállás közben lezuhant az IranAir állami légitársaság hóviharba keveredett Boeing 727-ese vasárnap késő éjjel, az ország északnyugati részén. A szerencsétlenség legalább 77 emberéletet követelt. Iránban rendszeresek a repülőbalesetek.

Aktuális

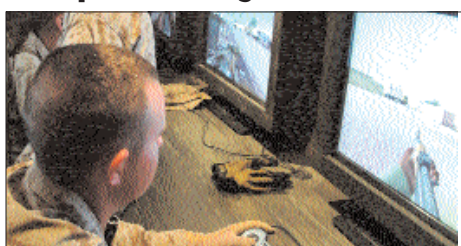
3

Kampányszabályozást javasol Eckstein-Kovács Péter

A kampány szabályozását és választási etikai kódex elfogadását szorgalmazza az RMDSZ-ben a szövetség elnöki tisztségéért induló Eckstein-Kovács Péter. A Szabadelvű Kör elnöke szerint mindkét javaslatát hozzájárulhat a közelgő elnökválasztás kampányának zavartalan és méltányos lebonyolításához.

Gazdaság

6

Játékipiac 2011: game over

A két évvel ezelőtti szinthez képest, a tavalyi esztendőhöz hasonlóan idén is mintegy 25 százalékkal kevesebb lesz a számítógépes játékok, interaktív- illetve zenei CD-k és DVD-k eladásából származó bevétel Romániában.

Vezércikk

3

Liliomból fenevad?

Antonescu, mindenki „Crin”-je, az „ártatlan Liliom” olyat tesz, amitől hátrahőkölt a teljes hazai közvélemény. Szoros szövetségre lép a vezére, létrehozója – Dan Voiculescu – szekusmúltját evidenciaként és örök bilogként magán hordozó Konzervatív Párttal,

Salamon Márton László

amely az egyik legrosszabb imidzsű párt- (ocska) Romániában. ►

Kisipar – nagy profittal

Nincs pénzük a munkanélkülieknek a hiányszakmákra oktató tanfolyamokra

A munkaerőpiac nyertesei lehetnének azok, akik az eltűnő félben levő kisiparos szakmára adják fejüket, de épp a legrászorultabbak elől marad zárva a tanulás lehetősége: a munkanélkülieknek nincs pénzük egy vízszelő vagy kéményseprő tanfolyam elvégzésére.

Antal Erika, Sike Lajos, Totka László

► Mindössze 12 jelentkező akadt a meghirdetett 28 helyre a Szatmárnémeti Kisiparosok Kamarája által frissen indított kéményseprő tanfolyamra, annak ellenére, hogy a megyében nagy a munkanélküliség. Hölczli József kamaratitkár szerint ennek oka

nem az igény hiánya (akár kétszer-háromszor ennyire is szükség lenne a megyében), hanem sokkal inkább a pénztelenség: a tanfolyamra jelentkezőknek nincs miből kifizetniük a képzést. Hasonló a helyzet más megyékben is az önerőből, azaz állami támogatás nélkül működő képzési központoknál, ahol csupán pár hóna-

pos tanulással új szakmát sajátíthatnak el a jelentkezők. A kínálat a „divatos” elméleti tudáson kívül (mint könyvelés vagy számítógép-kezelés) olyan kétkézi szakmákat is felölel, melyek a nagy kereslet ellenére szinte eltűnőfélben vannak.

A könnyebben elsajátítható szakmák, gyorstalpaló kurzusok elsősorban a munkanélkülieket, szakképzetleneket szólítják meg, illetve azokat, akik eredeti szakmájukban semmiképpen nem tudnak elhelyezkedni. Azonban pont ezek a társadalmilag hátrányos helyzetűnek számító csoportok nem tudják saját szakképesítésüket finanszírozni. „Világossá vált, hogy több olyan régi

foglalkozás felélesztésére is szükség van, amelyeket korábban elsovasztottak, vagy elhanyagoltak. Nem csak a kéményseprés tartozik ide, ilyen a vízszelés is, ezt jól lehetett mérni nemrég befejezett szaktanfolyamainkon is” – véli Lieb Mihály, a szatmári kisiparos-kamara elnöke. Ebből a megfontolásból Szatmáron munkavédelmi felügyelőket is képeztek, mivel a rendszerváltás után az új vállalatvezetők nem tartották szükségesnek, hogy külön munkavédelmi biztost is alkalmazzanak. Következő projektjük célja az élelmiszer-kereskedelemben dolgozók higiéniai felkészítése. **Folytatása a 6. oldalon ►**

„Graffitiművész” a nagykövetségen

A feliratokat azonnal eltávolították: a nagykövetség alkalmazottja lefestette a „Dacia-reklámot”

Fotó: Tofán Levente

► „A kutyám lekérezkedett, és ugatott is néhány percig az éjjel, ő valószínűleg érzékelte, hogy a kerítésnél valaki ügyködik” – meséli Füzes Oszkár bukaresti magyar nagykövet a vasárnapról hétfőre virradó éjszaka kalandja-

it. A diplomatának a szokásosnál is sűrűbb délelőtti volt a tegnap, hiszen a reggeli órákban arról értesítették a román fővárosban működő magyar külügyi szolgálat biztonsági emberei, hogy a nagykövetségi rezidencia kőkerítésé-

re és a fémbe készült kapulemezekre valaki az éjszaka leple alatt gyalázkodó feliratokat és horogkereszteket festett. A román külügyminisztérium élesen elítélte az incidenst, a rendőrség eljárást indított. **7. oldal ►**

Átszerveződött az ellenzék

► Három ellenszavazattal fogadta el tegnap a Nemzeti Liberális Párt (PNL) 150 tagú állandó küldöttsége Crin Antonescu pártelnök betervezését, hogy az alakulat együttműködési szerződést kössön a Konzervatív Párttal (PC). Bár a két ellenzéki alakulatnak a törvényszéki iktatórészleg korai zárása miatt nem sikerült hivatalosítani a Jobbközép Szövetség létrejöttét, a délutáni órákban már együtt ültek asztalhoz a Szociáldemokrata Párt (PSD) vezetésével az ellenzéki pólus prioritásainak meghatározása céljából. **3. oldal ►**

Részben szabad március 15-e

► Csak azok a háromszéki önkormányzati alkalmazottak ünnepelhetik idén munkaszüneti napon március 15-ét, amelyek szakszervezetei kialakították a munkaadóikkal a kollektív munkaszerződés módosítását – közölte tegnap György Ervin. A Kovászna megyei prefektus felszólította azokat az önkormányzatokat, melyek határozatban nyilvánították szabadnappá a magyar nemzeti ünnepet: vonják vissza döntésüket. György nem tudta pontosan az érintett települések számát, mert több esetben a decemberi tanácsüléseken fogadták el ezt a határozattervezetet, és még nem jutottak el a kormányhivatalhoz. **7. oldal ►**

Mai mellékletünk:

Röviden

Védik a magyar sajtószabadságot

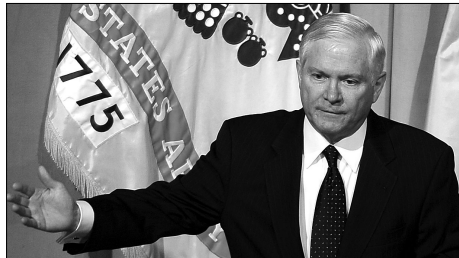
Tüntetést szervez a magyar médiatörvény ellen a Riporterek Határok Nélkül nevű nemzetközi újságíró-szervezet ausztriai tagozata más ausztriai társszervezetekkel közösen péntekre a bécsi magyar nagykövetség elé. A felhívásban az aláírók szolidaritásukat fejezték ki a médiatörvény ellen tiltakozó magyar újságírókkal és állampolgárokkal. Felhívták az osztrák kormányt, hogy „diplomáciai szinten is egyértelműen lépjen fel” a törvény ellen.

Román drogsempészek Ártándnál

Nagy mennyiségű cannabis-származékot és adójeget nélküli cigarettát találtak a Nemzeti Adó- és Vámhivatal járőrei tegnap az ártándi határátkelő területén egy német rendszámú, román állampolgárokat szállító kisbusz utasainál. A lefoglalt kábítószer értéke 18 ezer lej.

Kínai-amerikai katonai kapcsolatok

A kínai-amerikai katonai kapcsolatok javítására tett egy lépést tegnap Pekingben a két ország védelmi minisztere. Robert Gates (*képünkön*) és Liang Kuang-lie megállapodott abban, hogy munkacsoportokat

hoznak létre annak feltérképezésére, hogy a két nagyhatalom milyen formában tudna tárgyalni egymással stratégiai kérdésekről.

Üldözik az al-Kaida vezetőit

A szaúd-arábiai hatóságok az al-Kaida terror szervezet 47 feltételezett tagja ellen adtak ki vasárnap nemzetközi elfogatóparancsot. Manszúr Turki belügyminisztériumi szóvivő szerint a körözött személyek közül egyesek vezető funkciókat töltenek be a terrorhálózatnál. Többségük feltehetően Jemenben, Afganisztánban, Pakisztánban vagy Irakban bujkál. A szaúdi tévé közzétette a körözött személyek listáját, és egyesekről fényképeket is közölt.

Újabb baszk tüzszünetet hirdettek

Tartós és nemzetközileg ellenőrizhető tüzszünetet hirdetett az ETA, és ez a baszk szakadár szervezet szerint újabb lépés több évtizedes függetlenségi harcának befejezése felé. A baszk ügyet felkaroló *Gara* című újság honlapján tegnap megjelent közlemény azonban nem tesz említést arról, hogy a szervezet átadja-e a fegyvereit, ami a spanyol kormány fő követelése.

Palesztina az ENSZ tagja lesz?

Rijád al-Maliki, a Palesztin Hatóság külügyminisztere kijelentette, hogy szeptemberben kérni fogja az ENSZ-től a palesztin állam elismerését, továbbá országa felvételét, jelenleg pedig szavazatokért lobbizik a tagállamok körében. A rámalláhi vezetésnek ez a lépése része a palesztinok úgynevezett B tervének, amelyet arra az esetre készítettek el, ha nem sikerülne tárgyalásos úton megállapodniuk Izraellel a békéről.

Vietnam az egypártrendszer híve

A Vietnami Kommunista Párt (VKP) kizárta annak lehetőségét, hogy az országban bevezessék a többpártrendszert. „Vietnam nem kér a pluralizmusból és a többpártrendszerből, és nem ilyen politikai berendezkedésre ítéltetett” – jelentette ki Dinh The Huynh, a VKP központi bizottságának tagja tegnap a párt öt évenként megrendezett kongresszusának második napján.

Túlélőket találtak Iránban

Hóviharba került és lezuhant az állami légitársaság Boeing 727-ese

Gy. Z.

► Kényszerleszállás közben lezuhant az IranAir állami légitársaság hóviharba keveredett Boeing 727-ese vasárnap késő éjjel, az ország északnyugati részén. A szerencsétlenség legalább 77 emberéletet követelt. A lezuhanás előtt a pilóta műszaki hibát jelentett. Tegnap megtalálták a gép fekete dobozait.

Az iráni állami televízió beszámolója szerint a Boeing Teheránból tartott Urmia városának repülőtere felé, és két sikertelen leszállási kísérletet követően eltűnt a radarok képernyőiről. Hamid Behbaháni iráni közlekedési miniszter arról számolt be, hogy a fedélzeten tartózkodó 104 személy közül 27 sérült meg, részben súlyosan, de túlélte a katasztrófát. Az IRNA hírügynökség jelentésében a halottak között két gyermek is szerepel. Az eltűntekről szóló hírek ellentmondások: egyes tévétársaságok szerint két személyt nem találnak, mások szerint az összes bennlőt megtalálták. Az állami televízió képeket mutatott be a több részre szakadt gépről. A szerencsétlenséget követő órákban a mentőszolgálat emberei és helyi lakosok kutattak az éjszakai hóviharban túlélők után.

A gép törzse több helyen kettétört. Iránban előregedett repülőket használnak

Egy évvel ezelőtt hasonló baleset történt – akkor halottak nélkül

A hírügynökség szinte napra egy évvel ezelőtt, egészen pontosan 2010. január 24-én jelentették, hogy a Tabal helyi légitársaság Tu054-ese Mashad repülőterén leszállás közben kigyulladt. A gép a délnyugat-iráni Abadan városából érkezett. Összesen 157 utas tartózkodott a fedélzeten, a baleset kö-

vetkeztében 59 személy, köztük a teljes 13 tagú személyzet szenvedett sérülést. A szerencsétlenséget nagy valószínűséggel az időjárási viszonyok okozták, szolt a vizsgálat eredménye. Iránban a belföldi járatokon kevés kivétellel orosz, javarészt a Szovjetunió idején készült gépek repülnek.

Mahmúd Ahmadinezsád iráni elnök részvétét fejezte ki a hozzátartozóknak, egyúttal a baleset okainak gyors felderítését követel-

te a hatóságoktól. Iránban rendszeresek a repülőbalesetek, mivel az amerikai szankciók hatására az állami légitársaság nem tud

sem az Egyesült Államokban, sem az Európában gyártott, akár harminc esztendő gépekhez akatrészt szerezni. ◀

Eltervezte tettét a merénylő

ÚMSZ

► Arizona szövetségi államban, egy szövetségi bíróságon tegnap megkezdődött a Gabrielle Giffords kongresszusi képviselő ellen előző nap elkövetett merénylet tettesének a kihallgatása. A 22 éves, szemmel láthatóan lelkileg ingatag Jared L. ellen az államügyészség már vasárnap vádat emelt. Arizonai kirendelt védők közben azt követelték, hogy az Oklahoma Cityben merényletet elkövetett Timothy McVeigh és az úgynevezett Unabomber, Ted Kaczynski egykori védője láthassa el az ő védelmét is. A bírósági aktákban az szerepel, hogy

a tettes már a múltban is többször kapcsolatba került a képviselővel. Erre egy L. számára címzett írás a bizonyíték, meghozzá a politikus asszony hivatalos levélpapírján. A levélben Giffords köszönetét fejezi ki a későbbi merénylőnek, hogy 2007-ben Tucsonban részt vett az egyik nyilvános szereplésén. A vasárnap merényletet Jared L. egy hasonló rendezvény alkalmával követte el. Iskolatársai szerint L. azt kérdezte három évvel ezelőtt a demokrata politikusnőtől, hogy „micsoda a kormány, ha szavainak semmi értelme?” Giffords nemigen tudott rá válaszolni, mire a későbbi tettes borzalmasan

felizgatta magát. A férfi mindig is meg volt győződve arról, hogy a 2001. szeptember 11-i merényletek mögött az amerikai kormány állt, amely azt tervezi, hogy egységes valutarendszert vezessen be az egész világon. Az elkövető lakásán végzett házkutatás során a nyomozók találtak egy papírt, amelyen ez áll: „Előre elterveztem”. A közvélemény és politikai elemzők szélsőjobb oldali kapcsolatokat is feltételeznek, továbbá a jobboldali Teadélután (Tea Party) mozgalom és egyik vezetője, Sarah Palin gyújtó hangulatú szavait is bírálják, mert hozzájárulhatnak a helyzet elmérgesedéséhez. ◀

Abbahagyta a felkészülést Gabrielle Giffords úrparancsnok férje

Az amerikai űrkutatási hivatal, a NASA szerint egyelőre korai azt latolgatni, hogy Gabrielle Giffords férje, Mark Kelly (*a képen a házaspár*) tagja lesz-e a Nemzetközi Űrállomásra (ISS) utolsóként induló űrsikló, az Endeavour legénységének. Kelly az űrmisszió parancsnoka lenne. Minden-

esetre – írják a hírügynökségek – nehéz elképzelni, hogy az űrhajós hogyan fogja elviselni a három hónapos kimerítő felkészülést Houstonban, miközben a feleségével kellene lennie. Mark Kelly a merénylet után rögtön megszakította a felkészülést, hogy feleségéhez repülhessen.

Bethlen Alap: ma tájékoztat Répás

Gs. P. T.

► Répás Zsuzsa helyettes államtitkár a nemzetpolitikai tárcaközi bizottság mai budapesti ülésén tájékoztat a Bethlen Gábor Alap indulásáról – tudtuk meg tegnap Ulicsák Szilárdtól, a határon túliak támogatását felügyelő miniszteri biztostól. Elmondta: a testület tagjait arról is tájékoztatják, hogyan alakul át az eddigi támogatási rendszer, milyen nyilvántartást működtetnek, hogyan szeretnék az adat szolgáltatást megvalósítani az egyes államtitkárságok között. Ulicsák lapunknak elmondta: mivel az alaphoz kapcsolódó alapkezelő nonprofit zrt. még nem jött létre, a határon túliak támogatásáról javaslatokat tevő kollégium tagjait sem neveztek még ki. „Átmeneti periódusban vagyunk” – magyarázta a miniszteri biztos. A mai ülésen kiértékelik az egyszerűsített honosítási eljárás eddigi tapasztalatait, és téma lesz a MÁÉRT szakbizottsági rendszere is. Ulicsák szerint ez utóbbi testületeknek szerepük lesz a határon túliaknak szánt támogatások odaitételezésében. Mint ismert, tavaly a MÁÉRT ülésén négy szakbizottság felállításáról döntöttek, az oktatási és kulturális, a gazdasági és önkormányzati, a külügyi és jogi, illetve a szórványtestületéről. Utóbbinak két albizottsága lesz, az egyik a kárpát-medencei szóránymagyarsággal, a másik a nyugati diaszpórával foglalkozik majd. A diaszpóra szakbizottság kivételével mind egyik testület még januárban ülésezik. ◀

Átszerveződött ellenzék

M. A. Zs.

► Jobbközép Szövetség (ACD) névvel kötött együttműködési szerződést tegnap a Nemzeti Liberális Párt (PNL) és a Konzervatív Párt (PNL). Az aláírást követően Crin Antonescu liberális pártelnök leszögezte, őszintén és bizalommal köti össze alakulata jövőjét a konzervatívokkal, azzal a meggyőződéssel, hogy a román politikai szférának szüksége volt erre a lépésre. Szerinte a két alakulat között hosszú ideje elvi és programbeli hasonlóságok vannak, amelyek az utóbbi időben tovább közeledtek egymáshoz. „Tiszta a lelkiismeretem, ez a szövetség sem saját elveimmel, sem a PNL elveivel nem ellentétes” – fogalmazott Antonescu. Daniel Constantin PC-elnök is azt hangsúlyozta, hogy a két alakulat közötti viszony szolid, elvi alapokon nyugszik, nem érdekszövetkezésről van szó. A két pártelnök magyarázkodása háttérben az áll, hogy a paktumot ellenzők szerint a PNL és a PC összefogásának nem ideológiai, hanem nagyon is gyakorlati szempontjai vannak. Dan Voiculescu, a konzervatívok szürke eminenciása ugyanis Crin Antonescu liberális pártvezér rendelkezésére bocsátja az Antena sajtótröszt televíziós csatornáit, a PC pedig biztosíthatja politikai túlélését, hiszen a liberálisokkal szövetkezve több parlamenti mandátumhoz is juthat. Az ACD alapító irata előíranyozza ugyanis, hogy a két párt a 2012-es parlamenti választásokon közös jelölteket indít, és a PC minimum huszonegy – tizenkét képviselőházi és kilenc szenátusi –, biztos befutónak számító választási körzetben állíthat jelöltet.

Daniel Constantin PC-elnök és Crin Antonescu PNL-elnök más-mást nyer a tegnapi aláírt együttműködésből

Fotó: Mediafax

Alig pár órával a Jobbközép Szövetség megalakulását követően, az új pártszövetség vezetői tárgyalóasztalhoz ültek a Szociáldemokrata Párt (PSD) vezetőivel, hogy kidolgozzák azokat a rövid, közép- és hosszú távú akciótervet, amelynek célja, hogy megbuktassák a jelenlegi kormányt és elmozdítsák hivatalából Traian Băsescu államfőt.

Első lépésként megállapodtak, hogy a jövőre esedékes helyhatósági választásokon közös megyei tanács-jelölteket indítanak. Victor Ponta PSD-elnök elmondta, közvélemény-kutatások alapján döntik majd el, hogy melyik párt képviselőjét indítják, ugyanis céljuk, hogy „az emberek bizalmát leginkább élvező személyt” jelöljék.

Ponta korábban azt javasolta, hogy a három alakulat kössön egymással egy 2019-ig érvényes együttműködési megállapodást. Eszerint a három párt a következő parlamenti és helyhatósági választásokon közös jelölteket állítana az államfői és a miniszterelnöki, a két házelnöki, a megyei tanácsel-

nöki és a megyeszékhelyek polgármesteri posztjaira, és győzelmük esetén közös kormányt alakíthatnának. Crin Antonescu PNL-elnök hajlik erre az összefogásra, bár szerinte nem indokolt nyolc évre előre tervezni, hanem elegendő 2016-ig rögzíteni az együttműködés feltételeit. ◀

CSCI-felmérés: 62 százalékon a parlamenti ellenzék

A szavazatok 38 százalékaival nyerné a választásokat a Szociáldemokrata Párt (PSD) az Infopolitic közvélemény-kutató intézet szerint. Második helyen a tegnapi alakult Jobbközép Szövetség végzne a voksok 24 százalékaival, harmadik pedig a Demokrata-Liberális Párt lenne a szavazatok alig 18 százalékaival. Bejutna még a parlamentbe az OTV-s Dan Diaconescu nevével fémjelzett Nép Pártja 9,9 százalékkal és a Nagy-Románia Párt 5,7 százalékkal. Az RMDSZ a voksok négy százalékát kapná.

Henri Paul: korai még Schengen

ÚMSZ

► Semmit sem használ, ha elhallgatják az igazságot, amely szerint Románia és Bulgária még nem teljesítette teljes mértékben a schengeni csatlakozás feltételeit – mondta az *Evenimentul Zilei* hétfői számában megjelent interjúban Henri Paul, Franciaország bukaresti nagykövete. A diplomata ismételt hangsúlyozta országa álláspontját, amely szerint a két balkáni ország márciusi schengeni felvétele még túl korai lenne. Felhívta a figyelmet az igazságszolgáltatás és a biztonság területén még megoldatlan problémákra, amelyeket Párizs szerint együttesen kellene orvosolni. Közös fellépésre van szükség, hogy Romániával és Bulgáriával együtt megtalálják azokat az utakat, amelyek elvezetnek e problémák megoldásához, hiszen ezek elkendőzése semmit sem használ – hangsúlyozta Henri Paul. Emlékeztetett: Franciaország nagyon sokat tett Románia európai uniós felvétele érdekében, így most nem vádolható azzal, hogy diszkriminálná ezt az országot. Franciaország jó barátként hívja fel a figyelmet arra, hogy az ehhez szükséges feltételek még nem teljesültek – teszi hozzá a diplomata, aki úgy véli: a két ország viszonya ettől még nem került zsákutcába. ◀

Kampányszabályozást javasol Eckstein-Kovács Péter

Sipos. M. Zoltán

► A kampány szabályozását és választási etikai kódex elfogadását szorgalmazza az RMDSZ-ben a szövetség elnöki tisztségéért induló Eckstein-Kovács Péter. A Szabadelvű Kör elnöke szerint mindkét javaslatot hozzájárulhat a közelgő elnökválasztás kampányának zavartalan és méltányos lebonyolításához. „A szövetség történetének utóbbi tíz évében nem volt példa arra, hogy elnöki tisztségért többen is indultak volna, így a kampány szabályozása terén hiányosság van” – magyarázta tegnapi kolozsvári sajtótájékoztatóján Eckstein. A politikus 12 pontból álló kampányszabályozási javaslatot juttatott el az RMDSZ Szövetségi Képviselők Tanácsához, a Szövetségi Állandó Tanácsához, az ügyvezető elnökséghez és a kongresszusi biztoshoz. Eckstein úgy véli, a kampány során az RMDSZ-nek biztosítania kell az elnöki tisztségért indulók esélyegyenlőségét: az adatbázisokhoz való hozzáférést, a szervezeti szállítási eszközök használatát, a szervezeti infrastruktúra használatát, valamint a szervezet által megrendelt közvélemény-kutatások eredményeihez való egyenlő hozzáférést. Ugyancsak az elnökválasztás zökkenőmen-

tességét hivatott biztosítani a választási etikai kódex, amelyet Eckstein már elküldött eddigi egyetlen elnökjelöltjének, Kelemen Hunornak is. Az etikai kódex is erőszakmentes, átlátható, tiszta kampányt szorgalmaz, ez a kampányidőszak kezdetétől a végeredmény kihirdetésének időpontjáig érvényes. A politikus azt szeretné, hogy a jelöltek programjuk bemutatására minél nagyobb nyilvánosságot kapjanak. Elképzelése szerint lehetővé kellene tenni, hogy Erdély-szerte fogható tévécsatornák adásaiban szervezett vitákon ütköztessék nézeteiket. A sajtótájékoztatón Eckstein-Kovács Péter elmondta: örül annak, hogy a hírek szerint Olosz Gergely is indul az elnöki tisztségért. Mint fogalmazott, az RMDSZ képviselőházi frakcióvezetője jó szervezőképességgel megáldott, fiatal politikus, „bár lehet, hogy fiatal még az elnöki tisztségre”.

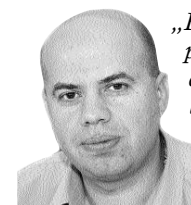
„Vicesnek tartom, hogy Eckstein-Kovács Péternek most jutott eszébe az elnökválasztási kampány szabályozása, hiszen már két hónapja kampányol” – jelentette ki lapunknak Kelemen Hunor. A művelődési miniszter egyelőre nem kívánta érdemben kommentálni ellenjelöltje javaslatát, mert nem volt még ideje áttanulmányozni a szövegeket. ◀

Vadim Tudor: szorul a hurok?

ÚMSZ

► Bűnvádi eljárást indított a legfőbb ügyészség Corneliu Vadim Tudor, a szélsőségesen nacionalista Nagy-Románia Párt (PRM) elnöke és európai parlamenti képviselő ellen. Ez azt jelenti, hogy az ügy új szakaszba lépett, hiszen az előzetes vizsgálatok alapján az ügyészek megalapozottnak találták bűnvádi eljárást indítását a politikus ellen, akinek immár gyanúsítottként kell részt vennie a további ügyészségi kihallgatásokon. Vadim Tudor ellen a hatósági közege megsértése és bírósági ítélet tiszteletben nem tartása miatt indítottak az ügyészek bűnvádi eljárást. A vádhatóság a múlt héten hivatalból indított büntetőjogi vizsgálatot a politikus ellen, aki pártja bukaresti székházának jogerős bírósági végzés alapján tervezett lefoglalását próbálta megakadályozni. Vadim Tudor nyíltan megfenyegette a bírósági végrehajtót és a rendőröket, erőszakot alkalmazott ellenük, sértegette őket. A PRM-elnök ordítva vágott különféle gorombaságokat a hatósági személyek fejébe, a végrehajtó hölgy arcába vizet loccsantott, és sértő szavakkal illette őt. A rendőröket is inzultálta, lökdöste, az egyiknek lekapta a fejéről a sapkát. ◀

Liliomból fenevad?

Salamon Márton László

„Fă-te frate cu dracul, până treci puntea”, azaz, szabad fordításban, „Az ördöggel is szövetkezz, ha érdeked úgy kívánja” – tartja a román

mondás, amelyet a hazai politikában gyakorlatilag

mindenki követni látszik. (Nem kivétel ez alól az RMDSZ sem, amelynek egyik alapelve, hogy a román politikai porond számára „nincsenek barátok, csak érdekek vannak: a magyar választók érdekei”. Ennek megfelelően – a Nagy-Románia Pártot kívül – a magyar érdekvédelmi szövetség valamilyen nyílt jelentősebb román párttal lépett már szövetségre, vagy támogatta annak kormányát a parlamentben.)

A román népi mondást most éppen a liberálisok tűzték zászlajukra, és pedig az a pártvezér, akit eddig valamiféle politikai ártatlanság aurája vett körül: Crin Antonescu. A liberális politikus – már nem is annyira zsenge kora ellenére – egy ifjú, szűz hajadont is meghazudtolóan szeplőtelennek tűnt a felületes szemlélő számára, magyarul Liliomot jelentő keresztnevével, fiatalos lendületével, őszülni makacsul nem akaró, rakoncátlan fűrtjeivel, kiváló oratóriai képességeivel, illetve azzal a hévvel, amellyel a hatalmat – kvázi örök ellenzékiként – ostromozni tudja. Még a „lógós” jelző is, amellyel parlamenti hiányszavak miatt illették ellenfeleit, valahogy jól állt neki, hiszen még illett is a ráragadt „csínytevő diák” szerephez.

Most azonban Antonescu, mindenki „Crin”-je, az „ártatlan Liliom” olyat tesz, amitől hátrahőköl a teljes hazai közvélemény. Szoros szövetségre lép a vezére, létrehozója – Dan Voiculescu – szekusmúltját evidenciaként és örök billogként magán hordozó Konzervatív Párttal, amely az egyik legrosszabb imidzsű párt(ocská) Romániában.

Egyetlen – de igencsak jelentős – aduja lévén a Voiculescu-féle, állítólag a Szekuritáté átmentett vagyonára épített médiabirodalom.

Lehet ezt a lépést úgy felfogni, persze, mint politikai „beérést”, az „ifjú politikus” „férjvá érését”. Vagy – egy másik, igen sikeres hazai „államférfitől” kölcsönözve a terminust –: „politikai fenevaddá”. És csakis az idő fogja megválaszolni a kérdést, hogy hosszú távon mi a kifizetődőbb: Liliomnak lenni, vagy fenevadnak?

Román lapszemle

Romániát is utolérte a madarak apokalipsze. Konstancán több tucat seregély tetemére bukkantak egy lakótelepen. (Adevărul) ► Sibalesetek sorozata a hazai hegyekben: újév óta több mint 300, a Prahova völgyében vakációzó turista került kórházba különféle törésekkel. (Adevărul) ► A munkáltatók és a szakszervezetek egyaránt tiltakoznak az egészségbiztosítási pénztár vezetőtanácsának összetételét átalakító határozat ellen. Ennek értelmében a 17 tagú testület létszámát 7 tagra csökkentik, ebből a kormány öt személyt jelöl, a munkáltatók és a szakszervezetek pedig kénytelenek lesznek beérni egy-egy helyet. (Curierul național) ► Tízperces filmet rendelt Bukarest főpolgármestere a Romániát a tavalyi, shanghai vilákiállításán audio- és videofelvételekkel népszerűsítő Stage Expert kft-től. (Gândul) ► Eredeti módon kíván tiltakozni az üzemanyagárak drasztikus emelése ellen a Független Taxisok Jogvédő Egyesülete: az érdekképviselethez tartozó taxisok csütörtökön egyáltalán nem vásárolnak üzemanyagot a töltőállomásoknál (România liberă).

A reformhalogatás újabb éve?

Politikai megfigyelők szerint feltehetően a jövő évi helyhatósági és parlamenti választások jegyében telik majd el az idei év, így a reformok szempontjából 2011 is elvesztett évnek tekinthető.

Bogdán Tibor

► Az Európai Unió, a Nemzetközi Valutaalap, a Világbank és más nemzetközi szervezetek elvárása ellenére aligha születnek majd komolyabb válságkezelő intézkedések az idei év folyamán. A pártok ugyanis fontosabbnak tartják majd a felkészülést a jövő két fontos választási megmérettetésére: a helyhatósági és a parlamenti választásokra.

Megnyílik a bőségszaru?

Ilyen körülmények között a gazdasági-pénzügyi válságot a politikai erők korántsem megoldandó súlyos problémaként kezelik, inkább csak kampánytemaként szolgál majd mind a fő kormánypart, a Demokrata-Liberális Párt, mind az ellenzé-

ki tömörülések számára. Előbbiek várhatóan ismét anyagilag megalapozatlan, populista ígéretekkel igyekeznek majd helyreállítani zuhanórepülésbe került népszerűségüket – Emil Boc kormányfő már tavaly 15 százalékos béremelést ígért például a közalkalmazottaknak (ami azonban a gyakorlatban csupán a tavalyi 25 százalékos csökkentés némi „lefárasztását” jelenti), továbbá „elfelejtette” meghosszabbítani az állami vállalatvezetők „pimasz fizetéseit” lefárasztó rendeletét, a hadsereg nyugdíjait pedig továbbra is megkapják különleges – és nem kevésbé pimasz – nyugdíjaikat. Az ellenzék ezzel szemben nyilvánvalóan beéri a kormány minden intézkedésének bírálatával, abból az alapvető igazságból kiindulva, hogy a Boc-kabinet önmaga alatt fűrészezi el a fát.

Pártgondok

A demokrata-liberálisokat az elkövetkező hónapokban messzemenően lefoglalják a március-áprilisra halasztott belső választások is. A fő kormánypart hangadó politikusaik már több alkalommal is bebizonyították: a hatalmon és a vele együttjáró pénzen kívül semmi egyéb nem érdekli őket, így a tömörülésen belüli érdekcsoportok közötti ellentétek a jövőben minden bizonnyal tovább mélyülnek. A hatalomért, a pártelnöki tisztségért az Elena Udrea által vezetett úgynevezett reformszárny illetve a Vasile Blaga nevével fémjelzett „konzervatívok” vetélkednek. Emil Boc kormányfő, a párt jelenlegi elnöke egyelőre még nem nyilatkozott arról, hogy jelölteti-e magát a legfelsőbb pártvezetői tisztségre. Habozása azzal is magyarázható, hogy jelenleg még nem dönt el: az eljövendő pártelnök lehet-e majd egyszemélyben kormányfő is, vagy pedig – a jövő évi választásokra gondolva – a párt belső ügyeinek megoldására, helyzetének megszilárdítására, nép-

szerűségének helyreállítására kell csupán összpontosítania.

Az ellenzéki pártok legfőbb gondját természetesen úgyszintén a hatalom megszerzése jelenti. A közeljövőben nagy valószínűséggel frissen tető alá hozott „jobboldali pártszövetségük” megszilárdítása lesz a legfőbb céljuk. Ez viszont nem kevés idejükbe és energiájukba kerül majd, hiszen a szövetséző három párt között is mély ellentétek feszülnek, mostani közeledésük csak a politikai konjunktúrának tudható be. A szociáldemokraták és a nemzeti liberálisok nézőpontjai a legtöbb kérdésben különböznek, Dan Voiculescu konzervatívjai pedig – ezt már Traian Băsescu államfőtől is tudjuk – „a tisztességtelen megoldást” jelentik. Victor Ponta és Crin Antonescu tartósabb időre szóló összefogásának sikerét a 2012-es választási év is megkérdőjelezi, amikor is mindkét tömörülés a hegemónia megszerzésére törekszik majd. Mindkét párt ugyanis legszívesebben önmagában kormányozna, amit nem is nagyon titkol.

Az ellenzéki egység megbontásán természetesen kitartóan munkálkodik majd Traian Băsescu államfő is, akinek idejét és energiáját így egyrészt a „középjobb szövetség” gyengítése, másrészt pedig a Demokrata-Liberális Párt felfuttatása köti majd le.

Schengen utáni kudarcok

A körvonalazódó schengeni kudarc után ilyen körülmények között idén újabb sikertelenségek várhatók. Aligha hihető, hogy érdembeli előrelépés történik majd az igazságszolgáltatás régóta esedékes reformja tekintetében. Rendkívül valószínűtlen az is, hogy beindul a nagy-korrupcióval történő végső leszámolás, nem tudni, kihegyezze-e végre az államfő az általa még az első elnöki mandátuma előtt megígért Forradalom-téri karókat. Annak a reménye is elenyésző, hogy az idén ismét adakozónak mutakozó és jövőre minden valószínűség szerint még bőkezűbbé váló kormányban sikerül majd csökkentenie kiadásait, és arra

sincs sok esély, hogy képes lesz behajtani kintlévőségeit – holott mindkét intézkedés szükségességére legutóbb is nyomtatékosan felhívták a figyelmét a Nemzetközi Valutaalap illetékesei. Nagy kérdés, hogy idén végre megszületik-e – és ha igen, milyen formában? – az új Munkatörvénykönyv, amely, átfogó szociális kihatásai miatt, kemény politikai vitákhoz vezet majd az érdekelt felek között.

De az is féltő, hogy a mind elkeseredettebbé váló belpolitikai acsarkodás körülményei között az európai uniós pénzek lehívásához szükséges megalapozott projektek kidolgozására sem lesz idő, így Románia ebben a tekintetben is a kullogók között marad. Márpedig pénzre mindennél nagyobb szüksége lenne az országnak, amelyet következetesen a fizetéseketelenség veszélye fenyeget; a kabinetnek havonta gondot okoz a bérek és nyugdíjak kifizetése. Ráadásul idén jelentős többletköltséget jelent az ország számára a NATO Parlamenti Közgyűlése Bukarestbe tervezett összejövetelének megrendezése. ◀

Meghalt a kerítésvágó prágai külügyminiszter

Csehország és Európa elveszítette Jiri Dienstbiert, aki egykoron nyugatnémet kollégájával, Hans-Dietrich Genscherrel Csehszlovákia és az NSZK között átvágta a vasfüggönyt.

Gy. Z.

► Az 1989. évi „bársonyos forradalmat” követően Csehszlovákia első külügyminisztere, Jiri Dienstbier a család közlése szerint hosszas betegség után szombaton hunyt el Prágában, 73 éves korában. A német szabad demokrata politikus, Hans-Dietrich Genscher – kettejükéről ugyanolyan fotó járta be 1989 decemberében a nemzetközi sajtót, mint Horn Gyula magyar és Alois Mock osztrák külügyminiszterrel ugyanazon év kora nyarán a magyar-osztrák határon – meggyőződéses európaiként jellemezte egykori csehszlovák kollégáját.

Miniszter és fűtő

Dienstbier még egészen friss ember volt akkoriban hivatalában, bár a kezdeti időkben mutatkoztak számára bizonyos nehézségek. Miniszteri kinevezéséig ugyanis arra kényszerült, hogy fűtőként dolgozzék. A cég azonban, ahol Dienstbier gondoskodott a melegről, hamarjában nem tudta őt pótolni. Dienstbier ezért vadonatúj miniszterként még néhány napig rendszeresen fölkel bársonyszékéből, és szépen átmaszírozott korábbi munkahelyére.

A legendás csehszlovák külügyminiszter titokban már 1985/86-ban egy fűtőműben elrejtőzve leírta az elképzeléseit a politikai rendszerek áthidalásáról, Európa és Németország újraegyesüléséről, Kelet-Európában pedig egy demokratikus átalakulás létrejöttéről. „Elképzelhető, mennyire alkalmatlan volt ez az idő a könyvírásra” – emlékezett vissza. – „Egy évig a Charta 77 szóvivője voltam, ennek megfelelően a titkosrendőrség szigorú ellenőrzése alatt álltam. Minden leírt oldalból egy másolatot azonnál el kellett rejtennem. Ők ugyanis bármikor, bármely lehetetlen helyzetben meglephettek.”

Mindaz, amit Dienstbier az 1980-as évek közepén papírra vetett, akkoriban „egy máskéntgondolkodó álmodozó nevesítéses víziója” volt a számára. És lám, ezek az álmok hirtelen összetalálkoztak az eseményekkel, ő pedig egyike lett a prágai főszereplőknek.

Politikusok búcsúztatják

A már korábban említett barát, Hans-Dietrich Genscher „nagy barátként” jellemezte Dienstbiert, mielőst értesült a hírről; „halálával nemcsak a Cseh Köz-

Hans-Dietrich Genscher és Jiri Dienstbier. 1989. decemberében: „vasfüggönyvágás” valahol a bajor–cseh határon

társaság, hanem egész Európa szegényebb lett” – tette hozzá. Dienstbier „meggyőződéses európai” volt, „aki nagy szolgálatokat tett a németek és a csehek párbeszédéért” – jelentette ki az FDP 83 éves tiszteletbeli elnöke.

Csehországban nemcsak külpolitikai tevékenységéért méltatják Dienstbiert. Legközvetlenebb harcostársa, Václav Havel azokra az időkre emlékezett vissza, amelyeket a kommunisták idején közösen töltöttek börtönben. „Jiri a legrosszabb körülmények között is rendszeresen fölvidított a vidám természetével. Tudtam arról, hogy kínozza a rák, halála mégis váratlanul ért” – nyilatkozta az egykori csehszlovák, majd pedig cseh államfő. Dienstbier részese a modern cseh újságírás, politika és ellenzéki mozgalom történetének. Az elhunyt külügyminiszter nem nélkülözi Václav Klaus elismerését sem, a jelenlegi elnök hangsúlyozta, hogy elhunyt „úriemberként” marad meg az emlékezetében.

A kényelmetlen igazság

Dienstbier jellemzően máskéntgondolkodói pályafutást mondhatott magának, amikor elfoglalta hivatalát: hivatásbéli szükségességből belépett a kommunista pártba, különböző rádiók külföldi tudósítójaként mások mellett az Egyesült Államokban alakította ki saját arculatát, keserűen élte meg a prágai tavasz erőszakos végét, ezért kötelességtudásból és menteni, ami menthető hazatért, de üldözésben, újabb és újabb letartóztatásban, inszégben és elszigetelésben volt része. Hivatásának gyakorlásától eltérően fűtőként, levéltárosként és éjjeliőrként dolgozhatott. De rendszeresen elkötelezi magát emberjogi csoportok és a Charta 77 mellett, avagy földalatti újságok (szamizdat kiadványok) szerzőjeként. Korábbi párttagsága hátrányt jelent a számára az 1990-es

évek választásain, amikor az antikommunizmus általános irányvonallá vált. Később pedig még olyan vádak is elhangzottak, hogy a prágai titkosszolgálatnak dolgozott, de ezt felháborodva visszautasította.

Amikor 1992-ben leköszönt a külügyminiszterségről, szép teljesítménnyel dicsekedhetett. A Varsói Szerződés prágai ülésén fölveti, hogy a szervezetet adják át a múltnak, szorgalmazza az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet munkájának rendszeresétételét (ebből nőtt ki az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet). Elették kiemeltkedő teljesítményét nyújtotta emberjogi megbízottként az egykori Jugoszláviában, ahol rendkívül kényelmetlen módon rendszeresen az érintettek szemére vetette a Nyugat csődjét. Csehországban az utóbbi években Dienstbier megértte a nagy visszatérést: egészen haláláig pártonkívüliként a parlament felsőházában, a szenátusban a szociáldemokrata frakciót erősítette.

Számos kortársa és politikai barátja szerint Németország számára nagy szerencsének számított, hogy Dienstbiert a partnerének tudhatta, s nem csupán azért, hogy korábban fellépett az újraegyesülés mellett. Mindig bírálta a németek elűzését a második világháború után: „Az igazságot mindig ki kell tudnunk mondani, még ha népszerűtlen is” – alapozta meg álláspontját. ◀

Lap-top

A nap címe. Henri Paul: „Nem vagyunk hajlandók alkudozni”, *Evenimentul zilei*.

Magyarzat. Mark Twain kedves mondása jut eszünkbe egy elszánt, lelkes kis csapatról: „Miótan végképp szem elől tévesztették a célt, megkettőzték erőfeszítéseiket.” A hazai sajtó olvasói a bátor román és magyar kijelentések, akciók alapján azt gondolhatnák, hogy a vita a schengeni csatlakozásról amolyan enyelgés, haveri cinkos cukkolás, a végén úgyminden „rendben lesz”. Nos, Henri Paul, Franciaország bukaresti nagykövete kétséget sem hagy a jövő felől. Néha az az érzésünk, hogy minden újabb erősködés és vádaskodás csak még ádázabbá teszi a nyuatiak ellenállását.

Az Öreg helyesli. Ion Iliescunak tetszik a PSD–PNL–PC „platform”, mindazonáltal a PSD és a PNL–PC „esetleges szövetségének” „nem kellene a külön, sajátos programok és ideológiák feladásához vezetnie.” (*Gândul*)

Preda nem helyesli. Cezar Preda PD-L-alelnök és parlamenti képviselő – szintén a *Gândul* szerint – úgy véli, a szóbanforgó szövetség nehéz időket hoz a PD-L számára, ám a „demokrata-liberálisok cipelni fogják a keresztjüket, és továbbra is mindenki felveszi a harcot.” Cezar Preda az egyszerűbb gondolkodású pedálosok közé tartozik, de a PD-L-re leselkedő veszélyt helyesen ismeri fel.

Cioabă love EBA. Elena Bănescu Szebenben ismertette európai parlamenti tevékenységének mérlegét, amely méltóan váltotta ki Florin Cioabă, a cigányok királyának elismerését. A *Libertatea* megírja, hogy EBA jobban érezte magát Szebenben, mint Brüsszelben, legalábbis azt mondta. Ebben közrejátszott, hogy Cioabă király gratulált a köztársasági elnök lányának a romániai cigányok érdekében kifejtett európai tevékenységéért.

A nap álhíre. A budapesti román követség kerítésének falán mély rokonszenvről árulkodó feliratok jelentek meg: „Szeretünk, Románia!”, „Együtt kezdtek, együtt fejezzük be!”, „Magyarország – Bukarest, Románia – Budapest!”, „Schengenre fel!”, „Helyetek a Schengen övezetében van!”

Minden napra egy mondás

„Ellenállhatatlan varázs van abban, ha másnak a lelkében a magunkéval találkozunk.”
Jósika Miklós

Stratégia

Horváth István

Sodort a forradalom

SZELLEMLIDÉZÉS

Kossuth Lajos hivatásos politikus, nem teoretikus. (...) Ő is tudja, amit Széchenyi István már korábban megfogalmazott: ha ország sorsáról, nemzet jövőjéről van szó, soha nem az a kérdés: ellenzékiek vagy kormánypártiak legyünk? Az egyetlen igazi kérdés: milyen tettek szolgálják ország s nemzet jövőjét, kik hajlandók s kik bátrak ennek szellemében cselekedni!

Most, 1847 nyarán Kossuth Lajos egyértelműen azt állítja: a kormány országrontó politikája minden becsületesen gondolkodó, hazánk sorsáért aggódó embert az ellenzék táborába kényszerít.

S ha már a kormányt leváltani nem lehet, az ellenzéki – többségi! – álláspont és program pontos megfogalmazásával és kimondásával kell a kormányt arra kényszeríteni: hallgasson politikai ellenfeleire, s ne az ellene szólók elhallgatásával foglalkozzon, hanem valósítsa meg – kezében a hatalom, megteheti – az ellenzéki programot.

Kossuth vagy Deregnyei?

Magyar nyomorúság: az ellenzék vezéregyénisége bármit mond, a kormány szemében gyanús. Talán – Kossuth és az ellenzék ebben reménykedett – az ismeretlen Deregnyei éles szavára felfigyelnek a hatalom urai, s megértik: a többség érdekei és érzelmei ellenében országot, népet kormányozni csak ideig-óráig lehet.

1847 őszén összeült az országgyűlés. Hamar kiderült: Budán, Pozsonyban s Bécsben a kormánykerekelt kezükben tartók nem tudják, mi történik abban az országban, amelyet kormányozni – úgy gondolták – örökletes joguk.

1848. március 15-én kormánypártiakat, ellenzékiet válogatás nélkül sodort el a forradalom.

Szigethy Gábor: Kossuth vagy Deregnyei

Fair play

Vagyis tiszta, becsületes, sportszerű játék. Az EU-nak is egyik alapvető követelménye. S nem csak a sportban, hanem a gazdaságban, kultúrában, médiában, az emberi kapcsolatokban és mindenben, ami az európaiságot meghatározza. A fair play betartása, nekünk, magyaroknak különösen fontos lenne, ha jobbik éntünk kívánjuk mutatni másoknak és fel akarunk zárkózni a fejlettebb demokráciákhoz.

December 4-én fél Európát bejárta az erdélyi magyarság számára örvendetes hír: a román alkotmánybíróság döntő, 7/2-es szavazással jóváhagyta az új oktatási törvényt. Tanár barátom mesélte: másnap (a téli vakáció utáni első tanítási napon) osztályában alig volt más téma. Szinte ujjongtak a diákok, hogy végre szeptembertől nem úgy kell már tanulniuk, mint akiket el akarnak románosítani az iskolában, az iskolával.

Külön jó öröm, hogy a kedvezmények túllépnek a nyelvi kereteken. Úgy tudom, más iskolákban is voltak ilyen tetszésnyilvánítások, s főleg ott, ahol a tanárok nem politikai ügyként kezelik a kérdést, hanem magyarként való megmaradásunk és napi közérzetünk javításának eszközeként. Ha nem tévedek, közel kétszáz ezer romániai magyar gyermek és ennyi szülő, pedagógus hangulatán javított az új törvény.

Aznap este külön érdeklődéssel figyeltem a magyarországi közszolgálati televíziók műsorát. Kíváncsi voltam, hogyan reagálják le a nem mindennapi hírt. Aki látta, tudja: nem estek hasra, nem ugráltak a plafonig! A Nemzet Televíziója, vagyis a *Duna TV* foglalkozott vele többet, úgy három percet, mialatt pár mondat erejéig Markó Bélát is megszólaltatták. Mindjárt az aradi demokrácia-központ avatása következett, az előbbinél több időben és Toró T. Tibor is bővebben szólhatott. A szerkesztők úgy látták: egy vidéki iroda avatása (egy a honosításra létrehozott sok hasonló közül!) fontosabb, mint kétszáz ezer erdélyi magyar gyermek érdeke. Lelkük rajta! Másnap a *Duna TV* a bálványosi nyári egyetem szervezőiről, akik Budapesten adták le a honosítási kérvényüket, negyedórás külön örömrportot sugárzott. Miközben a kétszáz ezer erdélyi magyar fiatal örömről nem ejtettek több szót, s nem csináltak róla külön riportot. Igaz, az *m1* és *m2* is beérte egy-egy rövid hírrel.

Persze az új tanügyi törvény „csak” az RMDSZ sokévi kemény munkája. A demokrácia-központokat pedig Tőkés László és Toró T. Tibor építgeti, egyszóval a legkisebb ellenállás nélkül. Az ő gyógyrai munkájuk is többet ér most Pesten, mint Markó Béla húsz évi küzdelme.

Hát akkor, éljen a fair play, vagyis a magyar sportszerűség és tisztesség!

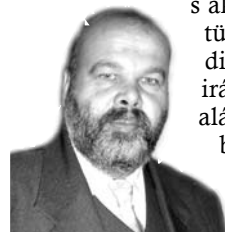
Sike Lajos

Kisdiktátorok esete az EU-val

Néhány évvel ezelőtt még nehéz lett volna elképzelni, hogy Románia és Magyarország egyszerre kerülnek az EU szegénypadjára, s a két kormány szolidaritásának alapját a demokrácia-deficit fenntartása fogja jelenteni.

Az Orbán-kormány sajtótörvénye Európában példátlan korlátozást jelent a sajtószabadságnak, s a jogszabály joggal váltotta ki a kontinens civilizáltabb felének egyöntetű tiltakozását. Egy olyan Médiatanács (a hazai Audiovizuális Tanács megfelelője), amelyiknek az elnökét a miniszterelnök nevezi ki és tagjait a kormány-többséget alkotó pártok delegálhatják, nemcsak a lehetőségét, de a garanciáját jelenti a cenzúrának, a hatalom számára kényelmetlen médiumok elhallgatásának,

s akkor még nem beszélünk a közszolgálati média egyetlen központi irányítás és felügyelet alá vonásáról. A jogszabály ugyanakkor hemzseg a média tartalomszabályozásának jogilag meghatározhatatlan, ideológiai

Székely Ervin

színezetű, visszaélésekre alkalmat teremtő elemeitől (ilyen például: „a nemzeti összetartozás és a társadalmi integráció elősegítése, illetve megerősítése, valamint a házasság intézményének és a család értékeinek tiszteltetésének tartása”).

Kis hazánk esetében a schengeni csatlakozás elnapolása egyértelműen összefüggésbe hozható Traian Bănescu államfő ama kijelentésével, amely szerint Románia és Moldova Köztársaság egyesülése megvalósítható az elkövetkező tíz évben, s ez csak a politikusok akaratan múlik. A két ország állampolgársági törvénye is joggal aggasztja a brüsszeli illetékeseket. Ebben az összefüggésben különösen Románia helyzete aggályos, tekintettel arra, hogy EU-állampolgárságot biztosít olyan személyeknek, akiknek a lakóhelyük a közösség határain kívül esik. Másfelől Románia vitatja az 1947-es párizsi békeszerződés érvényességét.

A közösség tételes bírálati között ugyan nem szerepel, de egyes nyilatkozatok utalnak rá, hogy a budapesti és bukaresti au-

tokráciát nem nézik jó szemmel Brüsszelben. A „puszta Putyinja” és a „Kárpátok Lukasenkája” nagy kihívást jelent az EU jobbközép vezetésének, különösen olyan körülmények között, amikor a szélsőjobb előretörése a kontinensen municiót szolgáltat a baloldali retorikának.

Brüsszel számára most az igazi tét nem is az, hogy megváltoztassa a magyar médiatörvényt vagy rábírija Romániát határainak elismerésére, hanem az, hogy meg tudja-e védeni azokat a demokratikus értékeket,

amelyek értelmet adtak létrejöttének. Minden bizonnyal ez a felismerés vezethette José Manuel Barroso-t, az Európai Bizottság elnökét, amikor a magyar EU elnökség hivatalos kezdetekor rendezett sajtótájékoztatón sem mulasztotta el figyelmeztetni Orbán Vikort arra, hogy ha a bizottság szakemberei szükségesnek vélik, változtatnia kell a médiatörvényen, mert a sajtószabadság olyan elv, amelynek alkalmazásától a közösség nem térhet el.

Az Európai Unió szempontjából némi optimizmusra adhat okot e tekintetben az,

ahogyan a két ország vezetői reagáltak a brüsszeli bírálatokra. Egy héttel ezelőtt Orbán Viktor még azt nyilatkozta, hogy „eszük ágában sincs megváltoztatni a médiatörvényt”, ma már azt mondja, hogy ez lehetséges, ha az EU nagyon ragaszkodik hozzá. Traian Bănescu első reakciója is a határozott visszautasítás volt. Előreküldte külügyminiszterét, hogy korrupcióval vádolja meg Németországot és Franciaországot, majd megfenyegette Brüsszelt Horvátország csatlakozásának megvétőzésével, hogy aztán ő maga már békülékenyebb hangot üssön meg.

Az elkövetkező hetekben kiderülhet az, hogy mennyire hatékonyak az EU mechanizmusai a tagállamok demokratikus berendezkedésének fenntartása tekintetében, sőt beigazolódhatnak azok a szocialista és liberális vélemények, hogy a közösségnek nem pusztán gazdasági, hanem politikai és emberjogi szabványokat is statuálnia kellene a tagországok számára. Ugyanakkor az is bekövetkezhet, hogy a látszat és a béke kedvéért az Unió szemet huny a kisdiktátorainak garázdálkodásai fölött, s ezzel veszélybe sodródik az egész konstrukció tekintélye és ereje.

Kisipar – nagy nyereséggel

Nincs pénzük a munkanélkülieknek a hiányszakmákra oktató tanfolyamok elvégzésére

Folytatás az 1. oldalról

A szatmári érdekvédelmi szervezet képviselői rámutattak: még nagyobb lehetne a mozgásterük, ha a parlament végre elfogadná a kisiparral kapcsolatos törvényt. „Ez is egy olyan téma, amely partnereinknek nem annyira sürgős, mint nekünk – talán azért, mert nem látják, milyen fontos szerepet játszanak a kisiparosok és kisvállalkozók az ország gazdasági életében. Az RMDSZ frakciója még az idén megpróbálja ezt is kimozdítani a holtpontról, s év végéig látható még el is fogadja a parlament” – nyilatkozta lapunknak Erdei D. István parlamenti képviselő.

„Egy szakma népszerűségét és vonzerejét mindig a használhatóság határozza meg” – fogalmazott lapunknak Bereczki Kinga, az Eurocenter igazgatója. A felnőttképző-központ Székelyföld több településén van jelen tanfolyamaival, melynek kínálatában a számítógépezési- és nyelvoktatáson kívül olyan szakképzések is szerepelnek, mint például könyvelés-, szociális gondozó-, ács- vagy asztaloskurzusok.

Kereslet és kínálat összeegyeztetése

A képzőközpontok az igénylések alapján szervezik meg kínálatukat: általában szétnéznek a munkaerőpiacon, emellett pedig a cégek megkeresései is fontos információt nyújtanak arról, milyen szakképzett munkaerőre lenne szükség. „Rugalmasak vagyunk, mindig követjük a munkaerő-piaci igényeket, abban az esetben nyitunk egy új szakma felé, ha az szervezési szempontból is hatékony és kifizetődő. Azonban tartós, folyamatos igénylő számnak kell lennie ahhoz, hogy egy bizonyos munkaterületre képzésprogramot akkreditáltassunk, ez ugyanis elég költséges és csak három évre szól” – fogalmazott az Eurocenter igazgatója.

Munkaerőközpontok: elméleti párbeszéd

Érdeklődésünkre, hogy általában milyen kapcsolatot ápolnak az állami munkaerőközpontokkal, kiderült, hogy a kölcsönös információszerezés, tájékoztatás terén jó az együttműködés, közös programokat azonban a korábbi rossz tapasztalatokat követően nem szerveznek. „A rendszer bürokratikusága igen hátrányosan hatott, így szinte lehetetlenné tette az együttműködést. Évekkel korábban volt egy közös programunk, de annyira elvesztünk a papírmunkában, hogy már nem tudtunk a tartalomra figyelni, emiatt döntöttünk úgy, hogy ezt nem folytatjuk” – magyarázta Bereczki Kinga, hozzátéve: a közös munka mára projekteket, tanulmányok, felmérések terére szűkül.

Sok álláskeresőnek szerencsét hozhat a kéményseprő – feltéve, ha zsebébe nyúl a tandíjért

Mint megtudtuk, általában elmondható, hogy folyamatosan és tartósan növekszik az érdeklődés a nyelvi képzések iránt, mivel egyre többen felismerik az idegennyelv-ismeret hasznosságát és fontosságát. Folyamatosan csökken ugyanakkor a számítógépezési képzések száma, melynek oka abban keresendő, hogy az oktatás is utolérte a munkaerő-piaci igényt, a fiatalok már számítógépes ismeretekkel kerülnek ki az iskolából. A könyvviteli-pénz-

ügyi adminisztráció kurzusainak terén folytonosság figyelhető meg, mivel az érdeklődés ezek iránt állandó.

Biztos állások: szakács és elárúsító

„Legnagyobb igény azokon a területeken mutatkozik, ahol munkaerőhiány tapasztalható” – mondta el lapunknak Bereczki, hozzátéve, hogy a regionális vízszolgáltató beindulásával egyre szélesebbé vált a víz-gázszelők szakemberek

kiképzése is. Az automatikus fémforgácsoló-kezelői szak elindítására a szakszervezet kereste fel a felnőttképzőt. A vendéglátóiparban is növekszik az érdeklődés a pincér, szakács, idegenvezető, panzióvezető, adminisztrátor szakmák iránt. Felfutó tendencia volt megfigyelhető az elmúlt két évben az elárúsítói képzés iránt is.

„Nálunk jelenleg a szakcs-tanfolyamok iránt a legnagyobb a kereslet, emellett a turisztikai panzió-menedzsment, az idősgondozás is sok érdeklődőt vonz” – nyilatkozta lapunknak László Tünde, a marosvásárhelyi Tabula Oktatási Központ igazgatója. Az intézményvezető tájékoztatása szerint munkahelyet nem tudnak biztosítani a végzőseiknek, de a gyakorlati képzést olyan vállalatoknál végzik, ahol szükség van munkaerőre, így a hallgatók akár el is helyezkedhetnek. Bár a munkaügyi- és tanügyminisztérium egyaránt akkreditálta kurzusait, a munkaerőelosztó nem támogatja működésüket. Ezzel szemben sok segítséget kapnak alapítványi vonalon vagy pályázatok jóvoltából. ◀

Röviden

Küszöbön egy EB-hitel?

Amennyiben nem sikerül tartani az államháztartási hiánycélt, Románia kész az Európai Bizottsággal is újabb, a Nemzetközi Valutalap-kölcsönhöz hasonló elővigyázatossági hitel-megállapodást kötni – jelentette ki tegnap újságírói kérdésre Gheorghe Ialomitjanu pénzügyminiszter, hozzátéve, hogy szerinte erre nem lesz szükség.

A kínai IT-kapcsolat

Valerian Vreme távközlési miniszter csütörtökön megállapodást írt alá kínai kollégájával Bukarest és Peking közötti kötéendő információtechnológiai partnerségről és szakmai tapasztalatcsere-ről – írta a Mediafax a távközlési tárca közleményére hivatkozva. A miniszter ugyanakkor a Kínai Fejlesztési Bank képviselőivel is találkozik.

Csökkenő deficit

3,5 százalékkal esett vissza a kereskedelmi mérleg hiánya az elmúlt év első 11 hónapjában, ami az export importtal szembeni növekedésének köszönhető – közölte a Mediafax az Országos Statisztikai Hivatal adatait (INS). A deficit így 8,6 milliárd eurót tesz ki 33,9 milliárd eurós kivitel és 42,6 milliárdos behozatal mellett.

Tovább mérgező a német dioxin

Hírösszefoglaló

Tíz éven belül már az ötödik élelmiszerbotránytól hangos Németország, az első nagy felhőrdülést a BSE-járvány (kerge-marhakór) kitérőse váltotta ki 2000 végén, most pedig itt a rákkeltő dioxin, amelyvel hónapokon át mintegy 150 ezer tonna takarmányt szennyeztek – a jelek szerint tudatosan – egy észak-németországi tápkverő üzemben. A dioxinos tápból több német tartományi állattenyésztőinek jutott – állataikon keresztül pedig a fogyasztóknak is.

Németországban eddig már több mint 4700 farmot és hozzájuk tartozó vállalkozást zártak be, miután a vizsgálatok kimutatták,

hogy az általuk használt takarmány rákkeltő anyagot, dioxint tartalmaz. A tömeges farmbezárás 16 szövetségi tartomány közül nyolcat sújt. A német Harles und Jentsch az eddigi információk szerint háromezer tonna fertőzött, biodízel gyártásból visszamaradó zsírsavat szállított 25 tápszergyártónak. Az elemzés-szennyeztek – a jelek szerint tudatosan – egy észak-németországi tápkverő üzemben. A dioxinos tápból több német tartományi állattenyésztőinek jutott – állataikon keresztül pedig a fogyasztóknak is.

mi szervezet súlyos mulasztásokat és a tápszerezés érdekeinek egyoldalú kiszolgálását veti a német kormány szemébe, mivel úgy ítéli meg, túl kevés állami szerv ellenőrzi a Németországban működő 1 700 tápszerezőmet. Ilse Aigner, szövetségi földművelésügyi miniszter jelezte: még nem látható az élelmiszereket sújtó dioxinfertőzés vége. Szerinte elsősorban arról kell gondoskodni, hogy a fertőzött takarmányokat végig nyomon kövessék, és megakadályozzák, hogy a szennyezett termékek a kereskedelembe kerüljenek.

Annak okát, hogy szinte két évente derül fény kisebb-nagyobb visszaélésekre az élelmiszeriparban, a megfigyelők abban látják, hogy a

mezőgazdaság – és azon belül az élelmiszerágazat – az utóbbi évtizedekben iparszerűvé vált, nagymértékben koncentráldott és globalizálódott. A szektort napjainkban néhány óriáskonzern irányítja, a terjesztést és beszerzést a Föld szinte minden pontját behálózó vállalatok végzik bonyolult szállítási struktúrákon keresztül.

Az iparszerű állattenyésztés velejárója a haszonállatok életciklusának drámai lerövidülése. Míg 1960-ban egy csibének két és fél hónapnyi ideje volt arra, hogy elérje a bojlercsirke vágósúlyát, az 1 500 grammot, ma mindössze 35 nap szükséges. A német baromfi-hús-piac óriása, a Wiesenhof darabonként 30 centért szállítja a napocsibéket a tenyésztőknek, majd a felhízalt csirkéket 90 centért veszi át. Közben szigorúan megszabja, hány napos korában milyen táppal kell etetni a jószágot. Az optimalizált takarmány révén érhető el ugyanis, hogy a csirke a korábbi hizlalási idő fele alatt érje el a vágósúlyt. Ezáltal persze az üzleti haszon is nő, hiszen a befektetett tőke jóval korábban térül meg. Am hogy a szinte napra pontosan meghatározott takarmányban mi van, azt még a Wiesenhofnál sem tudják. ◀

A mérgező dioxinból a tojásokba is jutott. Németországban már több mint 4700 farmot zártak be

Pénzügyekből „elégtelen”

ÜMSZ

Míg Hollandiában, Mexikóban és Belgiumban a polgárok keresetüknek tíz százalékát tudják megtakarítani, Romániában csupán a fizetés hét százalékát tehetik félre spórlási szándékkal – derült ki az ING Bank legfrissebb tanulmányából, melyet a Mediafax idézett. Az ország lakosságának 42 százaléka egyik napról a másikra él, azaz semmilyen tartalékkal nem rendelkezik váratlan kiadások esetére – és mindössze 25 százaléknak van elegendő pénze ahhoz, hogy hat hónapig fizetés nélkül is eltartsa családját. Annak ellenére, hogy a románok közel negyven százalékát leginkább a nyugdíjrendszer összeomlása, illetve megbízhatatlansága készíti spórlásra, csak 25 százalékuk rendelkezik nyugdíjbiztosítással (szemben a 38 százalékos globális átlaggal). Az ország az életbiztosítások terén is sereghajtó: míg világszerte a lakosság 54 százaléka áldoz erre, nálunk a polgároknak mindössze egyharmada él a lehetőséggel. Legrosszabb (utolsó) helyezést azonban a befektetési hajlandóság terén érte el Románia, mivel itt száz emberből mindössze nyolcat érdekelnek a pénzügyintézetek kínálta beruházási termékek. ◀

Követségi „graffitiművész”

Gyalázkodó feliratok és horogkeresztek a bukaresti magyar nagykövetség kerítésén

Salamon Márton László

„A kutyám lekereztetett, és ugatott is néhány percig az éjjel, ő valószínűleg érzekelte, hogy a kerítésnél valaki ügyködik” – meséli Füzes Oszkár bukaresti magyar nagykövet a vasárnapról hétfőre virradó éjszaka kalandjait. A diplomatának a szokásosnál is sűrűbb délelőtti volt a tegnap, hiszen a reggeli órákban arról értesítették a román fővárosban működő magyar külügyi szolgálat biztonsági emberei, hogy a nagykövetségi rezidencia kőkerítésére és a fémből készült kapulemezekre valaki az éjszaka leple alatt gyalázkodó feliratokat és horogkereszteket festett.

„Dacia is back”

„A parkolóór reggel nyolc órára érkezik, ő vette észre a falfirkákat, és szólt a belső őröknek. A belső őrök szóltak nekem, kimentem, megnéztem: két vagy három, gyerekesen megrajzolt horogkereszt-graffiti volt a kerítésen, illetve két angol nyelvű „Dacia is back” („Dacia visszatért”) felirat, valamint három, szintén gyerekesen írt román nyelvű mondat, amely tartalmazta Magyarország nevét” – írja le tapasztalatos diplomata a látottakat.

Füzes mintegy két órával később fogad irodájában, és igyekszik a dolgokat humorosan felfogni. „Azt, hogy az illető a magyarokat szexuális

Füzes Oszkár magyar nagykövet a falfeliratok felfedezése után fogadott irodájában. Fotó: Tofán Levente

kapcsolatra szólítja fel, gondolom, a szeretet jeleként kell értelmezni” – értelmezi az egyik obszcén szöveget a nagykövet, majd folytatja a „graffiti-kronológiát”. „Akkorra már kint volt a járőröző csendőr is, ők szóltak a román külügyminisztérium protokollfőnökének, aki azonnal a helyszínre sietett, személyesen folytatta le az ilyenkor szokásos procedúrát, és végezte el a vizsgálatot. Már akkor világos volt számomra, hogy a román hatóságok nagyon gyorsan, nagyon határozottan és korrektül reagálnak; azonnal felajánlották a nagykövetség folyamatos védelmét. Nem sokkal később kijött a helyszínre a rendőrség és csendőrség is” – eleveníti fel a tegnap reggel történeteket Füzes.

Mint mondja, megkérdezte a régi nagykövetségi munkatársakat, és ők két évtizedre visszamenőleg nem emlékeznek hasonló esetre. Felvételünkre, miszerint politikai konnotációja lehet az incidensnek, a diplomata igen határozottan válaszol. „Kérdezték már mások is, hogy vajon összefügg-e az állam-

polgársággal, autonómiával, vagy bármilyen román-magyar disputával a dolog. Határozott véleményem, hogy nem. Elszigetelt incidensről van szó, amelyet egy – hogy is mondjam – szellemileg sem túlságosan kiemelkedő képességű személy követte el” – vonja le a következtetést a nagykövet.

A román külügyminisztérium elítéli a vandalizmust

A román külügyminisztérium élesen elítéli azt a vandál cselekedetet, amelynek során ismeretlen tettesek gyalázkodó feliratokat és horogkereszteket festettek hétfőre virradóra a bukaresti magyar nagykövetség kerítésére – derül ki a tárca közleményéből. A közlemény leszögezi, ez a vandál cselekedet csupán elszigetelt eset, amely nincs összhangban a román-magyar kapcsolatok jelenlegi helyzetével és szellemével. A külügyminisztérium már

értesítette az illetékes hatóságokat, a szokásos diplomáciai csatornákon keresztül pedig tájékoztatni fogja a magyar felet az esettel kapcsolatos vizsgálat fejleményeiről – olvasható a közleményben. A rendőrség eközben eljárást indított. A hatóság az ügyészséghez fordult annak megállapítása végett, hogy az eset nem esik-e a fasiszta és rasszista jelvények használatát tiltó, 2002-ben megjelent, 31. számú kormányrendelet hatálya alá.

Miért horogkereszt?

S hogy miért horogkereszt? „A román propaganda egy időben a magyarokat és Magyarországot a Horthy-rendszerrel és a fasiszmussal azonosította. Feltehetőleg, ez lehet a dolog mögött” – vélekedik Füzes, aki szerint az elkövető nem is próbált behatolni a nagykövetség területére, nem tett semmi olyat, ami a riasztóberendezést elindította volna, ezért sem észlelték a biztonságiak a jelenlétét. „Nem is akart behatolni, ő csak graffitizni akart egyet” – állapítja meg derűsen a diplomata.

A feliratokat, rajzokat mindenesetre a hatósági tevékenység után azonnal eltávolították: mire a sajtó észbe kapott, már csak néhány betű volt látható a daciás feliratról. A nagykövetség egyik alkalmazottja ekör szorgalmasan tüntette el a fehér festékkel a „gépkocsireklámot”; a még megmaradt szöveg fenyegetően hirdette: „...cia is back”

Röviden

Nem jön a nevelési támogatás

A sajtó és a pályázók többszöri érdeklődésére az Iskola Alapítvány közleményben tájékoztatja az érintetteket, hogy a 2010 novemberében értesített 14 060 kérelmezőnek (ebből 977 gyermekotthonban nevelkedő iskoláskorú gyerek) és 5212 egyetemistának továbbítandó oktatási-nevelési támogatás összege mindmáig nem érkezett meg az Alapítvány számlájára. A sokak által várt támogatás összege fejeként, a forint-lej bankközi licitárfolyamnak megfelelően 336 RON. Magyarország Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumának Nemzetpolitikai Államtitkársága az Iskola Alapítvány többszöri megkeresését követően sem válaszolt arra vonatkozóan, hogy mikor folyósítja a fennmaradt összegeket. Az Iskola Alapítvány közleményében jelzi, minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy amint a várt összeg megérkezik, a lehető legkorábban továbbítsa a támogatásokat a jogosultaknak. A támogatás postai kézbesítése, a finanszírozás beérkezésétől számítva másfél hónapot, a banki folyósítás pedig hét munkanapot vesz igénybe. Ezért az Iskola Alapítvány ezúton kéri a pályázók megértését és türelmét.

Késik a giulești-i per

Halasztással kezdődött tegnap reggel a giulești-i per. Öt hónappal az augusztus 16-án bekövetkezett kórházi tüzeset után, amelyben hat koraszülött csecsemő vesztette életét, az újszülött osztály vezetője, a kórház menedzsere, egyik asszisztense, technikai vezetője és egy villanyszerelő állt bíróság elé. Tegnap megjelentek az illetékes fővárosi bíróságon az elhunytak hozzátartozói is, ám a pert február 7-re halasztották. A halasztás oka: több alperesnek nincs még védőügyvédje. A bíróság a hozzátartozóktól azt várja, a következő tárgyalásig nyújtsák be tételes kártérítési igényüket.

Fertőz a Rota-vírus

Öt gyermek fertőződött meg súlyosan a Rota-vírussal Slobozián, négy beteg állapota olyan súlyos, hogy őket tegnap a fővárosi Matei Balș Kórházba szállították. Ez a vírus a csecsemők esetében a legveszélyesebb: kiszáradással fenyegető hasmenést és hányást okoz. Az óvodáskorú gyermekek öt éves korukig rendszerint legalább egyszer találkoznak ezzel a kórokozóval. A vírus ellen létezik védőoltás: ezt a csecsemőknek fél éves korig be kell adni. A sloboziai kórházban jelenleg a helyi egészségügyi igazgatóság az Egészségügyi Minisztérium rendelete alapján folytat vizsgálatot, az érintett kórházat karantén alá helyezték.

Csak „részben” szabad március 15-e

Kovács Zsolt

„Az előzetes bejelentésekkel ellentétben mégsem válhat zökkenőmentesen „hivatalos” ünnepnap a magyar nemzeti ünnep, március 15-e Kovászna megyében. György Ervin prefektus szerint több háromszéki önkormányzat túllépte a hatáskörét, amikor ezt a napot hivatalos ünnepé nyilvánította.

Nem hivatalos a hivatalosítás

„Ha a polgármester vagy a megyei tanács elnöke, az alkalmazottak képviselőivel együtt, a törvény értelmében módosította a kollektív munkaszerződést úgy, hogy a március 15-ét munkaszüneti nappá nyilvánították, az rendben van. Túllépte azonban a hatáskörét az a helyi önkormányzat, amely határozatban nyilvánította március 15-ét hivatalos ünnepé. Ha nem vonják vissza, ezeket a határozatokat a kormányhivatal megtámadja” – nyilatkozta a kormány Kovászna megyei képviselője.

Tudomásunk szerint Háromszéken a megyei önkormányzat, illetve a sepsiszentgyörgyi, a kézdivásárhelyi, a kovásznai és az uzoni tanácsok, valamint több község is határozott március 15-e helyi jellegű hivatalos ünnepé, így szabadnappá nyilvánításáról. György Ervin úgy véli, nem tudni pontosan az érintett települések számát, mert több esetben a decemberi tanácsülésen fogadták el ezt a határozattervezetet, és ezekben a napokban küldik be a kormányhivatalhoz. A háromszéki prefektus kifejtette: első lépésként felszólítják az érintett önkormányzatokat, vonják vissza a határozatot, és ha ez nem történik meg, a közigazgatási bíróságon támadják meg azokat.

Vitatott jó példa

Mint arról beszámoltunk, a Kovászna Megyei Tanács egyeztetett elsőként Székelyföldön március 15. és november 1. munkaszüneti nappá nyilvánításáról a helyi szakszervezetekkel. Ezt követően a sepsiszentgyörgyi

tanács is hasonlóképpen járt el, számolt be lapunknak Antal Árpád. Sepsiszentgyörgy polgármestere akkor kifejtette: reméli, ragadós lesz a példájuk, és a többi önkormányzat, közigazgatás, iskolák és óvodák is átveszik ezt a rendszert, amely teljesen jogszerű, és így saját hatáskörben tudják bővíteni az államilag szavatolt munkaszüneti napokat. Ezt követően a Magyar Polgári Párt tagjai valamennyi önkormányzathoz benyújtották a határozattervezetet, több terület is csatlakozott. Kovászna Megye Tanácsa decemberben nyilvánította munkaszüneti nappá március 15-ét. A tanácsülésen kiemelt vita alakult ki emiatt, hiszen a román pártok képviselői: Solomon Ioan és Calinic Sabin jogi ellenvetéseket fogalmaztak meg a határozat ellen, mert úgy vélték, erről a kérdésről csak a parlament dönthet.

Nem az ördögtől való

Míg a prefektus és a helyi politikusok közül többen vitatják a magyar nemzeti ün-

nep hivatalossá tételét, a helyi lakosok egyértelműen igénylik azt. Lapunk érdeklődésére a Kovászna megyei önkormányzat egyik alkalmazottja elmondta: „Eddig is ünnepeltük ezt a napot, de egészen más hangulata lenne, ha ezt intézményes szinten is elismernék. Példát mutatnánk az országnak, hogy a magyar ünnep nem ördögtől való”. A munkavállaló gyakorlati szempontból is hasznos intézkedésnek tartja, hogy március 15-e és mindenszentek napja, november 1-je munkaszüneti nap lehet, hiszen ezzel a gesztussal valamelyest kompenzálják a munkáltatók a tavalyi megszorító intézkedéseket. Kollegája úgy véli, a helyi döntés még nem elég. „Hiába döntünk mi itt helyben, hogy fontos nekünk ez a nap, azt kellene elérni, hogy ez a román hónapoknak is fontos legyen, az lenne az igazi siker” – vélekedett a háromszéki közalkalmazott.

Nem tudják elképzelni

Hargita megyében nem értik, mi történik a székely

testvérmegyében. „Mi 1990 óta minden évben méltóképpen megünnepeltük március 15-ét, hisz ez egy jelentős ünnepe a magyarságnak, és ez ezután sem fog változni. Nem tudok olyan kormányzati lépést elképzelni, amely megakadályozhatná ezt” – nyilatkozta lapunknak Bunta Levente, Székelyudvarhely polgármestere. Az előjáró szerint Székelyföldön különösen nagy jelentősége van annak, hogy március 15-ét hivatalos ünnepé nyilvánítsák Romániában, de úgy gondolja: a legfontosabb, hogy a szívekben legyen ünnep az ünnep. Hasonlóan vélekedik Borboly Csaba, Hargita Megye Tanácsának elnöke is. „Örvendenék, ha hivatalos ünnep lenne március 15-e, már csak azért is, hogy valamennyi közigazgatási dolgozója együtt ünnepeljen” – vélekedett az önkormányzati vezető. Hozáttette: az általa vezetett testület már megtette a szükséges lépéseket azért, hogy munkatársai „szabadon”, azaz szabad nappal ünnepelhesenek. ◀

Röviden

Helver éjszakája az Ecsetgyárban

Újból látható lesz Kolozsváron a csíkszeredai színművészek, Bodea Tibor és Fekete Bernadetta független produkciója, a *Helver éjszakája* című előadás. A darab cselekménye egyetlen éjszaka alatt történik, és két egymásra utalt emberről szól: egy fogyatékos férfiről és egy meggyötört nőről, akik kiégészik egymást. Életük békésen zajlik, egészen addig, amíg ki nem tör a forradalom, és az „egészségesek” a fogyatékosok életére nem törnek. Az előadást a Ecsetgyári Stúdióban játsszák ma 20.00 órakor és holnap 18.00 órakor.

Csökkenő könyveladás

Mintegy tizenöt százalékkal csökkent az elmúlt év könyveladása Romániában, így körülbelül 60 millió euró értékű volt a könyvesboltok forgalma. Ebben az évben azonban a könyvpiac stabilabb lesz, vélik a Diverta könyvüzletlánc szakemberei, és akár két-három százalékos emelkedésre is lehet számítani. Hazánkban évi egy könyvet vásárolnak lakosonként, ez pedig messze elmarad a környező országok statisztikájától. Magyarországon és Lengyelországban is egyénekenként 8-10 könyvet vesznek egy évben.

Korabarokk-koncert Csíkszeredában

Korabarokk-koncertet szerveznek a csíkszeredai Szent Kereszt-templomban, ma este 20 órától: az eseményt zene szakos diákok rendezik, támogatja Hargita Megye Tanácsa és a Hargita Megyei Kulturális Központ. A koncerten a Nagy István Művészeti Líceum jelenlegi és végzett diákjai lépnek fel, együttműködve más muzikusokkal. A diákok közül többen is a Régizenei Nyári Egyetem kurzusainak rendszeres résztvevői. Előadók: Elena Pintus – szoprán (Olaszország), Hunyadi Koppány – barokk hegedű, Gábor Előd – barokk hegedű, Szógyör Árpád – viola da gamba, Vizi Emőke – gordonka, Paul Cristian – csembaló.

Elhunyt Tulipán Gábor

Elhunyt tegnap Tulipán Gábor, a Miskolci Csodamalom Bábszínház igazgatója. A művészt 39 éves korában ért a halál. Tulipán Gábor 2008 augusztusától igazgatta a miskolci bábszínházat, előtte hosszú éveket volt az intézmény művészeti vezetője. Az igazgatás mellett rendezett is, utolsó munkája A kis gyufaárslány volt, amelyet tavaly november 28-án mutattak be. A társulat előadásait mintegy 50 ezer néző tekinti meg évente, más megyében is játsszák.

Premier utáni bemutató

A már játszott Irma, te édes című darabot mutatják be Székelyudvarhelyen

Csütörtökön a hivatalos bemutatóját is megtartják az Irma, te édes című zenés vígjátéknak a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színházban. A darab bemutatója eredetileg december 16-án lett volna, végül szilveszterkor sikerült előadni, miután az előszilveszteri előadást nem tudták végigjátszani áramszünet miatt.

Baloga-Tamás Erika

Az idei évad zenés darabjának bemutatójára készült a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház. Alexander Breffort, Marguerite Monnot és Raymond Legrand *Irma, te édes* című zenés komédiájának bemutatóját valójában egy hónappal korábban, december 16-ra tervezte a 2010–2011-es évad kezdetekor a színház vezetősége, de menet közben kiderült: az eseményt kénytelenek későbbi időpontra halasztani. Az *Irma, te édes* hivatalos bemutatóját tehát csütörtökön, január 13-án tartják. Szilveszterkor ugyan már játszották, a Tomcsa Sándor Színház ezzel a darabbal búcsúztatta az évet. „A tűzpróbán már átesett az

Irma, te édes, a december végi két előadás telt ház előtt zajlott, ebből arra következtetünk, hogy tetszik a közönségnek” – mondta el lapunknak Csuryula Csongor rendező, aki az előadástól megállapította: jobb lenne, ha élő zenével kísérhetnék a dalokat, erre azonban nincs anyagi fedezete a színháznak. Ennek ellenére úgy tartja, hogy maga a mű jó választás volt.

A sanzonok világát felelevenítő darab központi szereplője Irma, aki Párizsban él stricik, kocsmai jómadarak és rendőrök közt. „Foglalkozását” tekintve „rosszlány”, de alapjában véve jó, a szíve aranyból van. Egy nap feltűnik az utcájában Nestor, a dírák, aki a kocsmában cselled és fífikával átveszi Pingpong-

Az előadás Párizsban játszódik „kocsmai jómadarak” és rendőrök szereplésével

Fotó: Balázs Attila

nak, Irma stricijének a helyét. Csakhogy egyre jobban beleszeret Irmába, és halálisan féltékeny a lány „kuncsaftjaira”. Fondorlatos tervet sző, hogy ő lehessen Irma egyetlen és kizárólagos vendége. Az *Irma, te édes* játékfilmként is feldolgozták 1963-ban. Csuryula Csongor szerint a film és a színdarab egyáltalán nem egyezik, tehát annak is érdemes megnéznie a színpadra állított darabot, aki már látta a filmet,

hiszen különböző élményt nyújt mindkét műfaj. „A vídám történet humorral átszótt jelenetei egy mesészerű szerelmet jelenítenek meg két ember egymásra találásáról, boldogságkereséséről. Azt hiszem, hogy minden ember szeretne egy picit olyan bohém lenni, mint a darab szereplői, és ebben az életérzésben részesülhet a néző az előadáson” – válaszolta a produkció lényegét a rendező.

A teljes társulatot felvo-

nultató előadást január folyamán nyolc alkalommal játsszák. Ezenkívül ebben a hónapban ismét színpadra kerül Vidovencz Edina *Boldogság, gyere haza* című egyéni műsora is. A színház vezetősége felhívja azok figyelmét, akik a december 30-i előszilveszteri műsort a bekövetkezett áramszünet miatt nem láthatták, új időpontot kérhetnek az előadás megnézésére a régi jegy felmutatásával. ◀

Szótárlat

Farsangolás Tövisháton

Vízkeresztől hamvazószerdátig, a húsvéti nagyböjtig tart a farsangolás, vagy másképpen a farsangi vigaszágok ideje. A hagyomány szerint vízkereszt estjén „behajítják” a farsangot, mármint ott, ahol még él a régi szokás. A két megye (Szatmár és Szilágyság) határán lévő Tövisháton még többé-kevésbé él. A kistérségben szolgáló Nagy Sándor református lelképásztor, a nagykarolyi egyházmegye esperese elmondta, hogy elsősorban Lelén, Szérben, Hadadnadasdon, Hadadon várható, hogy ezekben a napokban megjelennek az esti utcán a maskurások. Nem annyira gyakran, mint régebben, de még megjelennek, vagy inkább fel-feltűnnek. Ha korábban a felnőttek öltöztek mindenféle ruhába, kenték be arcukat korommal, ma többnyire fiatalok, főleg iskolások kolumpolnak, csörgöznek, kiáltolnak, lármáznak, próbálják üzni a sötétséget, vidámságot vinni a házakba. Miközben ilyesmiket kiabálnak: „Akinek van vén lánya, / Tegye fel a olhijára”, vagyis az ol padlására. Az Ugocsával határos Micolában ilyen szöveget írta: „Elesett a tyúk a jégen, / Majd feláll a jövő héten.” Az avasi falvakban szokimondóbbak voltak a farsangbehajtási kurjantás-

ban. Azt kiabálták: „Aki nek van szép lánya, / Hajtsa ki a gulyába!” Néhány hozzáértő és a hagyományok továbbéléséért felelősséget érző pedagógusnak köszönhetően ma már itt is inkább az iskolások ápolják a szokást, hogy végleg el ne vesszen. A 80 éves kőszegremetei Dohi Károly bácsi visszaemlékezik: legénykorában betyárnak vagy pandúrnak öltözve meg-megjelentek a fonóban, és jól megtáncoltatták az ijedt lányokat. De sok más egyéb mókával, csínytevással is igyekeztek farsang idején felvidítani a falut. Például azzal, hogy éjszaka elcserélték a lányos házak kapuit. Tudomásul kell vennünk, hogy nagyot változott a világ. Örüljünk annak, hogy az iskola és az egyház a legtöbb faluban „kézbe vette” ezeket a hagyományokat is. Nem olyan nagy baj az, ha a farsangosok ma már nem járnak végig az utcákat és a közösségi alkalmakat, amelyek nagyjából, mint a fonó is, az életformaváltással eltűntek. Az is jó, ha egy-egy ünnepeken a művelődési házakban vagy éppen a farsangi bálon mutatják be tanítványaikkal, hogy milyen volt régen. Fontos, hogy megőrizze az emlékezet!

Sike Lajos

HIRDETÉS

A Rádió GaGa bemutatja:

Gruppen-Hecc Kabaré

Seară de cabaret

2010
-25%
+TVA
=.....

De rongyos élet

Írta: Nagy István és Molnár Tibor
Fellépnek: Nagy István, Szélyes Ferenc, Kárp György, Henn János, Biluska Annamária, Somody Hajnal, Fodor Pirooska, Ördög Miklós Levente m.v.

Zenét: az Autostop MS zenekar
Hang- és fénytechnika, vizuális effektek: Göllner Károly
Producer: Hompot Szilárd

Helyszín: Marosludas, Művelődési Ház

Időpont: január 14. péntek este 6 óra

www.maszol.ro

Játékpiaç 2011: game over

Idén sem lendül ki tavalyi mélypontjáról a hazai családi szórakoztatás piaca, amely ebben az évben is 25 millió euró körül stagnál majd. Az áldatlan állapot a zeneipart sújtja a legjobban.

ÚMSZ

A két évvel ezelőtti szinthez képest, akárcsak tavaly, idén is mintegy 25 százalékkal kevesebb lesz a számítógépes játékok, interaktív- illetve zenei CD-k és DVD-k eladásából származó bevétel. A Diverta hálózat megrendelésére készített felmérés szerint a „home entertainment”-termékek csupán 25 millió eurót generálnak. Az elemzés szerint a számítógépes- és konzol-játékok mentik a piacot – a gammerek előreláthatólag legkevesebb 15 milliót költenek majd a legújabb termékekre.

„2010-ben minden típusú játék esetében körülbelül 25 százalékos visszaesést tapasztaltunk, ami a válság számlájára írható. Annál is inkább, mivel a legtöbb termék könnyedén beszerezhető a torrentoldalokról, illetve a különböző fájlcsere-rendszereken keresztül” – áll az elemzésben. A szakértők szerint volt ez lesz az egyetlen szegmens, amelyben 2009-hez képest enyhe növekedést könyvelhet el. A világpiacra is a játékok vezetnek, az amerikai komputerjáték-piac ta-

valy 15 milliárd dollárt mozgatott meg, nagyjából ugyanannyit, mint a „hagyományos” filmipar. Az Egyesült Államokban a lakosság több mint fele hódol valamilyen játéknak. Európában Nagy-Britannia vezeti a játékpiaçot, a *The Daily Telegraph* szerint 2008 októberé és 2009 szeptemberé között a játékok 1,7 milliárd font

nyereséget hoztak, míg a mozi-jegy- és DVD-eladásokból mindössze 1,2 milliárd fontnyi haszon származott. A válság okozta pénzügyi legjobban a lemezek szektorát viseli meg, ugyanis a potenciális vásárlók a CD- és DVD-vásárlás helyett inkább a letöltést választják. A felmérésben résztvevő hazai cégek a filmek és a zenei lemezek eladását tekintve mintegy 25 százalékos visszaesést könyveltek el a tavaly, és ez a trend várható idénre is. Az ország az első helyen áll a nemzetközi zeneipari szövetség, az International Federation of the Phonographic Industry által

megfigyelt országok ranglistáján. A zeneletöltési láz azonban nem enyhül, az internetezők egyre nagyobb számban térnek át a felhasználók könnyű azonosítását lehetővé tevő DC++ rendszerről a biztonságosabb torrentes letöltésre. Az illegális zeneletöltési hullám azonban nem csak Romániában éli virágkorát, az Európai Unió több mint egymillió állást és akár 240 milliárd eurót is veszíthet a következő öt évben a kultúrtaartalmak illegális letöltésével, állítja a párizsi TERA Consultants cég által készített online kalózkodásról szóló tanulmánya.

Elemzők szerint idén sem mozdul ki a mélypontról a romániai számítógépes és konzoljátékok piaca

Médiagnózis

A helyiérdekű Google

Krishna Bharat, a Google News kitalálója és elindítója a *theaustralian.com.au* portálnak nemrégiben azt nyilatkozta, hogy alapítalának azok a vádask, melyek azt állítják, hogy a keresőóriás lenne a legfőbb oka a nyomtatott sajtó pangásának, visszaesésének. Bharat szerint a Google News, azáltal, hogy rendszeresen szemléli a nyomtatott lapokat is, hozzájárul a bennük közölt információ minél szélesebb körben történő elterjesztéséhez, és a forráshivatalozás révén ez a széleskörű ismertség kijár annak a publikációnak is, amely az eredeti információt közölte. Az ÚMSZ-ben korábban megjelent írásunkban már kitértünk arra, hogy a média egyre inkább „lokálizálódni” fog, tehát olyan információkat közöl majd, amelyek egy szűkebb földrajzi körben bírnak

majd csak relevanciával, a Google érvelése tehát csak olyan esetekben lenne érvényes, ha azt feltételeznénk, hogy lokális szinten sok olyan esemény zajlik majd le, amelyek globális implikációval is bírnak majd. Erre fogadni azonban nagyfokú felelőtlenség lenne a kereső részéről, hiszen ha ez az európai médiatrend megvalósul, elterjed, akkor a helyi médiák (és közülük is a leghelyhezkötetebbek, vagyis a nyomtatott sajtó) leginkább „helyiérdekű” írásokkal lesznek megtömve, amely a Google számára nagy jelentőséggel bírna (mert például tudná, hogy egy-egy régióba milyen reklámokat irányítson). Viszont a világ hírovasói nem nagyon tudnának mit kezdeni az ilyen típusú információval, hogy „a Csajága-lajbifalvi szüreti bálón tömegverekedés tört ki”. A világnak

lépték kell – mondjuk: ha a Times Square-en törne ki tömegverekedés, nos, azt biztos nem csak a szomszéd-falusiak olvassák el. A Google invazív és agresszív terjeszkedési politikát használ, azonban arculatára PR-menedzserek hadai vigyáznak, az általa elveszített perek ellenére folyamatosan pozitív sajtókampányt folytat az érdeklődésben. Többek között a világszerte szórt médiában kampanyolnak nagyon mellette. A Google viszont keveset ad a mindennapi felhasználóknak, és sokat vesz el tőlük. Egyebek mellett rögzíti például internetböngészési szokásait is, amelynek pont a helyhezköötöttsége ad értéket, és így célzott információkkal bombázhatja akár az egyes felhasználókat is, ami már-már a manipulációval rokon műfaj. A nyomtatott újságok szemlézése révén

a Google tájékozódik a kisközösségekről, a böngészési szokások figyélésével az egyénekéről, tehát valószínűsíthető, hogy egyelőre érdeklőd nem fogja megfajítani a nyomtatott lapokat, amelyek kulturális tehetetlenségükből kifolyólag még jónéhány évig a kisközösségek fő fórumai lesznek, tehát kitűnő reklámstartégiák kidolgozását teszik lehetővé továbbra is. Viszont Ross Dawson, ausztrál szakértő, jövőkutató és vállalkozási stratégiai megmondóember jóslata, miszerint 2017 és 2032 között sajtóelhalálások lesznek a különböző országokban, megfontolandó – főleg annak fényében, hogy egyre kevesebben vannak azok, akik (előfizetésükkel) hozzájárulnak a (lokális) nyomtatott lapok „eltartásához”.

Péter Árpád

Kettős tükör – holnaptól

Új rovatot indít holnaptól az ÚMSZ, *Kettős tükör* címen. Az itt megjelenő, rövid cikkeinknek inkább világi üzenete lesz, tehát Northrop Frye-től csak a címet vettük át, nem a teljes szellemiséget, nem a teljes világot, amire eredetileg utal ez a megnevezés. Írásaink célja az lenne, hogy legalább két perspektívából vilátsunk fel egy-egy eseményt, legalább két szempontból értelmezzünk egy-egy társadalmi jelenséget, szemléltetvén ezáltal azt, hogy miképpen lehet ideológiákkal feltölteni a magánvaló történéseket, és miképpen tud a média különböző jelentéseket társítani azokhoz a tényezőkhöz, amelyekről nap mint nap beszélünk. Így például lehet szidni a magyar médiatörvényt, mert állítólag központi irányítás alá helyezi az ország sajtóját, de ugyanakkor tudjuk azt is, hogy a magyarországi médiát uraló bugyutaságoknak, tudatosan népszerűsített ferde ideológiáknak nagy szerepe van abban, hogy ennyire rossz az ország külföldi megítélése. Talán ezen az állapoton csak így lehet javítani...

(prier)

Röviden

Keanu Reeves Rákospalotára költözik

Február végétől több hónapon át Magyarországon forgat Keanu Reeves (*képünkön*). A *Mátrix*-trilógia sztárja ezúttal samuráj alakít. A régi japán mese alapján készülő *47 Ronin* című alkotás a 18. században játszódik, a felkelő nap országában, ahol samurájok egy csoportja hadjáratot indít, hogy megbosszulják mestertük meggyilkolását. A negyvenhat éves Reeves a harcosok vezetőjét, Hirót alakítja. A stáb február 28-án kezdi meg a munkát, de a színész már hetekkel korábban Magyarországra érkezik. A mozi rendezői feladatait Carl Rinsch látja el, aki a *47 Ronin* kedvéért még egy *Alien*-moziról is lemondott.

Postafiók

Tisztelt szerkesztőség!

A nyeremény könyvcsomagot megkaptam, hálás köszönet érte. Minden kötete rendkívül értékes és hasznos. Szeretettel köszöntöm az Új Magyar Szó összes munkatársát és kívánok mindenkinek békés, eredményes boldog új esztendőket. Tisztelettel,

Tóth Harsányi József, Székelyudvarhely

Áprilisban tartják a Filmszemlét

ÚMSZ

Idén is, várhatóan áprilisban megtartják a Magyar Filmszemlét – közölte a mustrát megrendező Magyar Mozgóképek Közalapítvány (MMKA) kuratóriuma. Honlapján arról adott tájékoztatást, hogy a Nemzeti Erőforrás Minisztérium értesítése szerint a filmszemlét Réthelyi Miklós tárcavezető a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) 2010. évi miniszteri keretéből támogatja. Az MTI értesülése szerint a támogatás mértéke 70 millió forint. Az MMKA azt ígéri, várhatóan február 15-ig részletes tájékoztatást

tesznek közzé a szemlével kapcsolatban. A nemzeti erőforrás miniszter keretéből most biztosított 70 millió forint még a felét sem teszi ki annak a 160 milliónak, amennyiből tavaly a mustrát megrendezték. A pályázatással társrendező belépésével, külső támogatók bevonásával további tízmilliókra lesz szükség a szemle megrendezéséhez; a magántőke részvétele európai filmfesztiválok megszervezésén megszokottnak számít. Kőrösi Zoltán, az MMKA kuratóriumi elnöke még decemberben jelentette be, hogy a hagyományos februári időpont helyett 2011-ben április végén ren-

dezhetik meg a 42. Magyar Filmszemlét. Vezér Éva, a Magyar Filmunió ügyvezető igazgatója december közepén az MTI-nek elmondta, külföldi újságírókat és fesztiválszervezőket idén nem tudnak meghívni a szemlére, mert áprilisban már javában zajlanak a cannes-i fesztivál előkészületei. Az MTI úgy tudja, nincs alapja azoknak a híreknek, amelyek szerint áprilisban esetleg megszűnik az MMKA. A vonatkozó kormányhatározat értelmében a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalnak (Kehi) át kell vizsgálnia öt közalapítványt, ezek egyike az MMKA. ◀

INGYENES APRÓHIRDETÉSI SZELVÉNY

Név:.....
Cím:.....
.....
.....
tel.:.....

A hirdetés szövege (max. 80 szó)

.....
.....
.....

Mi egyszeri alkalommal ingyen közöljük apróhirdetését.
Postacím: 014820 București, Piața Presei Libere nr. 1,
O.P. 33, C.P. 17
* A kedvezményt csupán magánszemélyek vehetik igénybe, magáncélú hirdetések közzétételére.

SZERDA
2011. január 12.

A nap filmjei

PRO TV, 20.30
Halálnemek

Boomer beépített ügynök a chicagói maffia legkeményebb magjában. A rendőrség történetének egyik legnagyobb drog-fogási akciója közepette Boomer elveszíti társát és mentorát, Carlost. Barátja halála kiábrándítja munkájából és beadja felmondását. Visszatér a kisvárosba, ahol menyasszonya, Kelly várja. Az úton egy bajban lévő autós segítségére siet.

DUNA TV 22.10
Mombasába, retúrjegy nélkül

Pete, a 17 éves diák váratlanul elveszíti az eszméletét. A kivizsgálás után a diagnózis elkéserítő: az orvosok nem tudják ígérni, hogy a fiú megéri a 18. születésnapját. A kórházban Pete szobatársa Jusa lesz, aki a fekete humor nagymestere. Egy nap Jusa szülinapi vodkájától erőt merítve, a két fiú szabad estét vesz ki a kórházból. Jusa megrögzötten szeretné látni Mombasa forró tengerpartját, mielőtt még meghalna. Pete viszont Katát szeretné megtalálni, álmai nőjét.

RTL Klub, 22.20
A mamut

Egy meteor hasít végig Blackwater városa fölött és egyenesen a Természettudományi Múzeumra zuhan. Senki sem sejtí, hogy a meteor valójában űrhajó, amely idegen életformát hordoz, és azzal a céllal jött, hogy egyesüljön az első földi organizmussal, amivel találkozik: a megfagyott Woolly mamuttal. A várost hamarosan ellepik az ufó megszállottjai.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél 10.00 Napközben 12.05 A Hely 12.30 Vendég a háznál 12.57 Harangszöveg 13.00 Déli krónika 13.30 Magánhangzó 14.04 Rádiószínház 14.30 Tebenned bíztunk 15.05 Arcvonalások 16.05 Közéletről 18.30 Krónika 19.00 Közéleti ütköző 21.30 A nap története 23.25 Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában 15.00 Híradó, kommentár 15.20 Magyar zenei lexikon 15.30 Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság 12.00 Híradás 12.15 Miben segíthetünk? 13.05 Zenés üzenetek 14.00 Délutáni váltás Könyvismertető, Kétészrovat 16.00 Híradás, Sport, Rádióújság 17.00 Híradás 17.15 Gazdasági magazin, Összhang 17.55 A nap hírei röviden

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás 8.00 Hangoló, Meditáció, adventista egyházi műsor 9.50 Hírek, műsorism. 15.00 Slágeróra 16.00 Hírek 16.15 Vendég a Stúdióban 17.00 Nap-óra 17.30 Jazzmagazin 17.55 Hírek, műsorism.

DUNA TV

6.20 Váltó (ism.)
6.35 Gazdakör
7.00 Hattól Nyolcig
9.00 Második esély (am.-mex.-kol. sor.)
9.50 Újrakezdés (olasz sor.)
10.40 Magyar első
11.00 Család-barát
11.55 Ízörök: Gyulafirátót
12.30 Kívánságkosár
15.00 Híradó
15.15 Kikötő - Friss
15.30 A világörökség kincsei
15.45 A mohácsi özvegy (ismerett. f.)
16.55 A megyeri titok (ismerett. f.)
17.25 Korea, Kína és Japán kultúrájának története
18.15 Térkép
19.00 Híradó
19.35 Mese
20.00 Újrakezdés (olasz sor.)
21.00 Híradó
21.15 Közbeszéd
21.35 Az állatok világa
23.35 Sport hírek
23.45 Váltó
23.55 Marianna Ucria (olasz-francia filmdráma, 1997)
1.40 Kikötő - Friss (ism.)
2.00 Híradó (ism.)
2.30 Törzsszótal

m1

6.20 Hajnali gondolatok
6.23 Kárpát Expressz
6.50 Ma Reggel
Közéleti műsor
Benne: Híradó, sporthírek, időjárás
10.00 Önök kérték! (ism.)
10.55 Nappali
Közéleti szórakoztató magazin
13.01 Híradó délben
13.30 Kárpát Expressz
14.00 Szomszédok (sor.)
14.35 Hrvatska kronika
15.05 Ecranul nostru
15.35 Ájtáró
16.05 Marionettek - az Accettella család bábszínháza (dokumentumf.)
17.00 Médiaguru
17.30 Híradó
17.40 Körzeti híradó
17.55 Teadélután
18.35 A Silla királyság ékköve (sor.)
19.40 India - Álomok útján (sor.)
20.30 Híradó este
20.55 Sporthírek
21.05 Rózsaszőnyeg (auszt. sor.)
22.05 Az Este
22.40 Vért vagy életet! (auszt.-angol minisor.)
0.15 Múlt-kor
0.45 Hírek
0.50 Sporthírek
0.55 Ma Reggel (ism.)

m2

6.50 Ma Reggel
10.00 Roma Magazin
10.25 Domovina
10.50 Körzeti magazin
11.45 Sorstársak
12.10 Fejezetek a magyar vasutak történetéből
12.30 Élni tudni kell!
13.01 Híróra
13.02 Híradó
13.30 Kárpát Expressz
13.55 Záróra
14.45 Egymillió fontos hangjeggy
15.05 Szép otthonok, remek házak
15.30 Aranymetszés
16.20 Drága doktor úr (vígj. sor.)
17.10 Párizsi jóbarátok (vígj. sor.)
17.50 Bűvölet (olasz sor.)
18.20 Magyar válogatott
19.15 Ájtáró
19.40 Esti mese
20.05 Therese nővér.com (francia sor.)
21.00 Híradó este
21.25 Sporthírek
21.30 Dublini doktorok (ír sor.)
22.25 Génusz, az alkímista (magyar sor.)
23.15 Záróra
0.05 Optika
0.30 India - Álomok útján (sor.)
1.20 A Silla királyság ékköve (sor.)

RTL KLUB

6.30 Top Shop
7.00 Autómánia (ism.)
7.25 Fókusz (ism.)
Közszolgálati magazin
7.55 Reggeli
Reggeli magazinműsor
10.05 Te vagy az életem (arg. sor.)
10.50 Míg a halál el nem választ (am. vígj. sor.)
11.15 Top Shop
13.00 RTL Klub Híradó
13.10 Asztro Show
14.30 Fél kettő
15.40 112
- Életmentők (német akció sor.)
16.35 A szerelem rabjai (arg. sor.)
17.40 NokedValó (2010)
18.40 Mindörökké szerelem (mexikói sor.)
19.30 RTL Klub Híradó
20.00 ValóVilág - Összefoglaló (2010) (élő)
21.05 Fókusz
21.40 Barátok közt (magyar sorozat)
Közben: RTL-hírek
22.20 A mamut (amerikai akciófilm, 2006)
Utána: RTL-hírek
0.10 Csalókból csali (amerikai-kanadai akció-vígjáték, 2005)
1.55 Reflektor - Sztármagazin

TV2 TV 2

7.00 Két Testőr (ism.)
7.25 Tények Reggel
8.00 Mokka
10.00 Mokka habbal
10.30 Stahl konyhája
10.40 Babapercek
10.50 Teleshop
12.25 Árva angyal (mex. sor.)
13.15 Bunyó háromkor (am. vígj., 1987)
14.50 EZO.TV
16.00 Dokik (am. sor.)
16.30 Charly, majom a családban (német sor.)
17.30 Marina (mex.-am. sor.)
18.30 Árva angyal (mex. sor.)
19.30 Tények
20.05 Ezek megőrültek! Utána: Skandinávlottó sorsolás
21.10 Aktív
21.45 Jóban Rosszban (magyar sor.)
22.20 Doktor House (am. sor.)
23.20 Mercy angyalai (am. sor.)
Közben: Kenőrsorsolás
0.20 Szellemekkel szuttogó (am. sor.)
1.20 Tények Este
1.50 DAKAR 2011
2.20 EZO.TV
2.50 Vadvízi kalandok (cseh vígjáték, 2006)

HÍR TV

7.30 Lapzárta
Vitaműsor újságírókkal
8.00 Híradó
Friss napi információk
9.05 Rájátszás (ism.)
10.05 Sziluett (ism.)
11.05 Panaszkönyv (ism.)
11.30 Riasztás (ism.)
A rendkívüli események műsorra
12.05 Vonalban (ism.)
Interaktív politikai show-műsor
13.00 Déli híradó
13.30 Hungarorama
14.05 Lapzárta (ism.)
Vitaműsor újságírókkal
14.30 Paletta (ism.)
15.05 Különkiadás (ism.)
17.05 Ösök tere
17.30 Paletta
18.00 Híradó - Friss napi információk
18.30 Iskolapélda
19.05 Vonalban Interaktív politikai show-műsor
20.00 Híradó
21.05 Rájátszás
22.00 Híradó 21
22.35 Lapzárta
Vitaműsor újságírókkal
23.05 Negyedik (ism.)
23.30 BBC Click
A BBC informatikai magazinja
0.05 BBC Híradó
0.30 Iskolapélda (ism.)

TVR 1 TVR1

7.00 Reggeli híradó
9.00 Szerelmi bizonyíték (braz. sor.)
10.00 Proferszionisták
11.00 Nagy emberek a TVR-ben (ism.)
11.15 A család sztárja (ism.)
12.15 A modern világ csodái
12.50 A palota legendái: Jumong herceg (dél-kor. sor.)
14.00 Hírek
14.45 Csak Románia!
14.55 Nagy emberek a TVR-ben (ism.)
15.00 Teleshopping
15.30 Hasonszőrűek (ism.)
16.00 Együttélés
17.00 Kontra generáció
17.30 Civil szféra blitz
18.00 Hírek
18.30 A palota legendái: Jumong herceg (sor.)
19.35 Csak Románia! (ism.)
19.45 Sport
20.00 Hírek
20.40 A nap témája
21.00 A mágikus szem
22.00 Csak Románia!
22.15 Egy másik lány (orosz f.)
0.00 Nagy emberek a TVR-ben
0.15 Jó estét, jó szerencsét! (am. f. dráma) (ism.)

TVR 2 TVR2

7.00 Fraser és a farkas (kanadai-amerikai vígjátéksorozat)
8.10 DP 2 Tonomat - szórakoztató műsor
10.00 Nyitott játszma (ism.)
11.00 Vallomások - kultúráis magazin (ism.)
12.00 Hírek, időjárásjelentés
12.30 Biznisz óra (ism.)
13.25 Teleshopping
14.30 Együtt Európába
15.30 Eg és föld között (ism.)
16.00 Fraser és a farkas (kanadai-amerikai vígjátéksorozat)
17.00 Hírek, időjárásjelentés
17.30 Vallomások
18.30 eFórum
19.00 Biznisz óra
20.00 A térképen túl
20.30 Különleges hadműveletek
21.00 Murphy törvénye (angol sorozat)
22.00 Hírek, időjárásjelentés
23.00 Heuréka (amerikai kaland sorozat)
23.55 Csak Románia!
0.00 eFórum (ism.)
0.30 Atlasz
1.00 Vallomások (ism.)
2.00 Biznisz óra (ism.)

PRO TV PRO TV

6.00 Happy Hour - szórakoztató műsor (ism.)
7.00 Pro Tv hírek, Sport, Könyvbemutató
10.00 Szegény ember, gazdag ember (román vígjáték sorozat)
12.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sorozat) (ism.)
13.00 Pro Tv hírek, Sport
14.00 Az egyetlen túlélő (kanadai thriller, 2000)
16.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sorozat)
17.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
17.45 Happy Hour - szórakoztató műsor
19.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
20.30 Halálnemek (amerikai akciófilm, 2000)
22.15 Nostradamus: A legenda újjáéled (kan.-am. akcióthriller, 2000)
0.00 Halálnemek (amerikai akciófilm, 2000) (ism.)
1.45 Pro Tv hírek, sport (ism.)
3.00 Nostradamus:

A legenda újjáéled (ism.)

ANTENA 1

6.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
10.00 Sajtószemle - Mircea Badea műsora
11.00 Columbo: Személycsere (amerikai krimi, 1975)
13.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
14.00 A Bermuda-háromszög rejtélye (am.-angol minisor.)
16.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
17.00 Közvetlen hozzáférés - Simona Gherghes műsora
19.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
20.20 Veszélyesök (amerikai katasztrófa film, 1999)
22.00 Vad nárcisz (román sorozat)
23.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés (ism.)
23.45 Egy bűnös show - Dan Capatos szórakoztató műsora
1.00 Különleges ügyosztály (Esküdt ellenségek: Meggyalázott áldozatok) (amerikai krimisorozat)

szög rejtélye (am.-angol minisor.)
16.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
17.00 Közvetlen hozzáférés - Simona Gherghes műsora
19.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
20.20 Veszélyesök (amerikai katasztrófa film, 1999)
22.00 Vad nárcisz (román sorozat)
23.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés (ism.)
23.45 Egy bűnös show - Dan Capatos szórakoztató műsora
1.00 Különleges ügyosztály (Esküdt ellenségek: Meggyalázott áldozatok) (amerikai krimisorozat)

PRIMA TV

7.00 Lököttek (román vígjáték sorozat)
7.45 Szívek találkozásai (indiai sorozat)
8.20 Sport Florentinával
8.30 Teleshopping
9.00 A cseresznye a tortán (ism.)
10.00 A mi házuk
10.30 A boldogság szigete (német romantikus film, 2005)
12.30 Teleshopping
13.00 Kacsamese (am. anim. sor.)
13.30 Teleshopping
14.00 Szívek találkozásai (indiai sor.)
15.00 NCIS (amerikai krimisorozat)
16.00 Más életet álmodni (német romantikus dráma, 2005)
17.30 Világiak - szórakoztató műsor
18.00 Hírek
19.00 Sport
19.30 Titkos szerelmek (telenovella)
20.30 Krokodil Dundee (auszt. vígj., 1986)
23.15 Mondenii (szórakoztató műsor)
0.00 NCIS (amerikai krimisorozat)
1.00 Érzéki lélel (romant. f.)
3.00 Hírek (ism.)

DISCOVERY

7.00 Ötödik sebesség
8.00 Autókereskedők - Mercedes Cosworth
9.00 Halálos fogás - Vérmes remények
10.00 Piszkos munkák - Tojásgyár
11.00 Végzetes másodpercek
12.00 Amcsi motorok - Családban marad
13.00 Túlélés törvényei
- Ember a vadonban
14.00 Állítólóg... Fejest a szemébe
15.00 Piszkos munkák - Pergamenüzem
16.00 Hogyan készült? - 18 halászatot!
16.00 Amcsi motorok - Családban marad
- Lawless Drag motor
19.00 A túlélés törvényei
20.00 Állítólóg... - Szökés a börtönből
21.00 Hogyan csinálják? - 23.30 Bear Grylls: Ha minden kötél szakad
0.30 MacIntyre alvilági útitkalauza
1.30 Amerika határain

VIASAT 3

10.10 Gyilkos sorok
11.05 Egy kórház magánélete
12.00 Tuti gim (sorozat)
12.50 Columbo: Columbo farkast kiált (am. krimi) (ism.)
14.45 Monk (sorozat)
16.30 CSI (sorozat)
17.20 Gyilkos számok (sorozat)
18.10 A nagy hálalakitás
19.00 A dadus (sorozat)
19.25 Jóbarátok (sorozat)
20.30 Két pasi - meg egy kicsi (sor.)
21.30 CSI (sorozat)
22.30 Született detektívek (sorozat)

SPORT.RO

8.00 Sport.ro Hírek
9.00 Sport.ro Hírek
10.00 Pontos sportidő
12.00 Sport.ro Hírek
13.10 Fogadás a félelemmel
14.10 Entertainment Spot Central
15.00 Sport.ro Hírek
16.00 Komolyan
17.00 Pontos sportidő
18.00 Sport.ro Hírek
19.00 Skra Belchatow - Remat Zalau férfi röplabda mérkőzés (live)
21.00 Sport.ro Hírek
22.00 Box-Buster
23.00 Wrestling WWE

ACASĂ

9.45 Esmeralda (sorozat)
11.15 Elátkozott paradicsom (sorozat)
12.30 Tengernyi szenvedély (sorozat)
14.00 Marina (sorozat)
15.00 Clase 406 (sorozat)
16.30 Esmeralda (sorozat)
17.30 Igaz történetek
18.30 Tengernyi szenvedély (sorozat)
19.30 A tiltott gyümölcs (mexikói sorozat)
20.30 Analia másik arca (amerikai sorozat)
22.30 Éjszakai történetek
23.30 Hét bűn (brazil sorozat)

FILM+

8.05 A kristálykő legendája (spanyol-angol-amerikai kalandfilm)
10.00 Televíziós vásárlás
13.05 A mágnus (cseh-amerikai filmdráma)
15.05 Szerelmi bájjal (amerikai romantikus vígjáték)
17.00 Ikerpárba (osztrák-német vígjáték)
18.45 Rajzás 2. - Az új faj (kan. sci-fi akciófilm)
20.25 Fagyypont (amerikai-kanadai katasztrófa film)
22.10 Kéjutazás (amerikai thriller)
23.55 Rossz álmok (amerikai thriller)

KANAL D

8.00 Árulás a családban (sorozat)
10.00 Menyet anyának 5
12.30 Hírek
13.15 Légy az enyém
15.00 Teleshopping
15.15 Rejtett szerelem (török sorozat)
16.45 Célponthoz
18.45 A nap híre
19.00 Hírek
20.00 Menyet anyának 5 (reality show)
20.30 Ellenállás teszt (reality show)
21.30 Ezel (török krimi sorozat)
23.00 A vörös hegedű (kanadai-olasz-angol romant. dráma)

ETV

7.00 Napraforgó
9.00 Erdélyi Kávéház
16.00 Híradó
16.15 Zene
16.35 Kárpát Expressz
17.00 Ájtáró
17.30 Délutáni Híradó
17.40 Izelítő
14.45 Kalendárium
17.50 Egészséges percek
17.55 Könyvajánló
17.57 Életképek
18.00 Reggeli terefe
17.55 Zene
18.30 Híradó
20.00 Kék mezőben
20.35 Zene
21.00 Hitélet
ism.
21.30 Híradó
22.00 Ájtáró
ism.
22.30 Híradó

Január 11., kedd

Az év 2. hete és 11. napja, hátravan 355 nap

Ma Ágota és Honoráta napja van. Az Ágota a görög eredetű Agáta régi magyar formája, aminek a jelentése: a jó. A Honoráta a Honorátusz férfinév női párja. Holnap az **Ernő, Erneszta** és **Tatjana** nevének ünnepe.

Évforduló

- 1919 – Károlyi Mihályt ideiglenes köztársasági elnökké nevezik ki.
- 1919 – Erdélyt Romániához csatolják.
- 1920 – A Versailles-i békeszerződés határozatának megfelelően megkezdődött a Népszövetség.
- 1922 – Először használtak inzultin a cukorbetegség kezelésére.
- 2007 – Vietnam lesz a WTO 150. tagállama.

Vicc

Az őrmester kiáll az újoncok elé:
– Na, ide figyeljenek! Van maguk között értségi-zett?
– Jelen, őrmester úr! – szól valaki.
– Na, ha maga olyan okos, akkor mondja meg, hogy hány fokos forr a víz!
– Jelentem, száz fokon!
– Maga marha! Kilencven!

– De jelentem, őrmester úr, hogy száz fokon!
– Ne pofázzon! Azt mondtam, hogy kilencven!
– Értettem, őrmester úr! Másnap ismét eligazítás folyik. Az őrmester így szól:
– Na hol van az az értségi-zett?
– Jelen, őrmester úr!
– Na, ide figyeljen, magának volt igaza. A kilencven fok az a derékszőg.

Recept

Egri húsgombóclevés
Hozzávalók: 1 fej vöröshagyma, 3 gerezd fokhagyma, 2 evőkanál zsír, 25 dkg darált hús, só, bors, 1 teáskanál pirospaprika, 1 mokkáskanál kakukkfű vagy majoránna, 5 dkg búzadar, 1 tojás, 1,5 liter húsleves zöldséggel.
Elkészítés: Az apróra vágott hagymákat zsíron megfuttatjuk, kihűjtük. A darált húshoz hozzákeverjük a hagymát, a sót, a borsot, a pirospaprikát, a kakukkfűvet vagy a majoránát, a búzadarat, a tojást. Tíz percig hideg helyen pihentetjük. Közben megtakarítjuk és apróra vágjuk a zöldségeket, és fűszerezve feltesszük főni. A húsmaszszából diónyi gömböket formálunk, és kifőzzük a levesben. Tanácsok: Célszerű dupla adag húsgolyót készíteni, mivel annyira finom, hogy biztosan elfogy.

Horoszkóp

KOS (III. 21.–IV. 20.)

A Kosban tartózkodik a ragyogó Hold, és Önnek szerencséje lesz. A tisztességes munka és életmód meghozza gyümölcsét. Jogi ügyletekben előrelépés várható.

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

Eredményes napra számíthat. Legyen higgadt, bízzon önmagában. Ne riadjon meg egy újabb feladattól. Magánéletét ne kockáztassa, ha nem muszáj.

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

Készüljön fel rá, hogy nem mindenki őszinte, kiderülhet, hogy a háta mögött mást mondanak, mint a szemébe.

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

Ügyeljen személyes tárgyaira!

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

Egy szerelmi álmom arra készíti, hogy komolyan szembenézzem azzal, mit is jelent az Ön számára jelenlegi kapcsolata, mit remél tőle.

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

Ön a mindennapi eseményekre, a munkára összpontosít. Jól teszi, mert a politizálás csak akadályozná céljai elérésében.

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

A fáradság vagy a túlpörgés számlájára írható, hogy keveset törődik szeretteivel. Próbáljon egyensúlyt teremteni a két pólus között.

MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)

Főnöke véleményét ma nem tudja befolyásolni, a vitát kerülje el. Nem tudhatja, mi van a háttérben, s Ön azt sem tudja, kivel hányadán áll. Most a kevesebb a több.

SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)

Jó dolog az otthon ülés, de egy idő után unalmassá válik. Az élet csodálatos is lehet. Mozduljon ki hazulról, bújjon ki a négy fal közül.

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

Úgy érzi, hogy társa kihasználja. Ön rengeteget dolgozik, a kedvese viszont éli világát. Legjobb, ha lazít egy kicsit, így talán észbe kap a kedvese.

BAK (XII. 22.–I. 20.)

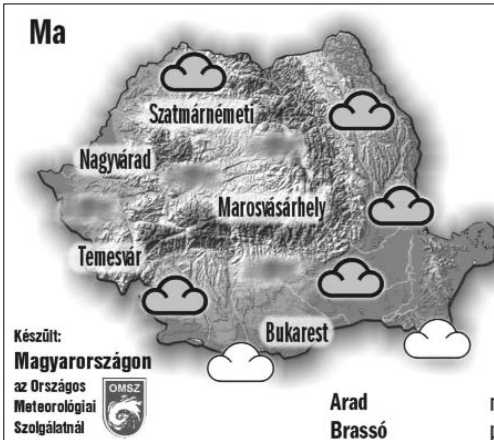
Váratlanul sok dolga lett, de megéri a fáradozást. Ne hagyja, hogy bármi is eltérítse eredeti szándékától. Ma mindenben legyen nagyon óvatos, figyelmes.

VIZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

Érdekes híreket kap. Ne szalasszon el semmit, érdekes következtetésekre juthat. Az este a barátoké és a kedvesé, akitől sok kedvességet kap.

HALAK (II. 20.–III. 20.)

Tevékeny napnak néz ma elébe, sok feladata van. Munka kedve a régi, ezért nem bánja, ha egyik munka elvégzése után máris újhoz foghat. Igazát jutassa érvényre!

A következő napok időjárása

Szerda	3°C	Túlnyomóan borult, párák, ködös idő lesz. Főként a nyugati tájakon alakulhat ki eső, zápor.
Budapest	4°C	
Csütörtök	1°C	Átmenetileg felszakadozik a felhőzet. Főként északon lehet eső, ónos eső, havazás egyaránt.
Budapest	4°C	

Jelleg

nyírkos, ködös idő	5°C	1°C
párás idő napsütéssel	8°C	1°C
borongós idő várható	5°C	1°C
felhős idő várható	8°C	-3°C
borongós idő várható	6°C	0°C
borongós idő várható	8°C	-1°C
párás idő napsütéssel	4°C	2°C
borongós idő várható	5°C	0°C
párás idő napsütéssel	8°C	1°C

Nevelés

Horváth István

***	HEROIKUS	HIVATALI KELLEKEK	GYÓZTES JELE	ARANY VEGYELE	***	ÉJJELE ÁLLAT	KIVÉD	TÉTLEN ŰST!	KÁRTYAJATEK
ÉLJENI					AUTÓBA SZÁLL				
SZIGETLAKÓ NÉP			LEGHÁTSÓ		KÜZDELEM				
SZEMÜVEG TARTÓJA			FÉLIG LÓ, FÉLIG EMBER		RÁDIÓ-HULLÁM			REGIS-TERED	
A REJTVÉNY MEGFEJTÉSE			A TŰZ ANYJA					HIVATAL VAN ILYEN	
MŰ KIVONATA						FŐLEM			
BECÉZETT ISTVÁN					KAMION FELIRAT				EGYSZERŰ FELÜLET
***	HÁBOR-GATÁS				GYULLA-DÁS				
IDEG-SZÖVETI EGYSÉG	NUMERO (RÖV.)							HAVAS SPORT	
ELESIK								A TÖBBES SZÁM JELE	

új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
013 701 Bukarest, P-ja Presei Libere nr. 1, corp B, etaj III, cam. 342-353 Telefon: 031/405-4088, Fax: 021/317-8847, E-mail: office@maszol.ro

Mb. felelős szerkesztő: Salamon Márton László
Vezető szerkesztő: Cseke Péter Tamás
Vezető publicista: Agoston Hugó

Főmunkatársak: Bíró Béla, Gyulay Zoltán, Székedi Ferenc, Szűcs László

Szerkesztők: Moldován Árpád Zsolt (Aktuális) Bogdán Tibor (Háttér) Baló Levente (Kultúra) Szakács Zsuzsanna (Gazdaság) Turós-Jakab László (Sport) Farkas István (Média) Orosz Anna (Életmód) Szonda Szabolcs (Színkép)

Olvasószerkesztők: Osváth Annamária, Nyágyuly András

Tudósítók: Antal Erika – 0788-760573 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán – 0728-780582 (Kolozsvár), Totka László – 0788-715848 (Nagyvárád), Horváth István – 0747-517574 (Csíkszereda), Baloga-Tamás Erika – 0746-375775 (Székelyudvarhely), Kovács Zsolt – 0788-715766 (Sepsiszentgyörgy), Mayla Júlia – 0745-682401 (Beszterce), Sike Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András – 0744-781709 (Nagyenyed)

Fotóriporter, képszerkesztő: Tofán Levente

Grafikus: Horváth István

Tördelőszerkesztők: Lőrincz Imola, Szabó Ildikó Erzsébet

Kiadja a Scripta Kiadó Rt.

Terjesztési menedzser: Béres Attila – 0788-318353

Területi megbízottak: Baricz István – 0788-488739, Keresztes Csaba – 0746-100830 (Gyergyó), Tósa András – 0788-715481 (Kolozs, Szilágy)

Jogtanácsos: Czédly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), közvetlenül a szerkesztőség-nél és előfizetés-szervezőinknél. Magánterjesztők forgalmazzák.

Előfizetési díjak:
1 hónapra 15 lej,
3 hónapra 38 lej,
6 hónapra 75 lej,
12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóra való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közölje.

Lapunk megjelenését támogatja a

agnus
RADIO 88.3 FM
naponta 03-08 és 12-15,
csütörtökön 19-23 óra között
a világhálón:
www.agnusradio.ro

F95 FM
SICULUS
Rádión

95.1 fm
Paprika Rádión
Fűlön csíp.

Sláger Rádión
fm 105.9

94.0 fm
PROFI Rádión
A ZENE ÁRAD BELŐLE

KOLOZSVÁRI RÁDION
FM 95.6
www.radiocluj.ro

MÉDIAPARTNEREK

Gyenes már huszadik

Dakar-rali

Turós-Jakab László

▶ A motorosoknál a chilei Francisco López Contardo (Aprilia) érte el a legjobb időt a vasárnapi hetedik szakaszon a 33. Dakar-ralin, a világ legnehezebb és legnagyobb terepversenyén. A chilei Arica és Antofagasta közötti, 611 km-es gyorsaságin a hazai fiú 2:21 percet vert a címvédő francia Cyril Despres-re (KTM), és 3:45-öt az összetettben vezető spanyol Marc Comára (KTM). A szatmárnémeti Gyenes Emánuel (KTM) a 28. helyet szerezte meg 51:23 perc hátránnyal, a brassói Marcel Butuza (KTM) pedig a 95.-et, 3:24:42 óra hátránnyal.

Az összesítésben továbbra is Coma vezet Despres (7:24 p. h.) és López Contardo (18:27 p. h.) előtt, Gyenes pedig egy pozíciót javítva már a 20. Hátránya 3:50:57 óra, mindössze 20 másodperccel több, mint az előtte álló spanyol Jose Manuel Pelliceré.

Az autósoknál a katarai Nasszer al-Attijah 1:20 perccel volt gyorsabb a szintén Volkswagen Touareget vezető spanyol Carlos Sainz-nál, s ismét a Giniel de Villiers, Dirk von Zitzewitz (dél-afrikai-német duó lett a meglepő harmadik, 2.56 perc hátránnyal. Az össze-

tettben vezető Sainzkat al-Attijahék mindössze 82 másodperc hátránnyal követik, de a volkswagenes Villiersék megközelítették a 21:11 perc hátránnyal álló Stéphane Peterhansel, Jean-Paul Cottret (BMW) francia kettőst.

A quadoknál nyertes argentin Sebastian Halpernt két ismeretlen, a szintén Yamahával versenyző lengyel Lukasz Laskawiec és az argentin Jorge Santamarina (Honda) követte a célban, de az összetett dobogóján ugyanazon argentin Yamaha-hármas tanyázik, Tomas Maffei, Alejandro Patronelli és Halpern.

A kamionoknál második szakaszsikerüket pipálták ki az Ales Loprais vezette csehek, akik úgy látszik, egyre jobban hasznosítják a négy-szeres Dakar-győztes Jozef Kalina navigátori tapasztalatát. Tatrájukkal Lopraisék 5:03 percet vertek az élvonalos Kabirovékra (Kamaz) és 14:05 percet a szintén orosz Csginékra (Kamaz), akiket meg is előztek az összetettben.

Tegnap az Antofagasta és Copiapo közötti 776 km-es, 8. szakaszt teljesítette a mezőny, 508 km-nyi gyorsaságival. Ma Copiapo környékén köröznék a 9. szakasz keretében, a gyorsasági összetávja 235 km. ◀

Kabirovékat immár a cseh Loprais és társai szorongatják Fotó: dakar.com

Bomba formában játszik Arn Gréta

Arn Gréta már az 58. a női teniszezők legfrissebb, tegnap kiadott világranglistáján

Tenisz

T. J. L.

▶ Aucklandi tornagyőzelmének köszönhetően Arn Gréta kerekén harminc helyet javítva már az 58. a női teniszezők legfrissebb, tegnap kiadott világranglistáján. A magyar-német játékosnak 1029 WTA-pontja van, s honfitársnői közül csak Szávay Ágnes előzi meg, aki 1630 WTA-ponttal a 37.

A legjobb tíz között nincs változás, továbbra is a dán Caroline Wozniacki (8035 pont) vezet az orosz Vera Zvonarjova (6785) és a belga Kim Clijsters (6635) előtt. A Top 100-ban öt román játékos van, Alexandra Dulgheru 2000 ponttal a 30., Simona Halep 837-tel a

78., Gallovits-Hall Edina 823-mal a 80., Monica Niculescu 769-cel a 86., Sorana Cârstea pedig 710-zel a 94.

Nem történt változás a férfi teniszezők világranglistájának első tíz helyezettje között sem, a spanyol Rafael Nadal (12.390 pont) a svájci Roger Federer (9245) és a szerb Novak Djokovic (6240) követi. A legjobb román Victor Hanescu (915 pont, 52. hely), a legjobb magyar pedig Balázs Attila (279 pont, 193. hely).

Ezen a héten, Sydneyben, az utolsó simításokat végzik az év első Grand Slam-tornájára, az Australian Openre készülők. Alexandra Dulgheru már az első körben elbúcsúzott, miután 6-1, 6-2-re kikapott a belga Kim Clij-

sterstől. Liana Ungur már a selejtezők első fordulójában kiesett, Monica Niculescu pedig a másodikban, miután kikapott a cseh Barbora Zahlavová-Strycovától. Simona Halep Hobartban állt rajthoz és két siker után a selejtezők utolsó fordulójában búcsúzott: 7-5, 6-7 (3), 4-6 a szlovák Magdalena Rybarikova ellen.

A férfiak sydney-i tornáján a 2009-ben US Open-bajnok Juan Martin del Potro egy év után nyert ismét, 6-7 (5), 7-6 (9), 7-6 (3) a hatodik helyen kiemelt spanyol Feliciano Lopez ellen. A 22 éves argentin tavaly februárban csuklóműtéten esett át, azóta mindössze két versenyen indult, s mindkét alkalommal az első fordulóban búcsúzott. ◀

Röviden

Keleti Ágnes 90 éves

Vasárnap ünnepelte 90. születésnapját Keleti Ágnes ötszörös olimpiai bajnok magyar tornász, a Nemzet Sportolója, a Nemzetközi Torna Szövetség (FIG) Hírességek Csarnokának tagja. A Klein Ágnes néven született versenyző a II. világháború előtt a Nemzeti Torna Egylet (NTE), majd később a Postás, a TF Haladás, valamint a Bp. Dózsa színeiben szerepelt. 52-szeres magyar bajnok, ebből egyéniben 46, csapatban 6 elsőséget szerzett. Az olimpiákat tekintve a legeredményesebb magyar tornász. Az 1952-es helsinki játékokon műszabadgyakorlatban (mostani elnevezéssel talajon), 1956-ban Melbourne-ben pedig műszabadgyakorlatban, gerendán, felemás korláton és a kéziszer csapat tagjaként lett aranyérmes. Ezenkívül az ötkarikás játékokon begyűjtött még három ezüst- és két bronzérmes. Világ-bajnokságon két arany-, egy ezüst- és egy bronzérmes szerzett. 1957-től Izraelben él.

75 gól Kolozsváron

A tavaly decemberi Európa-bajnokság miatt hosszabb időre megszakadt női kézilabda-Nemzeti Liga a 10. forduló mérkőzéseivel folytatódott. Eredmények: Tomis Konstanca-Nagybánya 25-28, Kolozsvári U-Jolidon-HCM Buzău 41-34, Oltechim-Zilah 34-18, SCM Craiova-Oțelul Galați 28-28, Brassói Rulmentul-HCM Roman 20-22, Resicabánya-Dunărea Brăila 25-28, Déva-Buk. CSM 28-31. Az Oltechim (20) vezet az U-Jolidon (17) és a Buk. CSM (15) előtt.

Vásárhelyen a Fradi

A január 16-ától Szóvátán edzőtáborozó Ferencváros január 21-én edzőmérkőzésen vív a Marosvásárhelyi FCM Liga 1-es labdarúgócsapatával. A találkozóra kapcsolatban további részleteket még nem ismertettek.

Kilépett a Hispania

A Hispania kilépett a Forma-1-es világbajnokságon szereplő csapatokat tömörítő szövetségből, a FOTA-ból. A spanyol istálló bejelentése szerint a december 15-i lépésre azért került sor, mert a szervezetben nem érvényesülnek a kisebb csapatok érdekei.

Di Luca visszatér

A Katyusa csapatának tagjaként tér vissza doppingeltöltés után Danilo Di Luca, a 2007-es Giro d'Italia kerékpáros körverseny győztese. A 35 esztendő olasz bringás alapfizetés nélküli, teljesítményfüggő bérezés fejében írt alá egyéves szerződést az orosz istállóhoz.

Megdőlt Puskás rekordja

Labdarúgás

T. J. L.

▶ A spanyol Primera División 18. fordulójának vasárnapi játéknapján a Real Madrid 4-2-re verte a Santiago Bernabeu stadionban kétszer is vezető Villarrealt. Cristiano Ronaldo triplázott és övé volt a gólpasz a királyi gárda utolsó, Kaká-találata is. Mesterhármásával Ronaldo ötvenéves klubrekordot döntött meg, amelyet éppen a legendás Puskás Ferenc tartott. A 25 éves támadó 18 forduló után 22 találatnál jár a Primera Divisiónban, a korábbi csúcs az Aranycsapat kapitányának nevéhez fűződött, aki az 1960/61-es idényben ugyanennyi Real-összezáráson 21-szer volt eredményes.

További eredmények: Espanyol-Real Zaragoza 4-0, Real Mallorca-Almería 4-1, Osasuna-Getafe 0-0,

Racing Santander-Sporting Gijón 1-1, Levante-Valencia 0-1. A Hércules-Atlético Madrid mérkőzés lapzártá után fejeződött be.

A Barcelona (49 pont) vezet a Real Madrid (47), a Villarreal (36), a Valencia (34) és az Espanyol (31) előtt.

Az SSC Napoli az uruguayi Edinson Cavani mesterhármásával verte 3-0-ra a Juventust az olasz labdarúgó Serie A 19. fordulójának vasárnap esti zárómérkőzésén. A sajtó a milánói 4-4-et taglalta, hiszen miután a vendég Udinese 3-1-re és 4-3-ra vezetett, Ibrahimovic a 93. percben mentett pontot a listavezető AC Milannak. Mutu Fiorentinája is 0-2-ről fordított a Bresciával szemben (3-2), a Lecce pedig a római Olimpicón győzte le a szélsőes Laziót (1-2).

Az AC Milan (40 pont) vezet az SSC Napoli (36), a Lazio (34), az AS Róma (32), a Palermo (31), a

Juventus (31) és a címvédő Internazionale (29) előtt.

Meglepetésre nem tudta elkerülni az újrarájátszást az angol labdarúgó-FA Kupa harmadik fordulójában a Manchester City, miután vasárnap este csak 2-2-t ért el a másodosztályú Leicester City otthonában. Az élvonalbeli csapatok közül a Stoke City, a Wolverhampton Wanderers és az Arsenal is újrarájátszásra kényszerül.

A szíriai csapat 2-1-re nyert Szaúd-Arábia válogáltja felett a Katarban zajló labdarúgó-Ázsia Kupa B csoportjának nyitófordulójában. A váratlan vereség után a szaúdi szövetség menesztette a közel két éve posztján lévő, portugál szövetségi kapitányt, José Peseirót, s a helyére elődjét, Nasszer al-Dzsohart nevezte ki. A kvartett másik mérkőzésén: Japán-Jordánia 1-1.

Tegnap a C csoportban: Ausztrália-India 4-0. ◀

Meglepetések Londonban

Sznúker

T. J. L.

▶ Két váratlan eredménnyel rajtolt a Wembley Arenában a londoni Masters International sznukertorna. A mintegy ezer néző előtt megrendezett nyitómérkőzésen a 2008-ban és tavaly is győztes angol Mark Selby (6. a legfrissebb világranglistán) 6-4-re kikapott honfitársától, Mark Kingtől (16.).

Selby, aki a londoni mestertornákon 11-et megnyert addigi 12 mérkőzéséből, jól kezdett (2-0), de 4-4 után fejtejt hajtott balkezes ellenfele pontos játéka előtt. A 36 éves, essexi King legjobb nyolc közé kerülése az évkezdés legnagyobb meglepetése.

Amelyet Peter Ebdon (12.) tetézett azzal, hogy 6-5-re verte a szintén angol Ali Cartert (7.). Az egykor világbajnok 254 perces csatában nyert miután 0-2-ről állt fel.

Bár betegen állt asztalhoz, a 40 éves Ebdon könyörtelenül kiharosította nagy tapasztalatának előnyeit, és a végjátékban esélyt sem hagyott fiatalabb ellenfelének.

A híres Ladbrokes fogadóiroda a londoni mestertorna előtt Ebdonnak 50/1, Kingnek pedig éppenséggel 66/1 esélyt adott a végső győzelemre, miközben Ronnie O'Sullivan 7/2-vel vezette az oddslistát.

Tegnap Mark Williams (walesi, 3.)-Ding Junhui (kínai, 4.) és John Higgins (skót, 1.)-Graeme Dott (skót, 10.) mérkőzések rendeztek, míg a 2009-ben győztes angol Ronnie O'Sullivan (9.) ma mutatkozik be az északi Mark Allen (11.) ellen.

A londoni mestertorna díjalapja félmillió angol font, ebből 150 ezer jár a győztesnek, s 75 ezer a döntő vesztesének. Külön díjaznak a legnagyobb nyert miután 0-2-ről állt fel.

Színház, ahol hatalom van. Kettős szorítóban

A fogász tragédiája, bukaresti Állami Zsidó Színház. Auschwitz után senki sem hisz többé a hagyományos értékekben. Még az sem, aki úgy tesz, mintha hinne...

Két bukaresti színdarabot mutatunk be mai Kisebbségben mellékletünkben. Az egyik az Állami Zsidó Színház újabb bemutatója, A fogász tragédiája, Maia Morgensternnel az egyik főszerepben. A darab újra nekünk szegezi a régi problémát, nevezetesen azt, hogy nemcsak a zsidóság, de a világon senki sem tudja feldolgozni a holokausztot. A bukaresti Nemzeti Színházban török darabot játszanak, telt házzal: a Hólavínát. Az előadás rendezője Radu Afrim. **20. oldal**

Még nem késő

Nem sikerült megakadályozni az új oktatási törvény kibocsátását. Pedig a törvény elfogadása körüli huzavona ismét, ki tudja, hányadszor, pontosan leképezte azt, hogy Kelet-Európa nemzetállamaiban mi a politikai szerepe a nacionalizmusnak. Mielőtt valamilyen változásról van szó, amely kényelmentlenül érinti a kiváltságosokat, rögtön előszedik a nemzetmentés és a nemzetféltség soha el nem avuló eszméjét.

Mert miért nem jó az új oktatási törvény? Nem azért, mert új szemléletet kíván az oktatóktól. És azért sem, mert megszünteti a gerontokrácia uralmát az állami egyetemeken. Pedig valójában többek között ez fáj az ellenzőinek. De nem ezt mondják, hanem azt, hogy az új oktatási törvény megkülönböztető könnyítéseket tartalmaz a kisebbségek anyanyelvén folyó oktatás számára. Mert horribile dictu elismeri azt, hogy a nagy tömbben élő magyarság számára nem anyanyelv a román nyelv, és oktatásában jobb eredményt érhetnek el, ha az ott élő magyar gyermekek számára az idegen nyelvek oktatásában bevált módszerek szerint tanítják a román nyelvet is, nem pedig úgy, mintha ott-honról már ismernék ezt a nyelvet.

Óriási volt a műfelfáborodás: „Romániában idegen nyelv a román nyelv?!” De a felháborodók közül azt senki sem akarta észrevenni, hogy a tömbmagyarságban élő gyermek jobban tudja például az angolt, mint a román! Hogy lehet ez? Hát úgy, hogy az angolt megfelelőképpen, a pedagógiai tudomány elvárásai szerint tanítják számára. Míg a románok csak ezután, az új oktatási törvénynek köszönhetően fogják megfelelőképpen, a pedagógiai tudomány elvárásai szerint tanítani a magyar gyermekeknek. Az oktatásban mit sem ér a nacionalista hóbörgés.

Amit sajnos nem old meg az új oktatási törvény, az a kis településeken lévő, kevés tanulóval működő iskolák sorsa, amit megkérdőjeleznek a tervezett és immár folyamatban lévő összevonások. Sem a román gyermekeknek, sem pedig a kisebbségieknek nem tesz jót az iskolások ingáztatása. A kis tanulólétszámú osztályok vagy iskolák megszüntetése összehasonlíthatatlanul nagyobb kárt okoz, mint amilyen hasznot hajthat a kiadások illetően csökkentése. Érdemes lenne meggondolni. Még nem késő leállítani az összevonásokat.

Zsehránszky István

Ne kössünk kompromisszumot!

„Az csak természetes, hogy amint a generációk váltják egymást, más-más színházi látásmód válik szükségessé, és ez a másfajta színházi látásmód az, amelyben egészen más, radikálisan más utat választottam. Persze az ellenzékiesség azóta sokat változott, és ami a minőségre való törekvést illeti, abban bizony követője szeretnék lenni édesapámnak (Tompa Miklósnak, szerk. megj.), hiszen ő olyan erős társulatot kovácsolt a Székely Színházból, amelynek csodájára jártak országszerte, és amelynek a vendégszereplései Bukarestben igazi ünnepet jelentettek. Akkor nem utazhattak határon túlra, de valószínű hogy az

Tompa Gábor rendező, a Kolozsvári Állami Magyar Színház igazgatója

ötvenes-hatvanas években a marosvásárhelyi színház Közép-Kelet-Európa egyik legerősebb társulata volt. Elégge elszomorít az a tény, hogy még apám szemé láttára, és tulajdonképpen mindenki számára eléggé nyilvánvalóan ez a társulat hanyatlani kezdett, s ez a hanyatlás a mai napig sem ért véget, egy négy évtizedes mélyrepülésnek lehetünk a tanúi. A marosvásárhelyi színház esete engem arra sarkallt, hogy belássam, erős társulat nélkül nem lehet hosszú távon jó minőségű színházat csinálni.” Tompa Gábor rendezővel, a Kolozsvári Állami Magyar Színház igazgatójával beszélgettünk. **Írásaink a 16-17. oldalon**

A kisebbségek...

Ionel Dancu

A hús, hivatalosan elismert kisebbségnek köszönhetően Románia kicsiben leképezi Európát. Vajon az oktatási törvény segíti-e a nemzeti kisebbségeket abban, hogy megtartsák és fejlesszék anyanyelvű oktatási rendszerüket? Beleértve az alacsony lélekszámú nemzeti kisebbségeket is? Minden etnikumnak a problémái sajátosak. A kis etnikumok országszerte szétszóródtak, s ezért nehéz összegyűjteni annyi tanuló, ahányra szükség van egy anyanyelvű osztály létrehozásakor. A közepes lélekszámú kisebbségeknek eléggé jól működő anyanyelvű oktatási rendszerük van, ők attól félnek, hogy az osztályok összevonásával megszűnik ez a rendszer. A másik gond a tanárok hiánya: vagy nincs pénz arra, hogy megfizessék őket, vagy pedig nem találhatóak olyan tanárok, akik eléggé ismernék az illető kisebbség nyelvét. **Folytatása a 14. oldalon**

A kisebbségek attól félnek, az

Folytatás az 1. oldalról

A kis lélekszámú kisebbségek számára az esetek többségében nincs biztosítva az anyanyelvű oktatás az állami iskolahálózat keretében, és a szervezeteik székhelyén rendeznek anyanyelvi tanfolyamokat.

Ennek ellenére az utóbbi hónapokban a politikusok által folytatott viták csak arról szóltak, hogy – az ellenzék szerint – az oktatási törvény mostani változatának köszönhetően a magyar gyermekek nyernek a legtöbbet. De mit kapnak a többi romániai kisebbség köréből származó tanulók?

A tizenhét romániai kisebbség parlamenti képviselőivel folytatott beszélgetés alapján az *Adevarul.ro* felvázolta az anyanyelvű oktatás országos képét.

Gheorghe Firiczak, a ruténok képviselője: „Jelen pillanatban nem tudjuk fejleszteni.”

A romániai ruténok létszáma: 257.

Lakhelyük: többségük az ország északi részén lakik.

- Csoportokban élünk, nem alkotunk homogén közösséget.

- A ruténok csak az általunk szervezett vasárnapi iskolákban tanulják anyanyelvüket, rutén nyelvű állami oktatás nem létezik. A nyelvi kurzusokat aradi, Máramaros megyei, suceavai, kolozsvári és Hunyad megyei székhelyeinken szervezzük. Több fiataalt is sikerült bevonunk ezekbe a kurzusokba. Néha a hallgatók létszáma eléri a 25-öt, máskor 10-en vannak jelen. A tankönyveket Szlovákiából, Szerbiából, az Egyesült Államokból szerezzük be.

- Az órákat tanárok és papok tartják, akik ismerik a régi nyelvet, és hajlandók a gyermekekkel foglalkozni.

- Jelenleg nem tudjuk anyanyelvű oktatásunkat fejleszteni, mert nincsenek meg hozzá a feltételek: kevés a gyermek, és a ruténok belső szervezkedési gondjai nem teszik lehetővé.

- Egyetértünk a tervezett oktatási törvénnyel.

Liana Dumitrescu, a macedónok képviselője: „Nagyon nehéz tanárt találni havi 200 lejért.”

A romániai macedónok létszáma: 700.

Lakhelyük: többségük Dobruzdzásban él.

- A jelenlegi oktatási törvény nem segít bennünket különösebben.

- Kevesen vagyunk, hullámokban jöttünk Romániába, többnyire városi környezetben telepedtünk le, s a gyermekeink szét vannak szóródva. Két oktatási formával rendelkezünk: az egyik, amelyet a macedónok szervezete szervez székhelyeinken, ezt bármilyen életkorúak látogathatják, és egy

helyen a községi iskolában tanulhatnak anyanyelvükön, de ezt nagyon nehéz fenntartani a helyi hatóság részéről megnyilvánuló tartózkodás miatt.

- Amúgy is nehéz összegyűjteni egy osztály indításához szükséges gyermeket, majd azt kérni tőlük, hogy az órák után maradjanak az iskolában tanulni a nyelvet, nem is beszélve a tanárok részéről megnyilvánuló gáncsoskodásról.

- Támogatásra van szükségünk, hogy tisztességesen megfizethessük a tanárokat, havi 200 lejért nehéz oktatót találni.

- A tankönyveket könnyebb lenne beszerezni Macedóniából.

Oana Manolescu, az albánok képviselője: „Leckéket közlünk a folyóiratunkban.”

A romániai albánok létszáma: 520.

Lakhelyük: szétszórtaan élnek az egész országban.

- Nincs állami oktatás anyanyelvükön. Az albánok nagyon elszórtaan élnek Romániában, és lehetetlen összegyűjteni belőlük valahol egy osztályra valót.

- Időnként albán nyelvórákat szervezünk egy-két személynél, kérésre, szerveztünk bukaresti székhelyén.

- Ezenkívül a szervezet folyóiratában albán nyelvleckéket közlünk. Ezeket a leckéket én írom, három kötetet tesznek ki. De rövidesen elkészül a negyedik kötetre való leckegyűjtemény is, továbbá szerkesztünk egy román-albán és albán-román szótárt.

- A könyvvásárokon, amelyeken részt veszünk, románok vásárolják ezeket a könyveket, elsősorban a filológusok.

Varujan Pambuccian, az örmények képviselője: „Nagy segítségünkre lenne egy online oktatási rendszer”.

A romániai örmények létszáma: 1780.

Lakhelyük: szétszórtaan élnek az egész országban, a legtöbben Bukarestben, Konstancán, illetve Erdélyben laknak.

- Érdekeltek lennénk egy online oktatási rendszer létrehozásában, ha az belátható időn belül megtörténne, mert általa tökéletesen bevonhatnánk egész közösségünket. Csakhogy senki sem fogadja el ezt a javaslatot. Számtalanszor beszélgettem róla Daniel Funeriu oktatási miniszterrel; elmondtam, hogy megtakarítást jelentene az állami költségvetés számára, hogy megoldást jelentene az óriási képzett-tanárhiány körülményei között, de képtelenség ma ilyen forradalmian új dologgal előállni, amikor mindent elpolitizálnak. Akkor lehet ilyesmit javasolni, amikor a világ nyugodtabb, nincs táborokra szakadva, mint jelen

pillanatban, nem szedik ki egymás szemét.

- Van egy hétvégi iskolánk Bukarestben, ahol szombaton és vasárnap örmény nyelvet, történelmet, vallást tanítanak más tárgyak mellett. Ezt mi szervezzük. Továbbá vannak általunk be rendezett iskolák a székhelyeinken.

Mircea Grosaru, az olaszok képviselője: „Fáj nekünk, hogy nem tanítják anyanyelvünket.”

A romániai olaszok létszáma: 3228.

Lakóhelyük: egyenletesen szétszórtaan az egész országban.

- Egyetlen helyen folyik olasz anyanyelvű oktatás: Bukarestben, a Dante Alighieri Líceumban; és tanulhatják még az olasz idegen nyelvként egyes líceumokban.

- Ezen kívül egyetlen iskolánk sincs, ahol olasz nyel-

zai zsidó személyiségek. Tehát nem állíthatjuk, hogy más pretenciónk lenne az anyanyelvet illetően. A romániai zsidó diákok román nyelven tanulnak az állami iskolákban és egyetemeken. Anyanyelvünknek tekintjük a jiddist, a németet, a magyart és néhányan közülünk, nagyon kevesen a héber nyelvet.

- Fontosnak tartjuk jelenleg, hogy elérhetővé váljék számunkra az ivrit (a héber nyelv modern változata), mert a jiddist már nagyon kevesen használják.

- Azt akarjuk, hogy gyermekeink választott nyelvként tanulják az ivritet.

- Jelenleg két óvodában ivritet is tanulhatnak a gyermekek.

Zisopol Dragoș, a görögök képviselője: „Azt akarjuk, hogy a görögöt választott nyelvként tanulják, mint idegen nyelvet.”

„Pofavit” a Cotroceni-palotában A kisebbségek parlamenti képviselői csoportjának küldöttsége

ven oktatnának. Nagyon fáj nekünk ez. Még a múlt képviselői mandátumom idején megpróbáltam változtatni ezen a helyzeten, de érdeklenségbe ütköztem.

- A Dante Alighieri Líceum valóban sikerrel működik, kísérleti projekt. Szeretnénk mint modellt elterjeszteni országsszerte. Ehhez nagyobb költségvetésre lenne szükségünk.

- A mostani törvény lehetővé teszi számunkra az olasz közösség további fejlesztését.

Aurel Vainer, a zsidók képviselője: „Számunkra az oktatási nyelv a többségi román nyelv.”

A romániai zsidók létszáma: 6179.

Lakhelyük: Bukarestben laknak a legtöbben (mintegy 3000-en), nagyobb közösségek vannak még Nagyváradon, Temesváron, Kolozsváron, Iași-ban.

- Jelenleg számunkra az oktatási nyelv a többségi román nyelv. Az irodalomban, a filozófiában, a tudományok terén román nyelven alkották műveiket a nagy ha-

nyelvként. A Romániai Görög Szövetség térítésmentesen biztosíthat nyelvközpontokat.

- A görög közösség minden helyi szervezete biztosítja a nyelvközpontot három tanulmányi szinten: A szinten a kezdőknek, B szinten a beavatottaknak, C szinten pedig a haladóknak. Vannak olyan tanulócsoporthoz is, amelyek az állami oktatás keretében mint anyanyelvet tanulják az újjörögöt (például Bukarestben, Galacon, Brăilában) vagy választott idegen nyelvként (például Ploiești-en). A bukaresti és a iași-i egyetemeken újjörög nyelvi lektorátusok működnek.

- Az oktatókat vagy a Romániai Görög Szövetség helyi szervezetei biztosítják vagy pedig Görögországból jönnek kiküldetésbe, az athéni kormány költségén. Bukarestben a görög követség patronálásával és a görög tüzlet-

pésének az lesz az eredménye, hogy megszűnik az anyanyelvű oktatás lehetősége. Ez szerintem egyet jelent az anyanyelvű oktatás egyféle megszüntetésével. Már egyértelmű jelzéseket kaptunk arra vonatkozóan, hogy a jövő évtől (2011-től – sz.m.) kezdve az osztályok létrehozásakor nem tesznek kivételt.

- Rajtunk az segítene a leginkább, ha elfogadnák azt, hogy kivételt lehessen tenni a beiskolázási szabályt illetően. Vagyis, ahol előírják az osztályok működéséhez szükséges tanulók számát, legyen ott ez a megjegyzés: „kivéve a kisebbségeket”. Mert közös besorolásba kerülünk, akkor áldogálhatunk a miniszter aijájában, hogy tegyen kivételt egyes esetekben.

- Valljuk be őszintén: a krassóvári líceumot hiába nevezik kétnyelvűnek, valójában egynyelvű, mert az oktatók alkalmazásakor eltekintenek a kétnyelvűségtől, vagyis attól, hogy ismerik-e a nyelvüket, és aztán arra ébredünk, hogy az oktatók nem tudnak horvátul.

Niculae Mircovici, a bolgárok képviselője: „Nem válik előnyre gyermekeinknek, ha idegen nyelvként tanulják a román nyelvet.”

A romániai bolgárok létszáma 8025.

Lakhelyük: az ország nyugati része, Temes és Arad megyék.

- Minket az egyetem előtti oktatás érdekel: ott, ahol kis bolgár közösségek élnek, azoknak a településeknek az iskoláiban, az elemi oktatásban maradjanak meg a bolgár nyelvórák. Ez okoz nekünk problémát, ott ért bennünket veszteség, ahol összevonták az iskolákat.

- Tehát számunkra a legfontosabb az, hogy azokon a településeken, az ott élő bolgár gyermekek számától függetlenül biztosítsák a bolgár nyelvet tanító tanárnak a javadalmazását.

- A román nyelv oktatását illetően, mi attól eltérően, amit más kisebbségek javasoltak, nem kívánjuk azt, hogy a gyermekeink idegen nyelvként tanulják a román nyelvet, nem értünk egyet ezzel. Mi azt akarjuk, hogy gyermekeink ugyanolyan jól tudjanak románul, mint bolgáru, hogy versenyképesek legyenek a jövőben. Tehát azt kívánjuk, hogy gyermekeink románul tanuljanak minden tantárgyat, ugyanakkor biztosítsák számunkra a bolgár nyelv és irodalom tanulását, valamint azt, hogy elsajátítsák a cirill ábécét, a bolgár történelmet és kultúrát, vallást és zenét.

- Ugyanakkor fontos számunkra az, hogy amikor a tanfelügyelőség minket érintő kérdésben döntenek, kérdezzenek meg bennünket is.

- Országos viszonylatban

emberek anyagi támogatásával létrejött egy újjörög magániskola – az Athén Iskola.

- A romániai görög etnikum esetében a jelenlegi oktatási törvénytervezet nem befolyásolja az anyanyelvű oktatás fejlődését. A romániai görögök görög származású román állampolgárok, az oktatási törvény pedig egyaránt érvényes az ország minden állampolgára számára.

Mihai Radan, a horvátok képviselője: „Az osztályok összevonása az anyanyelvű oktatás megszüntetésének egyik módja.”

A romániai horvátok létszáma: 6807.

Lakhelyük: az ország délnyugati része, mindenekelőtt Krassó-Szörény megye.

- Nekünk viszonylag fejlett oktatási hálózatunk van: olyan iskolák, ahol az oktatási nyelv részben horvát, óvodák, 5–8. osztály, egy kétnyelvű líceum Krassóváron.

- De gondot okoz nekünk ennek az oktatási hálózatnak a megtartása, ugyanis az összevonási javaslat életbelé-

anyanyelvű oktatás megszűnik

mintegy 11 iskolában van olyan osztály, ahol bolgár nyelvet oktatnak, és kétnyelvű líceum működik Bukarestben, a Hrisztó Botev Líceum, valamint Óbesenyő községben, Temes megyében a Cirill és Metód Líceum.

Merka Adrian-Miroslav, a szlovákok és csehek képviselője: „A szlovák tanárok az anyanyelvű órán román nyelvű tankönyvből fordítják a leckét.”

A romániai szlovákok létszáma: 17226, az ország nyugati részén élnek, Bihar és Arad megyékben.

A romániai csehek létszáma: 3941, többségük Krassó-Szörény megyében él.

• Reméljük, hogy a jelenleg létező anyanyelvű iskolahálózat megmarad, mert nem vagyunk a demográfiai robbanás állapotában, hogy megengedhessük magunknak újabb iskolák létrehozását. Sőt, etnikumaink tagjából egyesek Szlovákiába, illetve Csehországba költöznek, gyermekeikkel együtt. Be kell vallanunk: egyre kevesebben vagyunk.

• Gondot okoznak a tankönyvek, ugyanis a tanárok az órán román nyelvű tankönyvekből tanítanak – szlovák nyelven. Otthon pedig a gyermekek a szlovákul vagy csehül írt jegyzeteikből tanulnak. Nem volt pénzünk tankönyvekre. A román nyelvű tankönyveknek mindössze 30 százalékat fordították le. Anyanyelvű tankönyveink vannak a nyelv és irodalom, a történelem és a hagyományok oktatására, valamint néhány más tantárgyból.

• Számunkra az oktatási törvény megfelelő abban a formában, ahogy a képviselőház elfogadta.

Duşan Popov, a szerbek képviselője: „Már megszűntek néhány osztályunkat.”

A romániai szerbek létszáma: 22561.

Lakhelyük: Románia délnyugati része, Krassó-Szörény, Mehedinţi és Temes megyék.

• Gondjaink okozója a kis tanulólétszám. Fennáll a veszélye annak, hogy megszüntetik a szerb tannyelvű iskolákat, ami már meg is történt egyes településeken. Ha pedig valamelyik településen megszüntetnek egy szerb tannyelvű osztályt, akkor a gyermekeknek 10 kilométert kell gyalogolniuk a legközelebbi iskoláig, és nem jelent megoldást az, hogy mikrobuszra ültetjük a tanulókat és odavisszük, mert egyes szülők nem értenek egyet ezzel.

• Számunkra ez jelenti a legnagyobb veszélyt, és nem különcködés, ha azt kívánjuk, hogy a tanulók számától függetlenül legyenek szerb tannyelvű iskoláink.

• Már is felszámoltak osztályokat Temes megyében

Csenén és Nagyszentmiklóson, aztán a tanév megkezdése után egy hónappal a tanfelügyelőség beleegyezett abba, hogy szerb tannyelvű osztályokat létesítsenek akár négy tanuló számára is, csak hogy a szülők beiratták már a gyermekeiket a legközelebb elérhető iskolába, féltek kívánni a fejleményeket. És így nem gyűlt össze a minimális létszám, amellyel egy szerb tannyelvű osztályt hozhattunk volna létre.

• Most már az a gondunk, hogy megőrizzük legalább az egyetlen romániai szerb tannyelvű középiskolát, a temesvári Dositei Obradovici Líceumot, hogy ne kelljen izgulnunk minden iskolai év kezdetén amiatt, hogy ha egy-két tanulóval kevesebb van, nem hozhatunk létre önálló osztályt, és akkor összevonják. A kis létszámú nemzeti kisebbségek esetében rendkívül sokat számít egy-két tanuló is.

Amet Aledin, a tatárok képviselője: „Azt kívánjuk, hogy csökkenjen a tanulószám, akikkel létrehozható egy osztály.”

A romániai tatárok létszáma: 23935.

Lakhelyük: a legtöbben Dobruzdzásban élnek, Konstanca és Tulcea megyékben.

• Számunkra létfontosságú, hogy kisebb tanulólétszámú osztályokat létesíthessünk. Jelenleg minimum 14 gyermek kell ahhoz, hogy egy osztályt létrehozzanak, mi azt szeretnénk, ha ez a szám 6-ra csökkenne. Mert az a helyzet, hogy egyes településeken nincs meg a minimális tanulólétszám, de vannak gyermekek, és nem engedhetjük meg azt, hogy kihajjon az anyanyelv. Ezért a mi szempontunkból, a törökök és a tatárok szempontjából az eddigiéknél ez a legjobb oktatási törvénytervezet.

• Fő gondunk az, hogy szörvényben élünk, településenként – Valea lui Traian és Cobadin kivételével – nem alkotunk kompakt közösséget.

• Továbbá fontos számunkra az is, hogy az anyanyelvet tanító tanárok számára óráikért pótlékot fizeszenek.

• Nincsenek külön török tannyelvű osztályaink, hanem a török és a tatár tanulók román tannyelvű osztályokba járnak, ahol számukra vallásóra helyett török nyelvről és iszlám vallásórát tartanak.

Ovidiu Ganţ, a németek képviselője: „Mi azért harcolunk, hogy ne szűnjenek meg az iskolák, nem pedig azért, hogy újak létesüljenek.”

A romániai németek létszáma: 59764, nagyságrendjét tekintve, a negyedik nemzeti kisebbséget alkotják Romániában.

Lakhelye: többségük Temes, Szeben, Szatmár és Krassó-Szörény megyékben él.

• Én immár tíz éve harcolok, függetlenül attól, hogy ki van kormányon, azért, hogy ne szüntessék meg az anyanyelvű osztályokat. Mert a németek tömeges kivándorlását követően a hiányzó német gyermekek helyét a német tannyelvű osztályokban román és más nemzetiségű tanulók foglalták el.

• Ez a demográfiai probléma a tanárok, a tanügyi szintjén is jelentkezik. Nehéz olyan tanárt találni, aki németül tanítson filozófiát, például.

• Tehát mi azért küzdünk, hogy megtartsuk a német tannyelvű oktatás minőségét és a benne részesülők létszámát.

• Egyetértünk ezzel az oktatási törvénnyel, és arra lennénk szükség, hogy alkalmazák is az előírásait minden területen, amelyre vonatkozik.

Ştefan Buciuța, az ukránok képviselője: „A tanuló a forradalom előtti tankönyvekből tanulnak.”

A romániai ukránok létszáma: 61098.

Lakhelyük: az ország északi részén élnek, az ukrán határ közelében, valamint a Bánságban, Temes megyében.

• Régiek a tankönyveink, még a forradalom előtt készülték, nemigen írtak és adtak ki újakat, most egy román–ukrán vegyesbizottság próbálja megoldani ezt a kérdést, reméljük, sikerrel. Szükségünk van nyelvkönyvre, matematika-, fizika- stb. tankönyvre. Szükségünk van anyagi támogatásra.

• Nehézséget jelent az is, hogy gyerekeinket Ukrajnába küldjük tanulni, mert a román és az ukrán kormány nem írta alá az erre vonatkozó megállapodásokat, ez is stagnál.

• Bár létszámunk szerint a harmadik nemzeti kisebbség vagyunk Romániában, kevés ukrán tannyelvű iskolával rendelkezünk, mert 1966-ban iskoláinkat megszüntették, és a forradalom után nehezen ment a helyreállításuk. Most már abba a helyzetbe kerültünk, hogy sok ukrán szülő elfelejtette anyanyelvét, és sajnálja ezt, látva, hogy nyitottabb lett a világ, és szüksége lenne az ukrán nyelvismeretére.

• Csak Máramarosban vannak ukrán tannyelvű iskolák, ott is mindössze három, ezenkívül vannak ukrán osztályaink román tannyelvű iskolákban, továbbá román tannyelvű óvodáink.

• Nekünk megfelel ez a törvény.

Nicolae Păun, a románok képviselője: „Ötödik osztálytól felfelé nincs egyöntetűen

elfogadott iskolai tantervünk”.

A románok létszáma: 535140.

Lakhelyük: elsősorban Erdélyben, Körösmentén, Havasalföldön és Olténiában élnek.

• Ez a törvény közvetve válik előnyünkre, mert ha neki köszönhetően más kisebbségek előbbre jutnak, automatikusan nekünk is sikerülni fog, lehet, hogy nem olyan mértékben, mint nekik, de általa mi is gyarapodunk.

• Más nagy létszámú kisebbségek, a magyarok és a németek saját oktatási hálózattal rendelkeznek minden szinten, tanáraik, iskoláik, tankönyveik vannak. Mi is fejlődünk.

• A roma gyermekek iskolába járatásának a tendenciája növekedik, akár csak az olimpiákon való részvételük és az órákon való jelenlétük.

• Gondot okoznak az oktatók. Nem ugyanaz 1–4. osztályban tanítani, mint ötödiktől felfelé, s tekintetben segítségért kell fordulnunk az államhoz, akinek kötelessége eliten nevelni. Sőt, akkor, amikor nekünk ötödik osztálytól felfelé nincs egyértelműen elfogadott és a minisztérium által kidolgozott iskolai tantervünk, nehéz olyan központokat létrehoznunk, ahol az oktatókat felkészítik.

• Gondot okoz maga a roma nyelv is a különféle kasztok miatt (kanalások, aranyművesek stb.), bár az esetek 70 százalékában mindannyian ugyanazokat a szavakat használjuk, de tájszólásban beszélünk, s hogy a szavak használatában megegyezés jöjjön létre, ahhoz még el kell telnie néhány évnek.

• Minket az 1–4. osztály érdekel, tehát az elemi oktatás, ötödik osztálytól felfelé pedig legyen a roma választott nyelv.

• A románok beiskolázása terén a legsúlyosabb kérdés a megbélyegzés. Azok a személyek, akiknek sikerült eltávolodniuk a roma közösségtől, azok már nem térnek vissza. Népszámláláskor egyetlen valamelyest befutott család sem vallja magát roma etnikumhoz tartozónak, s különösen nem akkor, hogyha a parlamentben olyan kezdeményezések vannak, mint a Prigoană képviselője, aki azt javasolta, hogy a roma megnevezés helyett a cigányt használják. Én mint szülő, ha nem lennék ismert személy, tudva, hogy Romániában jelenleg a romákkal szemben milyen politikát folytatnak, azt valánám: ha sikerült integrálódnom, akkor miért mondjam a gyermekeimnek, hogy népszámláláskor romának nyilvánítsák magukat?

• Az egyetem előtti oktatás és az egyetemi oktatás nem valami kisebbségi szeszély, hanem természetes jog, amit tiszteletben kell tartani min-

den szinten, mert csak így biztosítható végérvényesen a kisebbségek léte.

Lakatos András, az RMDSZ oktatással foglalkozó ügyvezető alelnöke: „A magyar tanulók számára a román nem idegen nyelv, de nem is az anyanyelvük.”

A magyarok száma Romániában: 1431807.

Lakhelyük: létszámuk szerinti sorrendben a legtöbben Hargita, Kovászna, Maros, Szatmár, Bihar, Kolozs, Szilágy megyékben laknak.

• El kell fogadni azt az elvet, hogy azoknak a magyaroknak, akik kompakt közösségekben élnek, a román nyelv nem anyanyelvük. Nem idegen nyelv számukra a román, miként az angol vagy a francia, de nem is anyanyelvük. Ezért számukra a román nyelv és irodalom, valamint a történelem és a földrajz tankönyvek szövege könnyebb, hozzáférhetőbb kell hogy legyen, hogy azok a gyermekek, akik ott hon, a családban nem beszélnek románul, és nincsenek barátai, akikkel románul beszélnének, ők is képesek legyenek megtanulni a román nyelvet.

• Csodálkozom azon, hogy az elemi tagozaton a tanulók jobban megtanulnak angolul, mint románul. Ennek a magyarázata az, hogy az angol tankönyvek szövege hozzáférhetőbb számukra.

• Azt szeretnénk, hogy a magyar tanulók ismerjék és használni tudják a mindennapi román nyelvet, a román köznyelvet, nem pedig az irodalmi nyelv szintjét kívánjuk elérni velük, vagyis azt, hogy Creangă nyelvét tanulmányozzák, ami nehézséget okoz a román gyermek számára is.

• Egyáltalán nem vagyunk megalégedve az oktatás jelenlegi állapotával, mert a román oktatási rendszer valamennyi hiányossága a kisebbségek nyelvén folyó oktatásra is kihatással van. Az oktatás helyzete súlyos, beteg, az utóbbi húsz évben semmilyen mélyreható reform sem történt. Az oktatás szerkezete ugyanolyan, mint a kommunista rendszer idején: végtelenül centralizált, s ez a piramis alakú rendszer nem felel meg a jelen igényeknek. Távolról sem beszélhetünk egyetemi autonómiáról.

• Ami pedig a tankönyveket illeti, a rendszer rendki-

vül hiányos, különösen a műszaki és a szakmai oktatás terén, ahol körülbelül 600 meglévő tankönyv közül 40-et ha lefordítottak.

• Az utóbbi öt évben készült oktatási törvények közül ez a legjobb jogszabály.

Miron Ignat, az oroszlipovánok képviselője azt mondta, hogy az *Adevărul* laptól senkivel sem kíván beszélni.

A Romániában élő 35791 oroszlipován népesség többsége Dobruzdzásban lakik (Tulcea és Konstanca megyékben), de lipován közösségek vannak Moldvában is (Iasi, Suceava megyékben), valamint Brăila megyében. Számukat tekintve az ötödik kisebbséget alkotják az országban. Sajnos képviselőjük, Miron Ignat nem volt hajlandó tájékoztatni a lipovánok helyzetéről, arra hivatkozva, hogy szerinte az *Adevărul* munkatársai számos rágalmozó és hazug cikket írtak róla. Az ő nyilatkozata hiányában azokat a statisztikai adatokat közöljük, amelyekkel rendelkezünk. Adataink a 2008. évrre vonatkoznak.

• A részben orosz tannyelvű iskolák száma: 59.

• A tanulók létszáma: 3486.

• Az oktató személyzet létszáma: 41.

Tulcea, Konstanca, Suceava, Iasi, Brăila, Botoşani és Neamţ megyékben vannak azok a tanfelügyelőségek, amelyek 2008-ban az orosz nyelv oktatását szervezték.

A kisebbségi gyermekek politikai áruvá változtatása

A kisebbségi tanulóknak az oktatási törvény révén megadott jogokat politikai áruvá változtatták. Ahelyett, hogy megszerezték volna mindazoknak a kisebbségi gyermekeknek a problémáit, akik anyanyelvükön kívánnak tanulni, a román politikai osztály egyfolytában a magyar kérdés miatt vesztekedik. Az ellenzék (a PSD, a PNL és a PC) azzal vádolja a PDL-t, hogy olyan törvényt készített, amelyik teljes mértékben az RMDSZ érdekeit szolgálja, ez a törvény megsérti a román gyermekek jogait, s az etnikai elkülönülést fogja bátorítani. Jelen pillanatban (a cikk megjelenésekor – sz.m.) ez az oktatási törvény, amelyért a kormány felelősséget vállalt, a szenátusban van megvitatás végett.

Statisztikai adatok

2008-ban a kisebbségi gyermekek létszáma Romániában:

- a közoktatásban tanuló 3 401 547-ből 193.629;
- a felsőoktatásban: 48691.

Az anyanyelvű tankönyvek helyzete 2008-ban:

- az egyetem előtti oktatásban használt 113 tankönyv közül 29 volt használatban a kisebbségek nyelvén is;
- az összes egyetemi kurzusból – 710-ből – 55 volt használatban a kisebbségek nyelvén.

A kisebbségek nyelvén oktatók létszáma 2009-ben:

- a romániai tanárok összlétszáma: 237.576;
- a kisebbségek nyelvén tanító tanárok létszáma: 11.893.

Ne kössünk kompromisszumot!

Beszélgetés Tompa Gábor rendezővel, a Kolozsvári Állami Magyar Színház igazgatójával

Zsehránszky István

► Tompa Miklós születésének századik évfordulója alkalmából három napig tartó megemlékezést rendeztek Marosvásárhelyen. Többen is említették, hogy Miklós bácsi a fiáról szólva azt mondta, „kineveltem a saját ellenzékemet”. Miben ellenzéke Ön édesapjának, és miben a követője?

– Az csak természetes, hogy amint a generációk váltják egymást, más-más színházi látásmód válik szükségessé, és ez a másfajta színházi látásmód az, amelyben egészen más, radikálisan más utat választottam. Persze az ellenzékiesség azóta sokat változott, és ami a minőségre való törekvést illeti, abban bizony követője szeretnék lenni édesapámnak, hiszen ő olyan erős társulatot kovácsolt a Székely Színházból, amelynek csodájára jártak országszerte, és amelynek a vendégzereplései Bukarestben igazi ünnepet jelentettek. Akkor nem utazhattak határon túlra, de valószínű hogy az ötvenes-hatvanas években a marosvásárhelyi színház Közép-Kelet-Európa egyik legerősebb társulata volt. Elégé elszomorít az a tény, hogy még apám szeme láttára, és tulajdonképpen mindenki számára eléggé nyilvánvalóan ez a társulat hanyatlani kezdett, s ez a hanyatlás a mai napig sem ért véget, egy négy évtizedes mélyrepülésnek lehetünk a tanúi. A marosvásárhelyi színház esete engem arra sarkallt, hogy belássam, erős társulat nélkül nem lehet hosszú távon jó minőségű színházat csinálni. Tehát a társulatépítés és a társulatnak a színház, az alkotómunka, a minőség iránti alázata az, amit eltanultam, megfigyelve apámat, beszélgetve vele, olvasván az ő megvalósításairól, és úgy gondolom, hogy egyedül ez az, ami az erdélyi magyar színjátszást mindig, folyamatosan ki tudja emelni a középszerből, abból az állapotból, amelyben sajnos hosszú ideje nagyon is kellemesen szédeleg.

► Csakhogy az erős társulat építéséhez, amit Ön is megtett Kolozsváron, és e tekintetben hűséges követője édesapjának, az is kellett, hogy egy nagy célt állítsanak azok elé, akik Önhöz társultak, akik beléptek ebbe a társulatba, és akik nagy akarással teszik azt, amit Önrel együtt tesznek. Annak idején Miklós bácsi azt tűzte ki célként az egykori nagy erdélyi magyar színészek számára, hogy egy más színházat, egy minőségileg jobb, igazabb, valóban realista színházat csináljanak, ugye? És ebben álltak mellé a legjobb színészek. Ön milyen célt állított a kolozsvári társulat elé?

– Az egyik fontos cél a Harag György-i hagyomány követése volt, ha egyáltalán a színházban lehet hagyományról beszélni...

► Szerintem lehet.

– És a Harag György-i hagyomány az állandó megújulás volt. Az a fajta állandó megújulás, amely szinte kötelezővé tette a kísérletezést és a kockázattalálást. Én azt gondolom, hogy a színház feladata a XX. század végén és a XXI. század elején a magas kultúrára való nevelés egy olyan korban, amely a középszerrel, a szubkultúrával, a kultúra eltűnésével fenyeget. Itt, Kolozsváron a társulat az egyetemes színházi vérkeringésbe való bekerülés útját követte, és ezt érte el: az egyetlen magyar nyelvű tagszínházává vált az Európai Színházi Uniónak. Ez a nemzetközi színházi szövetség tizenhét színházat számlál tagjai között, a múlt század egyik legnagyobb színházi embere, Georgio Strehler hozta létre, és fontosnak tartja azt, hogy olyan színházi nyelven szóljunk meg, amelyet megértenek azok is, akik esetleg nem beszélnek a színpadon játszó színészek anyanyelvét, vagyis egy egyetemes színházi nyelven beszéljünk. Nyilván a színpadon egyértelműen magyar nyelven beszélünk, ez egy olyan biológiai adottság, egy kulturális hovatartozás, amit nem kell külön bizonygatni. A célul tűzött egyetemes színházi nyelv, szerintem, hozzáférhető ahhoz, hogy az emberek jobban megismerjék önmagukat és egymást; hogy közelítsenek egymáshoz, kíváncsivá váljanak egymás kultúrája és különbözősége iránt. És megpróbáltuk ezt minél jelentősebb, fontosabb művészek, rendezők, díszlettervezők, koreográfusok, zeneszerzők, színészek meghívásával létrehozni; vagyis egy olyanfajta színházi sokféleséget és nyitottságot valósítottunk meg, amelyben a társulat nagyon is erősen kikovácsolódott, és nem kizárólag egyfajta színházat csinál, hanem lehetnek realista előadásai, lehetnek egészen más, szürrealista előadásai vagy éppenséggel nem szövegközpontú, nem egy drámai szövegen alapuló előadásai, amilyen például a Silviu Purcărete által létrehozott, és a szebeni meg a francia színházakkal koprodukcióban bemutatott *Pantagruel sógornője*, amely bejárta az egész világot.

► Ezzel máris választ adott részben a következő kérdéseimre is, arra, hogy Tompa Gábor saját munkásságából mivel dicsekedne el édesapjának, és mit hallgatna el előtte? Marad a kérdés második fele.

– Tulajdonképpen nem akarok dicsekedni, és nincs is rá szükség. Én egyrészt szeretném folyamatosan, a legjobb tudásom szerint és lelkiismeretesen végezni azt a munkát, amit rám bízta: az igazgatói munkásságot, amelyben nemrég elrúgtam a második évtizedet is; másrészt számomra ebben az egészen zavaros korszakban, hiszen Kolozsvárott egy konzervatív közönséggel kellett megküzdeni, s voltak keresztes-hadjáratok is a színház, a kultúra, a minőség ellen, és számunkra ezeknek a küzdelmeknek a során mindig az volt a fontos, hogy ne kössünk kompromisszumot. Mert a kompromisszumok a politikára jellemzőek. A művészet ha kompromisszumokat köt, akkor meghal.

► Vagyis nem produkál semmit.

– Halottá válik, nem produkál semmit. Tehát azt gondolom, hogy állandóan, folyton kockázatokat kell vállalni, nem szabad ráülni az úgynevezett babérokra,

lentenek a társulat számára. Példákat mondhatnék: Vlad Mugur, Silviu Purcărete, David Zinder, Matthias Langhoff és mások, akik tulajdonképpen kialakították a színháznak a profilját, amely a jelen pillanatban, és remélem, a jövőben is, mind Romániában, mind Magyarországon minden más színházétól különbözik, pontosan annak köszönhetően, hogy nem csupán egyfajta stílust képvisel, hanem képes megváltozni, képes elfelejteni az előző tapasztalatokat, vagy úgy beépíteni azokat a következő munkákba, hogy azok ne hasonlítsanak az előzőekhez, és ezt tulajdonképpen egyfajta színházi nyelvi sokféleségnek nevezném.

► Visszatérve a beszélgetést megelőző eseményre, hogyan értékeli ezt az ünneplést, amit a százéves évforduló hozott?

– Én mindenképpen dicsőretre méltónak tartom azt, hogy megemlékeztek Tompa Miklósról, és hogy tulaj-

viszont az, hogy olyan művészi erőket gyűjtsünk egy gondolat köré, amely gondolatnak elsősorban meg kell lennie, a művészi programnak meg kell születnie, és ahhoz olyan művészi erőket kell megnyerni, akik méltán meg tudják megvalósítani ezeket a nemes gondolatokat. Tehát egy kettős kontraszt működött végig bennem ezekben a napokban Marosvásárhelyen. Mert jó dolog volt az, hogy ez alkalommal találkozhatott a sepsiszentgyörgyi, a kolozsvári, a marosvásárhelyi társulat, ugyanakkor kevesen láttam, hogy az alig negyven éve felépített Nemzeti Színház mennyire lerobbant technikailag. Nem mondom, hogy évezredekre kell színházat építeni, de valahogy jelképesnek tartom ezt a helyzetet: Shakespeare gondolatával élve, lehet hogy el kell tűnnie teljesen a réginek ahhoz, hogy az új megszülethessenek.

► Megtörténhet, hogy így van, mert a marosvásárhelyi színháznak a válsága bizony már majdnem húsz éve tart, nemde?

– Hát vagy negyven éve.

► Én, legalábbis, húsz éve követem nyomon...

– Lényegében, attól kezdve lehet számítani ezt a válságot, amikor Harag György átszerződött Vásárhelyről a Kolozsvári Állami Magyar Színházhoz, és azt hiszem, ez 1974-ben történt.

► Valamikor a 70-es évek közepén. Szeretném, ha beszélne arról is, hogy milyenek látja a romániai színjátszás jelenlegi helyzetét, országos viszonylatban?

– Nehéz általában beszélni róla, általánosítani, de mégiscsak létezik egy válság, és ez a válság elsősorban a színházi iskolák válsága, a színioktatás válsága. Éppen Tomcsányi Máriával sétáltam Bukarestben a színművészeti főiskola egykori stúdiójának utcájában, a Casandra-terem előtt, és ott egy nagyon ismerős tájat láthattam, megdöbbenve. Az épület egésze romokban hevert. Jelképesnek gondolom ezt a képet. Bukarestben volt egy nagyon erős rendezői iskola, amit Radu Penciulescu, David Esrig, Liviu Ciulei és mások hoztak létre, és amikor ez a rendezői iskola úgy körülbelül húsz éven át működött, még akkor is, ha létrehozói már eltávoztak az országból, abban az időben nagyon erős volt a romániai színjátszás, mert folyamatosan megteremtette azokat a feltételeket, melyek között rendkívül színvonalas színházat lehetett csinálni itt, folyamatosan

felnevelte azokat az új rendezőket, akik a színjátszás minőségét és sokféleségét biztosították. Úgy tűnik, hogy ez az iskola most romokban hever minden szempontból: akár a bukaresti, akár a marosvásárhelyi, akár a kolozsvári vagy bármelyik más romániai színházi iskoláról legyen szó. Mert hiányoznak azok a jelentős nagy egyéniségek, azok a mesterek, akik annak idején nagyszerű tudásukkal, felkészültségükkel, tehetségükkel, rátermettségükkel biztosították azt, hogy ez a színházi iskola folyamatosan működjék. A rendezőoktatást például nem lehet egy-két tanárral elintézni, s főleg rátermettség nélkül. A rendezőoktatáshoz külön infrastruktúra kell, nem lehet úgy megoldani, hogy a színész szakhoz hozzáadnak még egy tanárt, és kész. S mi több, groteszk példával élnek: komolyabb egyetemeken, sehol a világon nem tudom elképzelni azt a helyzetet, ott sem, ahol én tanítok most, Kaliforniában, hogy valaki hegedűt tanuljon olyan tanártól, aki soha életében nem fogott a kezében hegedűt. Vagy zongorázni tanuljon olyanától, aki nem ismeri a hangjegyeket. Sajnos, ez a helyzet kezd jellemzővé válni nálunk... Sőt az, aki nem ismeri a hangjegyeket, vagy nem fogott a kezében hegedűt soha, nálunk igen könnyen doktori címet nyerhet, zene tudományi szakdolgozatokat adhat ki stb. Ez a visszasság nem szüntethető meg csak a szakmailag hiteles, komoly színművészeti oktatás újratertésével. Persze ez a középiskolák, a gimnáziumok szintjén kezdődik, és ott már több jelét is látom a megújulásnak. Sokkal többet, mint az egyetemi oktatásban.

► Mit rendez most? Mivel készül? Mi lesz a következő bemutató?

– Hála Istennek, három hónapig nem rendezek, hiszen ezen az őszön három bemutatóm volt különböző műfajokban: rendeztem operát, a *Don Giovanni*t, rendeztem egy kortárs darabot, Visky Andrásnak az *Akoholisták*-ját, valamint Büchnerrel a *Leone és Lénát*, és felújítottam három előadásomat: a III. Richardot, *A három nővért* és a *Visszaszületést*, továbbá az Amerikából az Interferenciák Fesztiválra érkező előadásomat is. Most pihenésre van szükségem. A következő produkcióim: az *Ivanov* az Egyesült Államokban, a *Didó és Aeneas* a londoni Nemzeti Operában és egy *Los Putrefactos*nak nevezett projekt a szebeni Nemzeti Színházban, ami nemzetközi koprodukció lesz, de mindez csak áprilistól arrafelé.

Foto: Mediatix

hanem mindig tiszta lappal kell indulni, és e tekintetben, azt hiszem, hogy a társulat eléggé egységes. Hiszen mindig újabb és újabb kalandokra vállalkozik. Továbbra is ami a legnagyobb örömet jelenti számomra, a színház-igazgató számára, a sok háttér feladat mellett, amire édesapám hajdan figyelmeztetett, az, hogy meg tudok hívni – és itt tudom látni! – a világ legfontosabb rendezői közül jó néhányat, akik újabb meg újabb iskolát je-

donképpen van egy olyan akarat, vagy leglábbis elméletileg mindenképpen létezik a szándék, hogy a színház megújuljon, és amikor édesapám emléktáblájának a felavatásán Gáspárik Attila elmondta azt a mondatot, amit én nagyon sokra értékelek, hogy „színházat tulajdonképpen mindenütt lehet csinálni”, akkor én nagyon is igazat adtam neki, hiszen megvannak a körülmények: az üres tér és a színpad. A legnehezebb dolog

Lopahin öltönye – paradigma-váltás a vásárhelyi színjátszásban

Nánay István

Sokáig azt hittem, szimp-lán a generációs különbség-ből adódó ellentét feszül Tompa Miklós és Harag György között. Ma már talán jobban látom, hogy szembenállásukban – ezen ok mellett – mélyebb, a primer esztétikai nézetkülönbségen túlmutató okok is meghúzódtak. Példa erre Harag György utolsó, halálos betegen rendezett 1985-ös *Cseresznyés kert*-előadása, annak is egy mozzanata, a kezdés. A marosvásárhelyi román előadásnak gazdag irodalma van, sokan elemezték Romulus Feneş legtöbbször „időalagútnak” nevezett zseniális díszletét, a befejezés metaforikus képét, Firsz padlót dörömbölvé elmondott, Csehov szövegétől eltérő búcsúszavait („Itt maradok! Itt maradok!”), amelyben Harag élettől való búcsúját éppen úgy felfedezték, mint az azokban az években sorskérdéssé vált menni vagy maradni dilemmáról szóló egyértelmű állásfoglalását. Magam is írtam a produkcióról, most csupán Lopahin megjelenését szeretném felidézni Nicolae Scarlat, illetve a magam szavaival.

„Amikor a teremben kialszik a fény, a marosvásárhelyi színház aranyszállal és konfettivel átszótt bíborfüggönye előtt fényfolyosó nyílik. Ezen a folyosón lépked keményen, de óvatosan Lopahin, szemével szinte

Tompa Miklós

játszódik. A függöny felgördülése után sokáig csak a derített fénygel gyengén megvilágított cselédség tablója sejlik át a csipkekortinán, miközben Fátyol Tibor édes-bús vezérmelódiája hallatszik. Oldalról, a nézőtér felől lassú, kimért mozdulatokkal, merev háttal, hátraszegett nyakkal, de előrehajtott fejjel közeleg Lopahin. Kétsoros elegáns öltöny, puhakalap van rajta, kezében sétabot. A bot mint ha tartást és méltóságot adna Lopahinnak. A bottól azonban még furcsább a figura mozgáskaraktere, a kitűnő színész, Ion Fiscu-teanu bal kezét hátul a derekára helyezi, a jobbáiban lévő bot szabályos lendítésével, koppantásával pedig ritmust szab a figura léptei-

Bérczes László beszélgetőkönyvéből idézek:

„Volt itt egy nagyon érdekes előadás, Harag követte el. Gábor, a fiam fejezte be, mert szegény Gyuri már nagyon beteg volt. A *Cseresznyés kert*. Lopahin. Az előjátékban egy előkelő, elegáns, keménygalléros urat látunk. Úgy van öltözve, mintha ő jött volna haza Párizsból. Csak hogy ezáltal kimarad az a fejlődési út, amit Lopahin végigjár addig, hogy végül ő kaparintsa meg a birtokot, amikor valóban frakkban díszleget, és leveti a jobbagyságra emlékeztető „nemzeti öltözetet”.

Kinek van igaza? Haragnak, aki ilyenén formáltatta színészeivel a figurát, vagy Tompának? Akkor Harag pártján állva, próbáltam ellenérveket találni Tompa felvetéseire – nem sok sikerrel. Ma már azonban úgy látom, a maguk szempontjából, mindkettejüknek igazuk volt. Itt ugyanis a magyar színházi látásmódot és stílust alapvetően meghatározó színpadi realizmus mibenlétéről fogalmazódott meg két eltérő állásfoglalás. Ha úgy tetszik, a hagyomány és az újítás látszólagos ellentétéről. Azért tartom fontosnak, hogy erről beszéljünk, mert tapasztalatom szerint a magyar nyelvű színjátszásra döntő mértékben ma is a meg nem haladott, a fél úton megrekedt, sem az elmélet, sem a praxis szintjén kellően nem továbbgondolt realizmus a jellemző. S abban, hogy ez így alakult, nagy szerepe van annak, hogy az úgy nevezett rendszerváltást követően a színházak többsége képtelen volt megtalálni az új helyzetben látenszen megfogalmazódó új követelményekre adandó válaszokat.

Mindezt hogyan látom a vásárhelyi színházra vonatkoztatva? Kevés Tompa Miklós-előadást láttam, s értelem szerűen nem láthattam a Székely Színház legendás

nagy produkcióit. Ezekről tehát csak közvetett információim lehetnek. Mint ahogy Tompa Miklós életpályájának nagy részéről is. Mégis biztathat, hogy az, amit Tompa és munkatársai, Kemény János, Delly Ferenc, Szabó Ernő, Kovács György s mások képviseltek, az abban az időben a legkorszerűbb színházi kifejezőmódnak számított. Tompa jó iskolában tanulta a színházi realizmust, a budapesti Nemzeti Színházban Németh Antaltól. Attól, akitől Gellért Endre is, aki aztán a háború utáni Nemzeti stílusának meghatározó rendezője lett. Egyikőjük sem Sztanyiszlavszkijból szerezte tudását, de természetesen mindkettejükre hatott mind az, amit láttak-olvastak tőle. Ha a korabeli írásokat, kritikákat és képeket megnézzük, nagyon sok hasonlóságot fedezhetünk fel Gellért és a Székely Színház nagy előadásai között. A legszebb példa erre a két *Úri muri* összehasonlítása lehetne.

E realizmusszemlélet alapján Tompának kötele-sen igaza van, ha Harag rendezésében kifogásolja Lopahin első megjelenését. Mint ahogy beszélgetéseinkben – miközben elismerte, hogy Harag többnyire hatásos látványt képes szervezni a színpadon – azt is nehezményezte, hogy a színészek gyakran légüres térbe kerülnek, nincs körülöttük, mögöttük az a tárgyi és látványközeg, amely igazán hitelesíthetné a figurájuk életét. Egyfelől elismerte, hogy a híres, 1973-as *Szerelmem* attól lett újszerű, hogy Harag kvázi üres térben játszotta a darabot (igaz, a bútorok kidobtatásának ötletét a díszlettervezőnek, Florica Mălurea-nunak tulajdonította), másfelől ostromozta, amikor másoknál ez divattá vált, mint ahogy azzal a tendenciával sem tudott megbarátkozni, hogy a jelmezvilágot sokszor kvázi időtlenné tették. Természetesen mindannyiszor igaza volt, amikor az ilyen megoldások mögött nem találta meg a rendezői elképzelés következetességét, a miérteket. Ugyanakkor – megint Bérczes könyvéből idézve – jóval később önkritikusan úgy szól, hogy „egyoldalú kosztot kapott a közönség, úgynevezett lélektani realista Tompát. Ez unalmas, én is untam.”

Más oldalról: Harag a Székely Színház vezetőinek, s közöttük természetesen Tompa Miklósnak a tanítványa volt. Ezt Harag sosem tagadta, sőt, számos nyilatkozatában büszkén hangoztatta is. Pályájának első szakasza azt is igazolja, hogy jó tanítványnak bizonyult, és

előadásaiban a realista esztétika érvényesült – s nem is akármilyen szinten. Nagyon sok előadásának ismeretében azt állítom, hogy élete végéig munkájának és rendezői gondolkodásának továbbra is a realizmus volt az alapja, de az a realizmus, amely tetten érhető pályájának második felében, gyökeresen más, mint az a részletgazdag, kissé emelkedett realizmus, amely a Székely Színház nagy korszakát általánosságban jellemezte.

Nem lehetett az, mert változott az idő, változott az a közeg, amelyben színházat kellett csinálni Keleten is, Nyugaton is. Keleten más kényszerítő erők hatására és másként, mint Nyugaton, de a végeredmény gyakran nagyon közel áll egymáshoz itt és ott. A hatvanas évektől sűrítettebben kellett játszani, teatrálisabban, metaforikusabban. Ez nem mindenkinek

házasságot és a bábosokkal színre vitt produkciókat nem számítva – 33-at Vásárhelyen, összes előadásának csaknem egyharmadát!

A magyar színjátszásban az 1957-es ígéretes bemutatkozást (*Vássa Zseleznova*) követően a krónikák tanúsága szerint a hatvanas évekbeni Harag-rendezések csupán részeredményekkel tündek ki az átlagból. Ekkor már nincs rendezőtípus, de ritkán még rendez Tompa. 1962-ben például egymás mellett látható Tompa fáradtnak jellemzett *Ványa bácsija* és Harag sok érdekes megoldással előrukkoló, de egészében mégsem megoldott *Irkutszki története*. A korabeli helyzetet jellemző, hogy Tompának akkor is, utólag is leújtó véleménye volt Harag 1966-os *Fizikusok*-rendezésének úgy mond modernkedéséről, mégis ezzel az előadással (s egy hasonlóan problemati-

Kovács György

ment, és ha ment is, nem mindig azonos szinten, hőfokon és megkomponáltan. Harag is nehezen találta meg a hangját, a stílusát, de megtalálta. Méghozzá Vásárhelyen. Mert itt volt meg az az alap, amelyről el lehetett rugaszkodni. Itt volt olyan társulat, amely – ne feledjük, Tompák nevelésének köszönhetően – olyan erős és nyitottságot képviselt, amely szükséges volt a realista stílus megújításához. Ez a fordulat a hatvanas években még nem realizálódott. Ebben az évtizedben történt nagy változások – a román tagozat indulása 1962-ben, Tompa Miklós igazgatói megbízatásának befejeződése 1966-ban – véglegesítette, hogy az, amit a Székely Színház több mint egy évtizeden át képviselt, az lassan, de visszavonhatatlanul lezárult.

Kérdés, hogy jött-e, jöhetett-e helyette más? Jött Harag, kétszer is... 1953 és 85 között 106 színházi előadást rendezett, ebből – az akadémiai Shaw-vizsgát, *A szerelmi*

kus *A vágy villamosával*) ment a színház – érthetően nem túl sikeres – bukaresti vendégzereplésre. Gondoljunk bele: ekkor fut fel a Ciulei, Esrig, Pintilie, Penciuescu-nemzedék, nyomukban Șerban, Micu, Tocilescu, Manea generációja!

S kell még öt év, hogy megszülessen az *Özönvíz* előtt, amelynek tetemes az irodalma, most csak azt emelném ki, hogy Harag alapvetően máshová helyezte a rendezői-értelmezői nézőpontot. A szöveg színpadra fordítása, a korhűséget szem előtt tartó illusztrálása helyett a mára való reflektálást tartotta kiindulópontnak. Tompa is, Harag is a szövegből indult ki, de másként értelmezték a szövegmélységét, mint a realista iskola alapfogalmát. Tompa a szöveget bontotta ki, Harag 71 után azt kereste, hogy mi-ként vonatkozik a szöveg a mára. Soha nem aktualizált, csak felmutatta az alapértelmezés más síkjait is.

Folytatása a 19. oldalon

Harag György

felbecsülve a dús kelme értékét. Megáll középen, felemeli a kezét, hogy megsimogassa, megtapogassa a drága kelmét, de abban a pillanatban széthúzódik a függöny, lassan, méltóságteljesen, kecsesen siklik ki a mohó ujjak közül” – írta Nicolae Scarlat.

„A darab első jelenete a színpadnyílást elfedő, sok apró, különböző stílusú és mintázatú csipkefüggönyök-ből összevarrt kortina előtt

nek, amelyek keresetten lassúak, így állandó a feszültség a visszafogott mozgás és a lefojtott belső indulatok, Lopahin lényege és viselkedése között.” (*Cseresznyés kert*, Színház 1985/10, 16. p.)

Évekkel később, Tompa Miklóssal folytatott sétaközi beszélgetéseinkkor többször is szóba hozta ezt az előadást, és kifogásainak lényegét pontosan visszaadja az a pár mondat, amit most

Kifogások, provokációk,

Újabb internetes levélváltás Dan Culcer és

1.

Hozzáfűznék egyet s más Románia nemzeti napja alkalmával a budapesti Nemzeti Színház körül támadt botrányhoz. Nem véletlen, hogy e nap épp December Elseje. Véleményem a következő: a nagykövetség hibát követett el. Sőt, meglehet, némi provokáció is volt a dologban. Igaz, nem igazán értem, mi e botrányból a haszon. Am a magyarok, akik most a történeteket osztják-szorozzák, ugyancsak hadilábon állnak a gondolkodással.

Amennyiben a magyar államnak, s természetesen az ország majd minden lakosának, akárcsak Románia valamennyi magyar polgárának december elseje gyásznappá adódhattak volna más megoldások is. Egy magyar állampolgár azt javasolta például, hogy a budapesti megemlékezést tartsák meg semleges pályán, ne egy jelképtékü intézményben. A másik megoldás az lehetett volna, hogy figyelmen kívül hagyják a kialakult helyzetet, ám a tény, hogy mégsem ezt tették, számomra azt jelenti, hogy Budapesten léteznek olyan politikai erők, akik gesztusaikkal szimbolikus értékű választási tőkét szeretnének begyűjteni. Ilyesmire láttunk már például a kádári időkben is, amikor Budapesten azt a Gróza Péter ünnepelték, aki a Ceaușescu-éra által nem igazán kedvelt, mellőzött politikus volt.

Ezzel mindjárt párhuzamba állítható a sepsiszentgyörgyi polgármester azon döntése, hogy március 15-ét szabadnappá nyilvánította. Van-e egyáltalán valamilyen különbség a két akció, a magyarországi tiltakozások és a sepsiszentgyörgyi polgármester tévesen értelmezett hatásköri túlkapása között? Úgy hiszem, nincsen. Mindkettőt provokációnak tekintetjük. De kinek és miért érdeke erre az útra lépni?

Egy csöppet sem zavar engem március 15-e megünneplése. Azzal a feltétellel, hogy ne szítsan újabb provokációkat bármelyik oldalon. Még akár egy munkaszüneti nap erejéig sem. Ünnepi alkalom ez a magyarok számára, még ha nem az anyaországban, hanem más államokban élnek is. Ez esetben viszont, biztosítsuk kivétel nélkül valamennyi magyar számára e nap megünneplését Romániában, akárha valási ünnepről beszélünk, mert így vagy úgy, lényegében erről van szó, és nemcsak a sepsiszentgyörgyi városháza hivatalnokai számára, hiszen ők se magyarabbak többi fajtestvérüknél. A sepsiszentgyörgyi románoknak ugyanakkor a jogegyenlőség alapján biztosítsanak megfelelő szabadnapot. Amde hová vezet ez a nyughat-

atlan különjog- és sajátosságajhászás? Vagy egyenlők vagyunk, vagy nem.

Létezik még egy út, az értelemé, a józan tisztánlátásé. Mondjunk le az olyan nemzeti ünnepekről, melyek konfliktusokat, egyik a másik általi legyűrését idézik fel. Vajon, közel vagyunk az ébredéshez, vagy ellenkezőleg, tovább süllyedünk az ehhez hasonló partikularitások hangsúlyozásának dágványába?

Nyíltan felteszem hát a kérdést magyar és román barátainknak, akárcsak magyar és román ellenségeimnek: mi célja van ennyi ugrabugrálásnak? Jól kiszámítható reakciókat kiprovokálni Budapesten? Erdély újrafelosztása? Erdély integrálása Magyarországra? Románia egységes államisága megbontását célzó akció, ama régi ürtügy jegyében, hogy egy „soknemzetiségű” államról van szó, amely még csak nem is egységes?

Paradox helyzetbe kerülünk. Minél többet szövegelünk európai értékekről, államok feletti egységről, globális politikáról, annál erősebbek azok a hangok, melyek kétségbe vonják e megoldást, és mindent megtesznek azért, hogy politikailag mozgósítsák azokat az erőket, akik revíziós érdekekből kiindulnak és térség etnikumközi viszonyrendszerét.

Ismételten leszögezem: határozott véleményem, hogy a kis és közepes államok egységének meggyengülése övezetünkben örökké a birodalmi politikáknak kedvezett. A hajdani áldozatok Magyarország és Ausztria voltak, akik egy legyengült és könnyen szétcincálható birodalmat örökölték. 1940 után Románia jutott e sorsra. Az elmúlt század végén pedig Jugoszlávia. Ezeket az államokat nem lehet egy lapon emlegetni. Remélem, elismerhetjük, hogy Románia nem volt és ma sem nagyhatalom, még csak Jugoszlávia típusú soknemzetiségű állam sem. Amde most is ebben sántikálnak. A fellazítás eszközei, sorrendben, Horvátország, Albánia, Koszovó és Macedónia voltak. Ideje föltenni a kérdést: van-e ezek után valamelyes lehetőség a nemzeti önrendelkezés elvének alkalmazására?

Hiszen az állami egység bomlasztásának folyamata, amit az etnikai önrendelkezés végletekig vitt alkalmazása gerjeszt, csakis olyan közigazgatási egységekhez vezethet, melyek semmifajta tényleges autonómiával nem bírnak. Én ugyanis nem hiszem, hogy a Székelyföldnek, melynek autonómiájáért annyira hadakoznak egyesek, bármilyen halvány esélye is lenne akár egy szemernyi területi autonómiára is. És nem azért, mert a ro-

mán állam netán gátolja e folyamatot. Hanem mert e törekvést szorgalmazók súlyos tévedésben vannak. A helyi etnikai elit hatalma, életerős gazdasági szerkezet, ellenőrizhető és sokoldalú, gazdag helyi források nélkül nem lehet tartós. A székelység nem rendelkezik elegendő középtávú ásványi, energia és nyersanyagterákkal. Egy olyan kereskedelem pedig, amely nem számol az

Dan Culcer
<http://ardealul.blogspot.com>

enklávéjellegből fakadó helyzettel, elképzelhetetlen. Nemhogy övezetek, egész államok jártak már pórul általuk ellenőrizhetetlen gazdasági-pénzügyi szorongatottság következtében. Az asszimilációtól való félelem, ami láthatóan valamennyi magyar elképzelés és döntés eredője, olyan tragikus csapda, amiből nem is tudom, létezik-e kiút. A sepsiszentgyörgyi polgármester az apró léptek politikáját mímeli. Amit én gyerekesnek találok, miközben ő ravasznak és hatékonynak képzelem magát.

A kis országok ahelyett, hogy előszednék a régi elképzeléseket, amelyek a kiprovokált etnikai összetűzések megoldásához vezetnének, közepes nagyságú államszövetségeket hozva létre, amivel ellensúlyozhatnák a Franciaországhoz, Angliához és Németországhoz hasonló nagy államok politikáját, ehelyett hagyják magukat az orruknál fogva vezetni, a nacionalista csoportosítók pedig épp e félrevezető politika szekerét tolják. Magyarországnak nem arról kellene ábrándoznia, hogy egy dunai államszövetséget elnököljön, hanem sutba se kellene dobni az elképzelést, amelyből az összes érintett államok, Ausztriától Bulgáriáig, hasznot remélhetnének.

Épp ezért a Székely Nemzeti Tanács meghívása a magyar Országgyűlésbe Magyarország tényleges és távlati tervei ellen szóló aktnak, nem beszélve a romániai vonatkozásokról. Mivel pedig e tanács létesítése elmentmond a magyar nép érdekeinek, aki történelmi

egységét nem fogja tudni megteremteni más, szomszédos államok megbontása vagy gazdaságilag megalapozatlan etnikai körzetesítés révén, csupán az államok fölötti és a közös régióérdekek érvényesítése mentén, amivel szembeszállhat a környezeti katasztrófákkal és elkerülheti a régi vagy éppen erőre kapó nagyhatalmaktól (mint pl. Oroszország) való függést.

rették volna a 89-es fordulat napjait az egész romániai népközösség napjává emelni – a lehető legszerencsétlenebbre, a legkirekesztőbb üzenetűre esett a végső választás; történetesen arra, amely a történelmi román büszkeség mellett sose hagyta le magáról a magyar gyász valamennyi negatív érzelmi töltetét.

A döntés valahol érthető is volt: elvégre ugyanaz a logika diktálta, mint annak idején az augusztus 23-i bukaresti orosz bevonulás esetében, amit aztán román fegyveres felkeléssé sminkelve, a politika két legyet ütött egycsapásra: egy szovjet és egy patrióta legyet! Lényegében akkor is Erdély volt a tét, s legfőbb nemzeti értéket ma is Nagy-Románia eszméje keltett. Román szemmel észszerű, de nem szerencsés üzenet ez a több nemzetiségű romániai társadalomnak.

Tudom, hogy e kérdésben ma ilyen véleményt megfogalmaznom némileg frivol módon hangzik, hiszen valamikor 1968-ban én magam írtam le a bukaresti magyar ifjúsági lap főszerkesztőjeként, első oldalas vezércikkben azt, amire nem igazán van méltóság, legfeljebb csak magyarázat: hogy Erdély egyesülése Romániával, a kommunizmusnak mondott időszakban meghozta az ország minden lakosa számára a teljes jogegyenlőséget. Ez egy olyan jelszó volt, amit hosszú időn át fennen hangoztattunk. És ha mindezt azért írom le, mert ekként hiszem is, talán még megbocsátható naivitás lett volna. Amde e sorok úgy születtek, hogy közben tudtam: nem az igazságot, annak csupán a bennem élő hő óhaját, szándékát, reményét vettem papírra úgy, mintha az máris kézzelfogható valóság lenne. Az 1918-as esemény félszázados évfordulójára a laptól megkövetelt vezércikkkel magam is valami hasonló csapdába estem, mint most a Nemzeti Színház igazgatója Budapesten, s mindketten jóhiszemű balekségünk levét isszuk meg. Nemzettársaim, kollégáim nem túlzottan díjazták kényszerű gesztusomat, s ma úgy látom, román ismerőseim szemében sem kimondottan ettől lettem rokonszenves. De ha akkor nem volt hozzá bátorságom, ma talán még nem késő szabadon kimondani azt, amit gondolok – már csak azért sem, hiszen ezen a téren Te mindig is merészebben és konokabban előttem jártál. A Te utad egyenesebb, európaibb volt, ugyanakkor azért sok mindent nem tapasztaltál meg a saját bőrödnön, mert hiányzott hozzá a személyes motiváció.

Ilyen kérdés például az, amit Te úgy nevezel, hogy a magyarok asszimilációtól való félelme. És amit káros-

nak, terméketlennek, visszahúzó erőnek tartasz. Igazad van, e félelem amennyire racionális, egyben épp olyan irracionális is. Próbáld meg elképzelni az erdélyi magyarság utolsó kilencven esztendejét, amelyben – pár év kivételével – következetesen a legyőzött, a sarokba szorított helyzetét éreztették vele, ne-hogy egy pillanatra is megfeleledkezzék róla. A társadalmi-gazdasági pozíciói fokozatos visszatorzítását, megcsönkítését, majd szinte teljes ellehetetlenítését úgy élte meg nemzedékről nemzedékre, mint egy folyamatos felőrlést, asszimilációt, aminek csak a legőntudatosabbak voltak képesek úgy-ahogy ellenállni.

Sok évet eltöltöttem román nyelvi környezetben – Bukarest volt életem felívelő, aktív korszakának 35 évi színhelye! –, s meg kell vallanom neked, hogy a kényszerű alkalmazkodásnál, a nyelvi besimulásnál alig van gyötrelmesebb színjáték, ami mély nyomokat hagy annak a személyiségében, aki önhibáján kívül, nem saját akaratból kényszerül vállalni anyanyelve, sajátos műveltsége és szellemi igényei karanténba helyezését. Ráadásul nem csak saját magáról van szó, hanem egész családjáról – élettársáról és utódairól, akik egy meghatározhatatlan, egymásra bízható, amorf szellemiségben kénytelenek önértéküket keresni, és abban az általános közhangulatban nőnek fel, hogy a népesség, amelyhez végül tartoznak, a városi többségi lakossága szemében legyőzött ellenség, történelmileg igen távoli időkig visszavezetve a viszálykodások, sérelmek, jogok és területi igények gyökereit.

Megalázó és kilátástalan élmény újra és újra átélni, majd magadban feldolgozni, hogy a véleményed, még ha kizárólag a saját ügyedet érinti is, minduntalan szembe találja magát az el- és megkerülhetetlen többséggel, amely mint egy végzetes árnyék vetül a legmerészebb, legoptimistább elképzelésed fölé is. Az értelem, a számítási rendszerint megpróbál mindezeket a buktatókon racionálisan, hűvös fejjel föl-emelkedni, a hátrányból előnyt kovácsolni, a kisebbségi helyzet elbizonytalánító közegéből a többlettudás, a csak azért is bizonyítás páncélja mögé menekülni, de ez csak igen kevés embernek sikerül akár az eliten belül is, mert az emberek többsége elsősorban él, elvegyülni és anyagilag boldogulni szeretne, ehhez pedig elég a lemondás, a néma beilleszkedés, az igazodó hasonulás a többségi mezőnyhez.

Sokat töprengtem ezeken a nyugtalanító kérdéseken, miközben családommal a helyünket kerestük a min-

gyanakvások

Cseke Gábor között

denféle másságot jól tűrő, ugyanakkor érzéketlenül bekebelező Bukarestben, és számtalanszor meghánytuk-vetettük, miként biztosíthatnánk gyermekeink számára nemcsak odahaza, de óvodában-iskolában is az anyanyelv gyakorlásának közeget, hogyan óvjuk meg őket a mindennapok agressziójától, amely esetünkben nemegyszer akár abban is megnyilvánult, hogy nyilvános helyen le kellett nyelnünk az ellenséges megjegyzéseket, amiért magyar nyelven szövtünk egymás közt. Ez annál visszásabb volt, mert eközben a hivatalos, fennen hangzottatott kurzus mindenütt azt hirdette, hogy testvériség és jogegyenlőség lengi be az egész országot, tengertől a nyugati határig, ám az elvet és a gyakorlatot vajmi nehéz volt egymás mellé illeszteni. Ekkor született *Összes műveim* című versciklusom, amelyben próbáltam megfogalmazni, hogy a beszéden, a szavakon, a kijelentéseken túl létezik egy valóság, amit ha úgy élünk meg, ahogy az tisztességes, akkor az a mi körülményeink között többet ér akár egy írói életműnél is. A gyerekek, a hátrahagyott utódok, a folytatás, a továbbmenekített öntudat értékeire próbáltam ráirányítani a figyelmet, amikor az alábbi verset írtam:

összes műveim / mint aki pénzét

1. mint aki pénzét számlálgatja
lelkesülten amit
ezért azért munkája után de
még inkább a kis és nagy
eltévelyedések árán begyűjtött

2. mint aki összkomfortos házat hideg
meleg vizes garázsát s benne
kocsit meg a hozzávalókat
a csempét a fehér zongorát a teli kamrát mutogatja
fünek fának

3. mint aki előtt feldereng hány fogaskereket csiszolt harminc
éven át reggel héttől délután háromig vagy
délután háromtól este tizenegyig

4. mint aki elégedett magával és ősz fejjel se látja be hogy
elpuskázta az életét

5. mint aki lyukas lábast hasadt teknőt becsülettel faldozott

6. mint aki összegyűjtött verseiben lapozgat az őszi napon

7. úgy simítok végig három
gyermekünk fején
hajnaltájt mikor a legjobban
alusznak ám sürget az idő talpra
álomszuszekok mert az anyanyelvhez való jog a leg-
kérelhetetlenebb ébresztőóra
van akit hatkor költ másoknál negyed nyolckor csönget

Tudom, hiszen életem majd egész menete bizonyítja, hogy a félelem rossz tanácsadó. A beolvasás, az önfeladás – és nem csupán etnikai vonatkozásban – olyan, mint egyfajta halál. Amit tragikus veszteségként, megsemmisülésként él át az ember, akkor is, ha ennek látszólag nincsen tudatában. Pedig, ha jól megnézzük, talán a kultúrák érintkező határsávjában, ahol a választásra kényszerült ember többféle kötődésére alapozva próbál kilábalni a kutyaszorítóból, olyan sajátos nyereséget könyvelhet el a különben nyilvánvaló veszteségek helyett, amik önértékét növelik, egyéniségét színezik, társadalmi komfortérzetét növelik. De ezt a fajta tudatosságot, a másság konstruktív beépítését csak nagyon kevesen vállalják, éppen ezért fehér hollónak számítanak.

Ma is csodálattal és elismeréssel gondolok arra a fiatal Szabédi Lászlóra, aki 1940 őszén, nem sokkal a bécsi döntés és a magyar hatóságok észak-erdélyi beiktatása után, saját kezdeményezésre mintegy nyilvános demonstrációként, hogy a fordulat nem jelenthet egyet a számlák törlesztésével, tanítói állást vállalt egy Kolozsvár környéki színromán falu román iskolájában, hogy az ottani gyermekeket tanítsa. Valószínű, hogy üzenetértékű gesztusát fölöttébb furcsának találták kortársai, amit ő megtevézett azzal is, hogy

darabjainak gyűjtésére és magyar nyelvű tolmácsolására adja a fejét. Ráadásul a báréi csujogatók *Frunza verde – Zöld levél* címmel meg is jelentek 1945-ben, s a hozzá írt előszóban eképp foglalt állást: „Az itt következő román népi verseket, chiuiturákat 1940-41 telén gyűjtöttem a Kolozs megyei Bără községben (természetesen az itt közölteknél jóval többet). Azért fordítottam le belőlük egy csokorra valót magyarra, mert úgy tetszett nekem, hogy alkalmasak annak ábrázolására, mennyire rokon a magyar és román népi műveltség.”

A hidat kereste hát a lehető legalkalmatlanabb körülmények között is Szabédi László az egymástól jól elkülönített és egymással szemben felajzott táborok között, azt a kapcsolatot, mely tartósan és békésen összeköthetne bennünket. Sajnos, úgy látom, hogy az effajta magatartásnak erősen hitele veszett az évtizedek folyamán, s manapság újra nincs becsülete, hiába teszik egyre nyilvánvalóbbá a történelem halmozódó tanulságai, hogy sem az elzárkózás, sem a szembehelyezkedés, sem az örökös rivalizálás a többségi érdekekért nem oldanak meg semmit, csak a közöttünk lévő árkokat mélyítik, erőnket gyöngítik, közérzetünket mérgezik. Az a tény, hogy a jelenlegi magyarországi hivatalosság nem tekint a szövetségesének a szlovákiai Híd/Most magyar-szlovák pártot azért, mert a kisebbségi magyarság érdekeinek szlovák tagokkal együtt, a közös megbékélés talaján kíván érvényt szerezni, számomra azt jelzi, hogy a mi párbeszédünk egyesek szemében amolyan úri passzió, nemzetiárulók kupakjának minősül.

Erre pedig én mondom azt, veled együtt: olyan tragikus csapda ez, amiből nem is tudom, létezik-e kiút.

isten háta mögötti élete üres óráiban a helyi népköltészet

Cseke Gábor
<http://urszu2.blogspot.com>

Lopahin öltönye...

Folytatás a 17. oldalról

Ő is leásott a szöveg mélyére, feltárta a cselekvések mögöttését, indítóokait, de ezek érzéletes megjelenítése mellett ugyanolyan fontosnak tartotta azt, hogy a néző a látottakat ne múltbeli történésként, hanem őt megszólító, a maga helyzetére utaló valóságként élje meg. Ahogy mondta: „A mi feladatunk láthatóvá tenni az eszméket és gondolatokat” (Tárgyak és emberek. In: *Harag György színháza*, Pesti Szalon, 1992. 152.p.) Tompa elretentő példának idézi, hogy egy Csehov-rendezésre a kritikusok karkai jelzőt használtak, Harag korszakváltó előadását nem lehetett nem ezzel a jelzővel minősíteni. A másik döntő különbség: Tompa a fogalom legnemesebb értelmében és kora nagy realista színházának lényegéből fakadóan szövszínházat csinált, Harag pedig – szintén a kifejezés legnemesebb értelmében – képszínházat. Nála – az európai rendezői színház fő tendenciájával szinkronban – a cselekvés, a látvány vált dominánssá. Persze a politikai helyzet is erre sarkallta őt és román pályatársait, hiszen diktatúrában a szóbelivel szemben a nem verbális közlésmód súlya és fontossága mindig megnövekszik.

Az 1971 után a magyar tagozaton rendezett kilenc előadásából az *Özönvíz előtet* követően a 73-s *Szerelem*, a 75-ös *Az ember tragédiája* s az 1977-es *Vidám sirató egy bohóngó porszemérről* jelöli ki Harag kiteljesedő művészi pályájának ívét. De ezekkel párhuzamosan már Kolozsváron kezd rendezni, s 75-től hivatalosan is ahhoz a színházhoz tartozik. Az akkori kolozsvári munkái – *Tornyot választok* (1973), *Egy lócsiszár virágvasárnapja*, *A fekete macska* (1975), *Csilag a máglyán* (1976) – jelzik, hogy művészeleg is egyre inkább ott születnek a jelentős opusok. 1977 után már nem rendez a vásárhelyi magyar társulatnál, ezzel egy időben viszont a kezdeti útkezes után a Vajdaságban is magára talál, és csaknem minden év hoz egy-egy jelentős rendezést, illetve megszületnek a magyarországi előadásai.

Az itt ülő kortársak nyilván pontos választ tudnak adni arra, hogy a Csorba András igazgatósága és Harag főrendezőisége alatt elkezdett társulatépítés eredményei, az itt született jelentős előadásai ellenére, Harag miért távozott Vásárhelyről. De tény, hogy távozásával – ahogy mondani szokás – olyan úr keletkezett, amit az itt maradt állandó rendező, a fiatal Kincses Elemér nem tudhatott betömni. Haraggal nemcsak egy rendező távozott, hanem egy társulatot összetartani képes karizmatikus személyiség is, egy pedagógus, akinél a színész még a kevésebb sikerült előadásokban

Borovszky Oszkár

is úgy érezte, hogy szakmailag előrelépett.

Persze a külső körülmények is egyre romlottak, a nyolcvanas évek második felére a színházak a tetszhalál állapotába jutottak. A túlélés volt a tét. Emlékszem Feneş igazgatása idején a szövöttegekre, amelyek a színházban bérmunkát végeztek.

Ilyen körülmények között született meg a *Cseresznyés kert*, amelynek persze közvetlen előzménye is volt. Egyfelől óhatatlanul összehasonlítták Pintiliének 1970-es, a román Csehov-játszást forradalmian megújító előadásával, másfelől kikerülhetetlen Haragnak a szintén legendás újvidéki Csehov-trilógiája, s nevezetesen az ottani, 1979-es *Cseresznyés kert*. Azt, amit Harag a *Három nővérrel*, a *Cseresznyés kerttel* és a *Ványa bácsival* mintegy folyamatként bemutató, itt egyetlen előadásban, sűrítve tudta megjeleníteni. Számos szcenikai elem átkerült a vásárhelyi előadásba is – például a második felvonásbeli kétkerekű homokfutó, a sokféle csipkerítőből összevarrt függöny, Ranyevszkájáék hosszú vonulása (Újvidéken a sötét és üres nézőtér széksoraiba fektetett, fehér abrosszal betakart kis fák által szegélyezett pallón, Vásárhelyen a huszonöt méter mély, sejtelmesen megvilágított „időlagútban”) –, de a szerepfelfogások szintén sok hasonló vonást mutattak. Firszt itt is, ott is kiemelt fontosságú figura lett (ott ő is indítja az előadást!), akárcsak Szimeonov-Piscsik és Jása. S mindezekelőtt Lopahin.

Harag Újvidéken is egy nagyszerű színészre, Soltis Lajosra bízta a szerepet. Ott sem azt hangsúlyozta, hogy ez az ember mekkora utat tett meg, míg a muzsiksorból vállalkozó lett. Elegáns öltönye, fehér mellény, mellényzsebében aranyóra – így jelent meg Soltis Lopahinja. A piknikus alkatú, de mindig felfokozott állapotban dolgozó színésztől Harag azt kérte, hogy visszafogott, halk szavú, megfontolt legyen, de amikor kell – a II. felvonásban, amikor elkapja a kis komcsi rúdját és a homokfutót Ranyevszkájával és Gajevvel együtt egy mozdulattal meg-

pörgeti, vagy a III. felvonásban egy széket lábánál fogva a feje fölé emelve, sírva-vigadva egyedül táncolja el a birtok megszerzése felett érzett örömet –, az elfojtott indulat robbanjon.

Sok minden visszaköszön ebből Ion Fiscuteanu alakításában is, amelynek essenciája már az elején idézett kezdő képben teljes gazdaságában kibomlott. Ebben az előadásban magatartás- és életformák álltak szemben egymással, a cseresznyés kert sorsánál fontosabb lett az emberek közt kialakuló, elhaló és feléledő kapcsolatok hálóját, a tehetetlenség, az elmenetel, a kilátástalanság, a széthullás. S ez még Lopahinra is érvényes volt, aki hiába szerezte meg a birtokot, hiába fogja felparcellázni, az ő jövője is ugyanolyan bizonytalan és beláthatatlan, mint a többieké. A színész igen takarékos eszközökkel metaforikussá növelte az alakot, s ebben az ábrázolásban háttérbe szorult az, ami húsz évvel korábban minden *Cseresznyés kert*-ben fontos volt: a kereskedő származása miatti kisebbségi érzése és annak kompenzálása, mint a szerep pszichológiai magyarázata és meghatározottsága.

Ez az előadás magányos szírt lett a vásárhelyi színház életében, és csupán közvetve hatott, ha egyáltalán hatott a magyar társulat szemléletére. S 1989 után ismételen bebizonyosodott, hogy nagyon sok körülmény kedvező összeállításán túl, egy művészi megújulás legfőbb záloga a társulatot teremtő, összefogni és magas szinten animálni tudó karizmatikus személyiség jelenléte. Ilyenből nagyon kevés van. Vásárhelyen többek között ez is hiányzott, meg a körülmények sem voltak ideálisak, ezt a jelenlevők tapasztalatból is jobban tudják, mint én, aki csupán távolról szemléltetem ennek a színháznak is az életét. A Tompa- és a Harag-korszakot követően a vezetési bizonytalanság, a társulati megosztottság és ki tudja mi még, olyan helyzetet eredményezett, amelyben időnkénti fellángolások, biztató előjelek ellenére hiányzott a továbblépéshez szükséges biztos iránytű. S ezzel kell ma is szembenézni.

Színház – ahol hatalom van

Zsehránszky István

Török darabot játszanak, telt házzal, a bukaresti Nemzeti Színházban: a *Hó-lavinát*. Radu Afrim – az előadás rendezője – ifjúsági demonstrációval kezdte az előadást. A színt alkotó hatalmas szalonban vígan viháncolnak az áldott állapotban lévő fiatalasszonyok. Mi sem természetesebb. Ők a nap hősei. Csakhogy... e vidámságtól duzzadó szalon egy kis hegyi településen található, amely évente kilenc hónapon át lavinaveszélynek van kitéve. És ezért nem szabad ott hangoskodni. A hagyomány tilt – és kizár! – minden hangos megnyilvánulást. Még szülni sem szabad ott kilenc hónapon át, sőt még a kakasokat is kitiltották a településről.

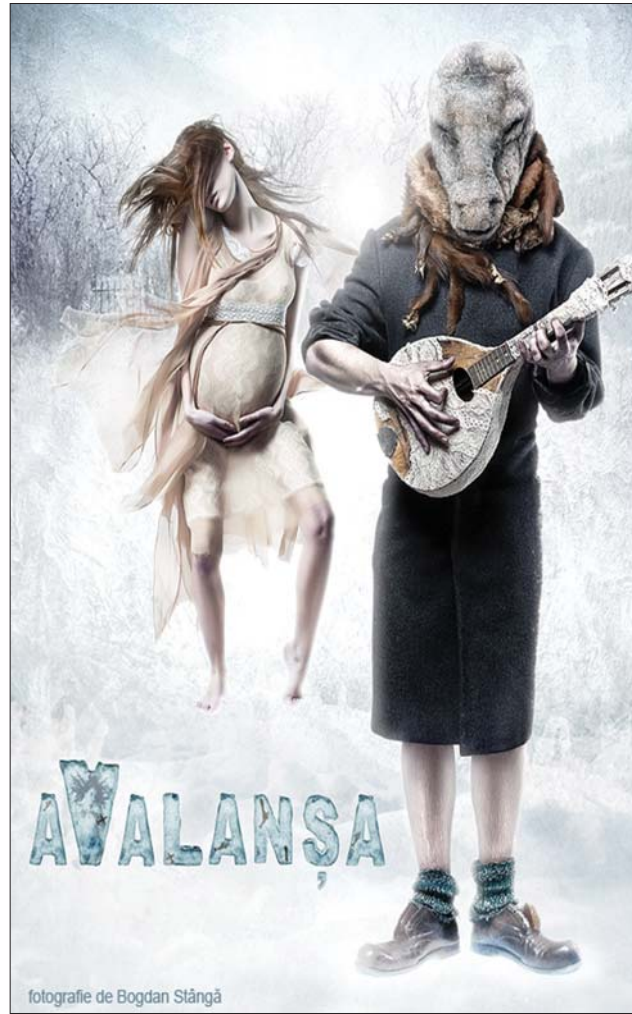
A szülők nem engedik egymáshoz közeledni a fiatal házasságokat – pontosan, dátumszerűen ki van számítva, hogy mikor közöszülhetnek. S aki nem tartja be a szabályt? Lesújtanak rá. Azt a fiatalasszonyt, akinek a megengedett idő előtt kellett volna szülnie, koporsóba fektették és élve eltemették. Most is ilyen helyzet alakult ki. Az egyik állapotos nőt szülési fájdalmak gyöttrik. Pedig férjével együtt betartották a sza-

Három nemzedék: Rodica Ionescu (állapotos nő) és Marius Manole (a fiatal férj); Vitalie Bichir (a fiatal férj apja) és Ana Ciontea (a fiatal férj anyja); Ilinca Tomoroveanu (öregasszony) és Constantin Cojocar (a bosszúálló öreg) – akik hazajöttek meghalni. Jobbra az előadás plakátja

bályt, nem közöszültek a megengedett idő előtt. Csak hát ember tervez, és a termé-

szet végez. A koraszülést nem lehet előre tervezni... És a szalonban megjelenik a

fotografie de Bogdan Stângă

hatóság, hogy ítélkezzen. Cini- nikus bíraskodási ceremónia következik, s kihirdetik az

ítéletet. A fiatal férj fegyvert ragad, hogy megakadályozza a végrehajtását. Az asszony

szül, és bármennyire is befogják a száját, üvölt egyet fájdalmában. A sok bába között felsír a gyermek. A bosszúálló vénember pedig elsüti a fegyvert. Mégsem lesz lavina!

Hát erről van szó. A hagyomány, a hatalom naponta becsapja az embert, az önkény jegyében. És nemcsak Anatólia hegyvidékén... „Ahol hatalom van, ott hatalom van” – idézhetnénk szabadon Ilyés Gyulát, bár ő a zsarnokságról állította ugyanazt. Csakhogy a kettő nem esik messze egymástól. A szerző – Tuncer Cücenoglu török író – nem ideologizál, hanem történetet épít; tényeket, embereket, helyzeteket teremt. Olyanokat, amelyek a világon bárhol fellelhetők, bárhol érvényesek. És a többit reánk bízta: okuljunk belőle, ha tudunk. Ilyen helyzet az is, hogy a faluban – a hagyományos közösségben – többnyire már csak az egészen fiatalok és az öregek élnek, a középkorúak elvándorolnak munkát keresni jobb helyekre, de aztán ott is befogott szájjal élnek. Szorongásaiktól nem tudnak szabadulni. S végül, meghalni, csak visszatérnek – életveszélyes szülőföldjükre. Ilyenek vagyunk?

Színház – kettős szorítóban

Zs. I.

Az Állami Zsidó Színház újabb bemutatója – *A fogász tragédiája* (szerzője Jean-Claude Grumberg) – újra nekünk szegzezi a régi gondot, nevezetesen azt, hogy nemcsak a zsidóság, de a világon senki sem tudja megemészteni, feldolgozni a holokausztot. Ennek egyik következménye: Auschwitz

után senki sem hisz többé a hagyományos értékekben. Még az sem, aki úgy tesz, mintha hinne bennük...

Az istenhitet sokak esetében felváltotta az ateizmus – ami nemcsak istentagadást jelent, hanem minden transzcendens, minden magasabb rendű elvetését. *A fogász tragédiájának* főhőse már csak ironizálni képes. Odavezették a lágerben tapasztaltak, egyik

lánynak elvesztése, valamint az, hogy a kolostorba menekített másik lányát sem kaphatja vissza. S nemcsak az egyház magatartása miatt veszíti el őt, hanem azért is, mert az apácává lett lány az égi világba menekült, fél mindentől, ami közönséges, és nem akar leszállni az ateista apa mellé.

De a fogász (alakítója Andrei Finți) másokkal sem

tud kijönni. Húsvét ünnepe majdhogy össze nem verekedik egy vallásos zsidó fiatalemberrel; és zavarja őt a páciensek részéről iránta érzett és éreztetett szánalom is. Ezért otthagyja jól jövedelmező párizsi rendelőjét, és a kettős szorítás elől Izraelbe menekül. Csakhogy a hajón a kivándorló vallásos zsidók szertartása várja, partraszálláskor pedig egy

iszlám pap imára szólító hangja egy közeli templomtoronyból. A holokausztot átélt fogorvosnak nem lesz nyugta az ígért földjén sem.

Az előadás – Felix Alexa finom, beleérező, olykor a helyzetek groteskságéből származó fekete humort is megengedő rendezése – hitelen képet nyújt arról, hogy korunk embere valójában sehol sincsen otthon.

Még az olyan lehetőfinom, jótélelem sem, mint a fogorvos felesége, aki talán a legtöbbet szenved a holokauszt után általános-sá vált nihilizmustól. Maia Morgenstern formálta meg ezt az asszonyt, nagy-nagy meglepetést okozva alakításával. Új, számunkra legalábbis ismeretlen oldaláról mutatkozott meg a művésznő.

Maia Morgenstern, Anka Levana, Tudor Aaron Istodor és Andrei Finți

Andrei Finți és Maia Morgenstern, a darab két főszereplője